

Ferreng an ömreng

Alle m n a c k

för't Juar

1893

ütjdenn fan

Dr. Otto Bremer an Neggels Jirrins.

Nordfriesischer Verein
für Heimatkunde und Heimatliebe.
104

Halle.

Max Niemeyer.
1893.

H

373

1893

VS
B6FA
Bre

Leihgabe
Nordfr. Verein

51.1242

Lew Ferrengen an Ömrengen!

Hirr fu jam nü an Allemnack, diar un jammens aanj Spriak*) skrewwen as, at iast fan di Slach. Huaram skell wi jüst lewen tjiisken ha?

Dethirrem letj Buck brangt well manner, üs jam't fan an Allemnack wenn san. Man a Tidj wiar rickelk knap, an diartu kam noch, dat wi jo ei wost, hü 't bi jam apnimmen wurd. Lickiwell höbi wi, dat at Buck jam unsprägt, an dat jam 't üs an Frinj, üs an goden Loonsman, frinjelk apnemm un jammens Hüsseng. Kommt at so, üs wi höbi, do könn

---

*) Dat wi aasdreng, weesdreng an ömreng Wurden madd anöder brück, hä an goden Grünj, auer det Buck skall för all a Ferrengen an Ömrengenlicki gudd tu lesen wes. Diaram ha wi a Wurden so skrewwen, üs 's fan a miasten ütjspregen wurd, t. B. *Spriak* (aasdreng an ömreng), ei *Sprik* (weesdreng). Diarme well wi aals ei sai, dat *Spriak* beder an rochter as üs *Sprik*.

'am er wass üb wes, dat 'r tu 'n öder Juar
muar un stänt. Dethirr Buck skull man ans
an Försjück wes.

Bütjen a Förtellengen san uck somm Riad-
lissen apnimmen. Hat wiар jo nett, wann a
Jonggaster un hörrens Hualewjonkenen of a
Skuljongen ans försoocht tu riaden an do det,
wat 's apliaset ha 'r fan, instjürd tu heröder
fan üss, dat do tu 'n öder Juar un 't nei
Allemnack a Nömer fan dönn kluck Lidj me
drückt wurd könn.

Üssens Wansk as, a ferreng an ömreng
Spriak wedder amhug tu funn. Hallep 'am
alltmal me, arken üb san Wis! Do kommt
üssens nett Spriak wedder tu Iarn.

Diarme wanski wi jam allterminjemal,
Ualn an Jongen, Gratten an Letjen, Karmen
an Wüffhöd

an fröleg Neijuar!

Halle an Kiel, Jüni 1892.

Dr. Otto Bremer.

Neggels Jirrins.

1893

hä 365 Dar.

Gullen Tal . . .	13.
Epakte	14.
Sönnendaibuckstäf.	A.
Sannringel. . . .	26.

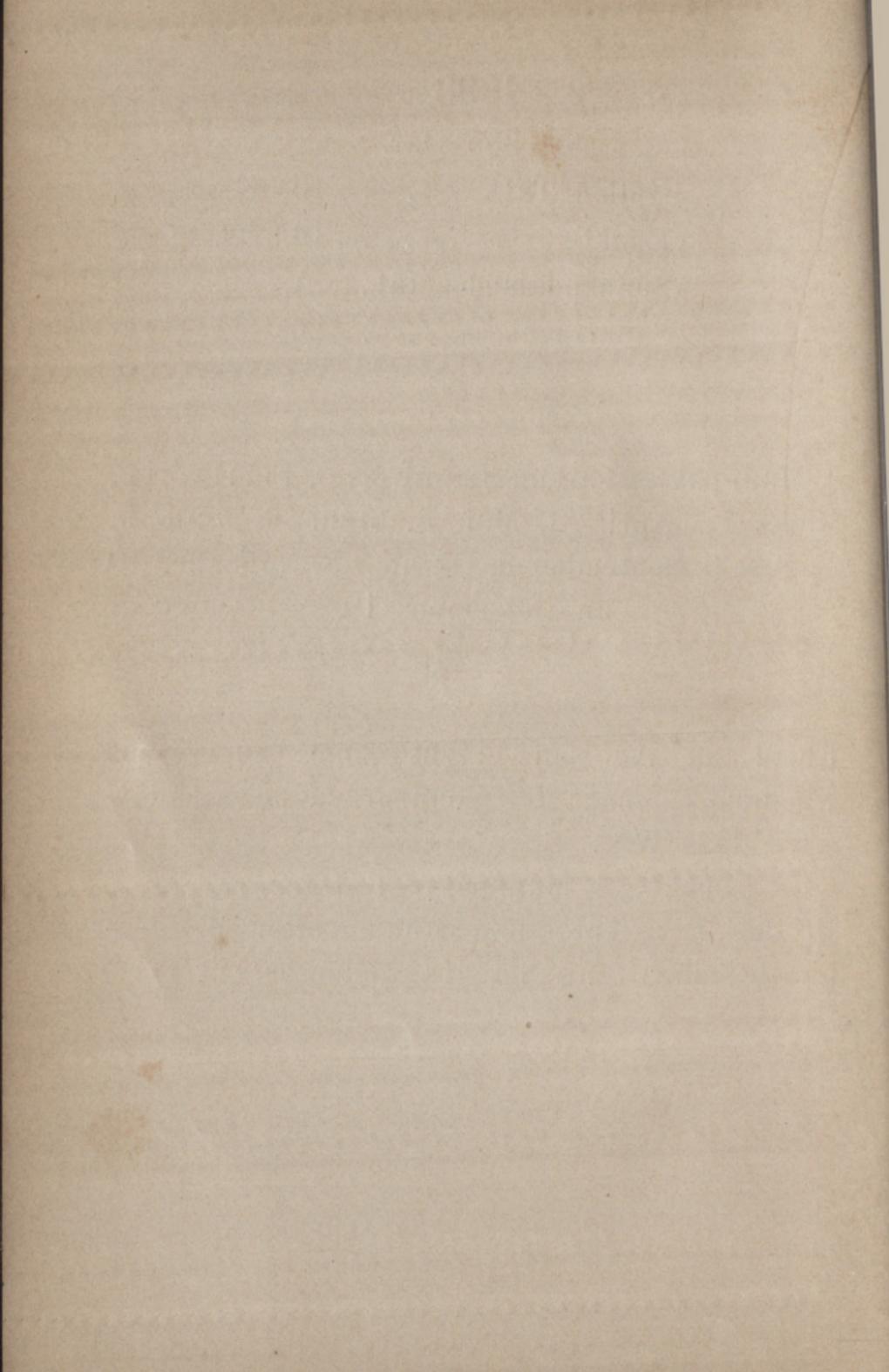
A Munepakten san un Janniwori 0, Februwori 2,
Marts 1, April 2, Mai 3, Jüni 4, Jüli 5,
August 6, September 8, Oktuber 8, Nofember 10
an Detseember 10.

Fludd an Äb san ei ütjregent un üssens
Allemnack; man det könn arken lacht sallew
efter dass Wis:

(Epakte + Munepakte + Dotem) $\times 0,8 \dots$
Do hä 'm a Tal fan a Stünjen efter Madden-
naacht, diar 't üb Sia Hugweder as.

Ferreng an ömreng Allemnack

för't Juar

1893.

Janniwori 1893 hä 31 Dar.

Dotem	Dai	Älerns fan a Mun
-------	-----	---------------------

A Sann gongt weggloong ap 8,15, onner 3,55.

1	Sönnendai Neiesdai	
2	Munnundai	
3	Teisdai	
4	Wädensdai	◎
5	Thüürsdai	
6	Freidai	
7	Sönninj	

A Sann gongt weggloong ap 8,15, onner 4,05.

8	Sönnendai	
9	Munnundai	
10	Teisdai	
11	Wädensdai	◎
12	Thüürsdai	
13	Freidai	
14	Sönninj	

A Sann gongt weggloong ap 8,05, onner 4,15.

15	Sönnendai	
16	Munnundai	
17	Teisdai	
18	Wädensdai	◎
19	Thüürsdai	
20	Freidai	
21	Sönninj	

A Sann gongt weggloong ap 8,00, onner 4,30.

22	Sönnendai	
23	Munnundai	
24	Teisdai	
25	Wädensdai	◎
26	Thüürsdai	
27	Freidai	
28	Sönninj	

A Sann gongt weggloong ap 7,50, onner 4,30.

29	Sönnendai Septuagesimä	
30	Munnundai	
31	Teisdai	

● bidüdet Neimun.   ◎ bidüdet iast Kwartiar
 ◎ „ Follmun.   ◎ „ lettst Kwartiar.

1/11. Un Janniwori fu wi arken Sönnendai so'n allerdönners milj Wedder, dat 'r nämen at Becken me tu Bad ha thär, wann 'r uck allianeng släpt.

12/17. At Wedder woort wat üleger an flok ual Wüffen tji an Romp mnar un an gung jo delsatt bäft Oonk, am fistet Honnklauer tu pregglin.

18/31. Me a Neimun klaret at Wedder ap an bigannt tu frisen. A Wönnenger stunn arken Maren un a Top, an arkenän mei man blis wes, diar wat un Oonk tu stopin hä an uck wat Warrems un Liw fu könn.

Febriwori 1893 hä 28 Dar.

Dotem	Dai	Älerns fan a Mun
1	Wädensdai	
2	Thüürsdai	⌚
3	Freidai	
4	Sönninj	

A Sann gongt weggloong ap 7,20, onner 5,10.

5	Sönnendai Sexagesimā	
6	Munnendai	
8	Teisdai	
8	Wädensdai	
9	Thüürsdai	
10	Freidai	⌚
11	Sönninj	

A Sann gongt weggloong ap 7,05, onner 5,20.

12	Sönnendai Quinquagesimā	
13	Munnendai	
14	Teisdai	
15	Wädensdai	
16	Thüürsdai	
17	Freidai	
18	Sönninj	⌚

A Sann gongt weggloong ap 6,50, onner 5,35.

19	Sönnendai Invocavit	
20	Munnendai	
21	Teisdai	
22	Wädensdai Pladersdai	
23	Thüürsdai	
24	Freidai	
25	Sönninj	⌚

A Sann gongt weggloong ap 7,35, onner 4,55.

26	Sönnendai Reminiscere	
27	Munnendai	
28	Teisdai	

1/10. A Febriwori bigannt me Weien an Sneien.
Det woort so'n skarrepen Koll, dat a Luien elendeg
klagi, jo könn för lutter Beewrin ei tu swäten
kemm an wann's uck noch so un Strew satt bi da
hiat Kual.

11/28. At Lidj woort grausom me Snöw an
Truss plaget, an wann's a Nös bütj a Dörr steg,
do ha's 'r gilick an Egel fan an Älen lung bi
hingin. Piadersinj bistorki diar flok Jonggaster bi't
Biakin, an an ual aasdreng Wüff bikollegt bi da
warrem Oonk. Dönnen, diar a Naacht alltkurt as,
könn nü Naachtert fu bi Dai an do tu Bad gung.

Marts 1893 hä 31 Dar.

Dotem	Dai	Älerns fan a Mun
1	Wädensdai	
2	Thüürsdai	
3	Freidai	(Y)
4	Sönninj	

A Sann gongt weggloong ap 6,35, onner 5,50.

5	Sönnendai Oculi	
6	Munnendai	
7	Teisdai	
8	Wädensdai	
9	Thüürsdai	
10	Freidai	
11	Sönninj	(C)

A Sann gongt weggloong ap 6,15, onner 6,05.

12	Sönnendai Lätare	
13	Munnendai	
14	Teisdai	
15	Wädensdai	
16	Thüürsdai	
17	Freidai	
18	Sönninj	(Y)

A Sann gongt weggloong ap 6,00, onner 6,15.

19	Sönnendai Judica	
20	Munnendai	
21	Teisdai	
22	Wädensdai	
23	Thüürsdai	
24	Freidai	
25	Sönninj	(C)

A Sann gongt weggloong ap 5,45, onner 6,30.

26	Sönnendai Palmarum	
27	Munnendai	
28	Teisdai	
29	Wädensdai	
30	Thüürsdai Greenthüürsdai	
31	Freidai Stallfreidai	

1/20. Un Marts brägt a Froost a Näk, an wi
thär för't Iss ei muar baang wes, dann för Sant-
nisdai woort at alles wedder tu Weder. Diar kommt
all willem an blisen Dai an a Laasken bigann tu
sjongen.

21/28. Diar nicks un a Maask tu plugin hä,
könn ham frögi; dann arken, diar diar bäft a Plug
as, mutt in tu't Breckenlinliss troch a Sluater swäm.
At Wedder as noch böieg, an a Luien könn jo noch
ei un a Sann biwarremi.

29/31. At Neinapin as nü aueral dənn. Det
hä wedder flok ble Steden jewwen, man jo gung
sanner Dokters Hallep wedder wech.

April 1893 hä 30 Dar.

Dotem	Dai	Älerns fan a Mun
1	Sönninj	⌚
A Sann gongt ap weggloong 5,30, onner 6,40.		
2	Sönnendai Puaskdai	
3	Munnendai Puaskmunnendai	
4	Teisdai	
5	Wädensdai	
6	Thüürsdai	
7	Freidai	
8	Sönninj	
A Sann gongt weggloong ap 5,10, onner 6,55.		
9	Sönnendai Quasimodogeniti	
10	Munnendai	
11	Teisdai	
12	Wädensdai	
13	Thüürsdai	
14	Freidai	
15	Sönninj	⌚
A Sann gongt weggloong ap 4,55, onner 7,05.		
16	Sönnendai Misericordiasdomini	⌚
17	Munnendai	
18	Teisdai	
19	Wädensdai	
20	Thüürsdai	
21	Freidai	
22	Sönninj	⌚
A Sann gongt weggloong ap 4,40, onner 7,20.		
23	Sönnendai Jubilate	
24	Munnendai	
25	Teisdai	
26	Wädensdai	
27	Thüürsdai	
28	Freidai	
29	Sönninj	
A Sann gongt weggloong ap 4,25, onner 7,30.		
30	Sönnendai Cantate	⌚

1/8. Arken paassi üb, dat 'r a iast April ei narret woort, an wann 'r jam an öder Allemnack wissmagi wall, dat wi un dass Mun nian April-wedder fu, do liaw 'am ham aals ei. Floken fan a neibegen an uck fan a äler Jongdringer san wech-gingen, sommen tu Sia, ödern efter a Fästätig, am wat tu liarn an a miasten efter Amerika.

9/30. Arken Sönnendai as't so leseg üb a Sol, fan Jonggaster, dat för dönn Jongfomnen, diar all wat ütj a Juarn lup an auer Wonter noch nän Braddgung füngen ha, an gremelk Tidj bigannt.

Diar as un't Gehial muar Frag am jong Tjüch üs am Jongfomnen. Hocker noch nian Griss füngen hä, di kupi gau ian, iar a Skallenger un't Wicks Markels wechgung.

Mai 1893 hä 31 Dar.

Dotem	Dai	Älerns fan a Mun
1	Munnundai	
2	Teisdai	
3	Wädensdai	
4	Thüürsdai	
5	Freidai	
6	Sönninj	

A Sann gongt weggloong ap 4,10, onner 7,45.

7	Sönnundai Rogate	
8	Munnundai	
9	Teisdai	⌚
10	Wädensdai	
11	Thüürsdai Hemmelfestdai	
12	Freidai	
13	Sönninj	

A Sann gongt weggloong ap 4,00, onner 7,55.

14	Sönnundai Exaudi	
15	Munnundai	
16	Teisdai	⌚
17	Wädensdai	
18	Thüürsdai	
19	Freidai	
20	Sönninj	

A Sann gongt weggloong ap 3,50, onner 8,05.

21	Sönnundai Pingster	
22	Munnundai Pingstermunnundai	
23	Teisdai	⌚
24	Wädensdai	
25	Thüürsdai	
26	Freidai	
27	Sönninj	

A Sann gongt weggloong ap 3,40, onner 8,15.

28	Sönnundai Trinitatis	
29	Munnundai	
30	Teisdai	
31	Wädensdai	⌚

1/5, Dönnen, diar nü me an degen Pung foll
Jill tu Markels gung, könn muar kupi, üs dönnen,
diar me an lesegen Skräp tu Wick stral.

6/20. Lidj, diar düchteg högg Sjepp tu klappen
ha, könn rocht ans wock un't Oll tu satten kemm
an deg Aanjer Wäb an Ian - un't - Raid magi,
an det as föll wärt un an Büren - Hüsshualeng.
Diar kemm noch willem ongelk rüseleg Dar, an
diar bistorki noch flok Lummer un Maask an auer
Äkerem.

20/31. At : Wedder bidaregt ham. A Podden
gnorri so nett üb an Injem, dat at an Plassiar as.
Hocker nü noch an Basseruuntji an an Onnerbreck
un hä, könn't üb min Wurd ufftji.

Jüni 1893 hä 30 Dar.

Dotem	Dai	Älerns fan a Mun
1	Thüürsdai	
2	Freidai	
3	Sönninj	
A Sann gongt weggloong ap 3,35, onner 8,20.		
4	Sönnundai	
5	Munnundai	
6	Teisdai	(C)
7	Wädensdai	
8	Thüürsdai	
9	Freidai	
10	Sönninj	
A Sann gongt weggloong ap 3,30, onner 8,25.		
11	Sönnundai	
12	Munnundai	
13	Teisdai	(C)
14	Wädensdai	
15	Thüürsdai	
16	Freidai	
17	Sönninj	
A Sann gongt weggloong ap 3,30, onner 8,30.		
18	Sönnundai	
19	Munnundai	
20	Teisdai	
21	Wädensdai	(C)
22	Thüürsdai	
23	Freidai	
24	Sönninj Santnesdai	
A Sann gongt weggloong ap 3,35, onner 8,30.		
25	Sönnundai	
26	Munnundai	
27	Teisdai	
28	Wädensdai	
29	Thüürsdai	(C)
30	Freidai	

1/3. Wi ha at allersmockst Wedder fan a Welt;
man det as dach noch somm Lidj ei tu paass.

4/16. Diar wurd lisseg höu Kualwer tusat;
man diar as dach föll muar Efterfrag am Kükualwer
üs am Hollin. Hocker san jong Aptog üb Bualkem
för a Troler biwari wall, di magi föral at Läderlück
an a Guwel tu! Dann wann dö Kualwer ans an bis-
ter Skür füng, do küdd jo öders lacht ans a Träp
delrammlin kemm an Hals an Nák breg.

17/24. A Büren bise arken Dai hörrens Lunn
an auerlei't ans, wär's uck well nog Foder tu hör-
rens Kreiter fu.

25/30. Diar stänt nü a Mädern an puan Tidj
för a Dörr. Diar du all flok Ragger siar fan Hauen.
Un a Mederlis as't föll mäkelker an fallen Jillpung
tu han üs an starken Ragg.

Jüli 1893 hä 31 Dar.

Dotem	Dai	Älerns fan a Mun
1	Sönninj	
A Sann gongt weggloong ap 3,40, onner 8,25.		
2	Sönnundai	
3	Munnundai	
4	Teisdai	
5	Wädensdai	
6	Thüürsdai	
7	Freidai	C
8	Sönninj	
A Sann gongt weggloong ap 3,50, onner 8,20.		
9	Sönnundai	
10	Munnundai	
11	Teisdai	
12	Wädensdai	
13	Thüürsdai	Magretundai
14	Freidai	
15	Sönninj	
A Sann gongt weggloong ap 3,55, onner 8,15.		
16	Sönnundai	
17	Munnundai	
18	Teisdai	
19	Wädensdai	
20	Thüürsdai	
21	Freidai	
22	Sönninj	
A Sann gongt weggloong ap 4,05, onner 8,05.		
23	Sönnundai	
24	Munnundai	
25	Teisdai	
26	Wädensdai	
27	Thüürsdai	
28	Freidai	
29	Sönninj	Y
A Sann gongt weggloong ap 4,15, onner 7,55.		
30	Sönnundai	
31	Munnundai	

1/8. Smock Swellwedder — gudd Foder. A Hatj as gratt, an a Wüffhöd wurd allerhingers fan a Nopen plaget.

9/15. Diar kommt willem ans an ongelk Tonnerböi apsaten, an hocker det ei liaw wall, dat an Tonnerskrabbel föll muar Hallarrem maget üs an Laid, di könn't nü tu hiarn an tu senn fu.

16/22. Det as noch an flau Tidj för a Jongfomnen, auer dat at noch knap am Jonggaster as. A Dänsken, Pelwermers an Blanknesers magi a Kual uck noch ei fät. Wann diar uck 100 Fomnen tu Daans gung, do fu'r dach man 7 an Tüssbringer.

23/29. Wi ha rocht sock Höntjendaiswedder. A Flegen an Maggen nemm auerhunn, an at Tjüch besset, dat at allt'iareg as.

30/31. A Rog rippet.

August 1893 hä 31 Dar.

Dotem	Dai	Älernsfan a Mun
1	Teisdai	
2	Wädensdai	
3	Thüürsdai	
4	Freidai	⌚
5	Sönninj	

A Sann gongt weggloong ap 4,30, onner 7,40.

6	Sönnendai	
7	Munnendai	
8	Teisdai	
9	Wädensdai	
10	Thüürsdai	
11	Freidai	
12	Sönninj	⌚

A Sann gongt weggloong ap 4,40, onner 7,25.

13	Sönnendai	
14	Munnendai	
15	Teisdai	
16	Wädensdai	
17	Thüürsdai	
18	Freidai	
19	Sönninj	⌚

A Sann gongt weggloong ap 4,55, onner 7,10.

20	Sönnendai	
21	Munnendai	
22	Teisdai	
23	Wädensdai	
24	Thüürsdai	
25	Freidai	
26	Sönninj	⌚

A Sann gongt weggloong ap 5,05, onner 6,55.

27	Sönnendai	
28	Munnendai	
29	Teisdai	
30	Wädensdai	
31	Thüürsdai	

1/6. Well jafft at noch mannengen hiaten an binaueten Dai, man lickwell wurd a Jongfomnen dach föll lachter am't Hart, auer diar san an Sköl Jonggaster fan Amerika tüss kimmen. Dönnen, diar un a gratt främ Welt würremfredeg wurden san, könn 'am 'r gilicks ütj madd kän, auer jo fer an Gank, üs wann 'r wonner wat un jo tu senn wiär. All loong tufören iar's tüss kam, wurd 'r so wat moonkelt, Ocke an Sine, Bror an Line, Meinert an Gine hedd tupp skrewwen.

7/26. Det san uck arken Sönnendai wass Paren, an di Munnundai Maren woort 'r ball fan all a Wüffen un't Tharep iast fraget, wär Ocke an Bror an Meinert uck wedder Sine an Line an Gine tu Fracht hedd ha.

A 27st bring dönn tri Paren't ütj, an noch föll öder Paren, diar't iast üb't allerlettst fan bikänd wurden as. Det as an faleg puan Tidj för all dönnen, diar at Sladdrin tu'n Ambacht ha.

September 1893 hä 30 Dar.

Dotem	Dai	Älerns fan a Mun
1 2	Freidai Sönninj	⌚
	A Sann gongt weggloong ap 5,20, onner 6,35.	

A Sann gongt weggloong ap 5,30, onner 6,20.

10 11 12 13 14 15 16	Sönnundai Munnundai Teisundai Wädensundai Thüürundai Freidai Sönninj	⌚
--	--	---

A Sann gongt weggloong ap 5,45, onner 6,00.

17 18 19 20 21 22 23	Sönnundai Munnundai Teisundai Wädensundai Thüürundai Freidai Sönninj	⌚
--	--	---

A Sann gongt weggloong ap 5,55, onner 5,45.

24 25 26 27 28 29 30	Sonnundai Munnundai Teisundai Wädensundai Thüürundai Freidai Machelsdai Sönninj	⌚
--	--	---

1/10. Diar as noch dass hial Mun arken Sönnendai Ütjbringen; man auer dat arki Karmen man ian Wüff fu mutt, bliw 'r noch Fomnen nögen auer.

11/23. Diar kemm noch hialtidj muar Dänsken an Pelwermers tu Lunn me Flaiel an Knappsäk. Dönn Fomnen, diar a Höb üb an flinken ferrenge Braddgung hialental apjewwen ha, nemm't jo fäst för, noch för Machelsdai an Annereng un't Spall tu magin an üb an främen Braddgung tutustellen an wann't uck noch so'n ünnuaseln as.

24/30. Wär't jo locket, det könn'k ei sai.

Oktuber 1893 hä 31 Dar.

Dotem	Dai	Älerns fan a Mun
A Sann gongt weggloong ap 6,10, onner 5,25.		
1	Sönnendai	
2	Munnendai	€
3	Teisdai	
4	Wädensdai	
5	Thüürsdai	
6	Freidai	
7	Sönninj	
A Sann gongt weggloong ap 6,20, onner 5,10.		
8	Sönnendai	
9	Munnendai	
10	Teisdai	
11	Wädensdai	
12	Thüürsdai	
13	Freidai	
14	Sönninj	
A Sann gongt weggloong ap 6,36, onner 5,55.		
15	Sönnendai	
16	Munnendai	
17	Teisdai	
18	Wädensdai	
19	Thüürsdai	
20	Freidai	
21	Sönninj	
A Sann gongt weggloong ap 6,45, onner 4,40.		
22	Sönnendai	
23	Munnendai	
24	Teisdai	
25	Wädensdai	
26	Thüürsdai	
27	Freidai	
28	Sönninj	
A Sann gongt weggloong ap 7,00, onner 4,25.		
29	Sönnendai	
30	Munnendai	
31	Teisdai	€

1/14. Wann wi för Oktuber nän Sommer hedd ha, do fu wi juarleng uck nän muar. Hocker man Aier an Bödder nog hä, kommt a Wonter saacht auer. Hat rintj arken Dai, an hat as so slobbreg, dat a Njibblembür „nich mit de Wentj öwer't Nieblumjatt“ kemm könn.

15/27. A Skaten an Ünjillen magi föll Lidj Surreg an Kommer; man all at Lidj hä dach noch högg Markelsskallenger auerhellen.

28/31. Arken mei man a Tereng efter a Nereng stell; dann at Jill woort lewen knaper. Man hocker noch man düchteg wat inslaichti könn, starreft a iast Wonter noch ei Honger.

Nofember 1893 hä 30 Dar.

Dotem	Dai	Älerns fan a Mun
1	Wädensdai	
2	Thüürsdai	
3	Freidai	
4	Sönninj	

A Sann gongt weggloong ap 7,15, onner 4,15.

5	Sönnendai	
6	Munnendai	
7	Teisdai	
8	Wädensdai	
9	Thüürsdai	
10	Freidai	
11	Sönninj Martini	

A Sann gongt weggloong ap 7,30, onner 4,00.

12	Sönnendai	
13	Munnendai	
14	Teisdai	
15	Wädensdai	
16	Thüürsdai	
17	Freidai	
18	Sönninj	

A Sann gongt weggloong ap 7,40, onner 3,55.

19	Sönnendai	
20	Munnendai	
21	Teisdai	
22	Wädensdai	
23	Thüürsdai	
24	Freidai	
25	Sönninj	

A Sann gongt weggloong ap 7,50, onner 3,45.

26	Sönnendai	
27	Munnendai	
28	Teisdai	
29	Wädensdai	
30	Thüürsdai	

1/15. Diar kemm hial Flachten Kriaken, an diar
nant tu dunn hä, könn's tu'n Tidjfördrift fang.

16/30. A Allemnacken skriw föll fan ongelk
Wedder un a Nofembernun, an det as uck rocht
wat üb a muar Äg; dann wann't ei rintj, do sneit
at, an wann't ei sneit, do rintj at. Wi könn nant
guuds muar tu förwachtin wes. Mannengen än
mutt föll Koll an Kommer üjtstunn, an diar Lannen
thwaanj hä, feit at un dass Mun ei wedder drügg,
öders am a warrem Oonk.

Detseember 1893 hä 31 Dar.

Dotem	Dai	Älerns fan a Mun
1	Freidai	
2	Sönninj	
	A Sann gongt weggloong ap 8,00, onner 3,40.	
3	Sönnendai Last Advent	
4	Munnendai	
5	Teisdai	
6	Wädensdai	
7	Thüürsdai	
8	Freidai	
9	Sönninj	
	A Sann gongt weggloong ap 8,10 onner 3,40.	
10	Sönnendai Öder Advent	
11	Munnendai	
12	Teisdai	
13	Wädensdai	
14	Thüürsdai	
15	Freidai	
16	Sönninj	
	A Sann gongt weggloong ap 8,20, onner 3,40.	
17	Sönnendai Trad Advent	
18	Munnendai	
19	Teisdai	
20	Wädensdai	
21	Thüürsdai	
22	Freidai	
23	Sönninj	
	A Sann gongt weggloong ap 8,20, onner 3,45	
24	Sönnendai Fjuard Advent	
25	Munnendai Krassdai	
26	Teisdai Leder Hallegdai	
27	Wädensdai	
28	Thüürsdai	
29	Freidai	
30	Sönninj	
	A Sann gongt weggloong ap 8,25, onner 3,50.	
31	Sönnendai	

1/16. Un Detseember as't an hial öder Wedder
an an hialen ödern Locht üs un a Höntjendar.
Hocker üb an Kooksmaatshür un a Höntjendar an
Wüff nimmen hä, skall't un Detseember nog war
wurd, dat 'r muar tu an Daans hiart üs an Par
Skurr.

17/31. Wi fu Froost an Snejacht fan so ei
muar. All dönn ual Wüffen, diar fan Neis-hiarn
an Neis-förtellem lewwi, könn gor ei bütj a Dörr
kemm, an jo sai tck muarsis üs iansi: „Wat as det
dach gudd dat wi man än Detseember un't Juar ha!“

An Wurd tu min Loonslidj.

Hirr ha 'f nü an Allemnack, letj man, det 's wiар,
ach ha wi an Bläd hirr üb't Lunn.
ek badd jam, jam Ferrengen, lät 'am jam hiar,
ü sat 'am 'r uck ans wat un!

Wann arken nü 'ns biging an dedd sin Baast,
Diar föll ei wost, di dedd an betj,
Dann kam 'r wat un fan Uast an fan Waast,
An dann bläw 't uck ei muar so letj.

Dann kam 'r well manneng letj Düntji tu Hunn,
Dann luss arkenän 't me Plassiar.
Doch moost at me ferreng Wurden diar stunn,
Dann ferreng mei wi dach lewst hiar.

An diar det ei les könn, of uck ei förstunn,
Di lucki 'r man auer henn!
Für di as't ei skrewwen. Wi skriw man för't Lunn,
Für dönnen, diar ferreng förstunn.

Jam Ualn förtell üss dann smock wat fan iar,
Hü 't ütjsig, diar jam noch jong Lidj.
Diar küdd wi Jongern noch wass wat fan liar;
Dann do wiар 't jo an gullen Tidj.

Förtell 'am üss wat jam do maget an dedd,
Hü lewwet jam do hirr üb't Lunn!
Skell wi uck so du, dann mutt wi det wedd.
Det leit jo dach klar üb a Hunn.

Diaram jam Ualn at Skriwtjüch tu Hunn,
A Feder, at Black an Papiar,
An skriw'am rocht düchteg — un't Bläd könn föll stunn —,
Förtell 'am hü 't iar Juarn wiар!

An dann mutt jam jong Lidj üss uck wat förtell,
Wat jam nü magi an du.
Dann endlick dann füng wi di Onnerskias well,
Dann skell wi 't uck firer well fu.

Dann nemm wi at Allemnack hall un a Hunn,
Dann les wi 't iast rocht me Plassiar.
Diar 't dann ei hall les mad, det wiар well an Skunn,
Di lät at man lewer ei hiar.

An san 'r uck sommen, diar 't lewen so puan
Diar sai, diartu ha wi nian Tidj,
Do arem Mensken, det as do rocht huan,
Uha, ick biklagi sock Litj.

Wi san hirr jo dach ei allian üb a Welt
u maartlin, tu esslin an trawin.
ann wiart'jo doch würklick elendeg bistellt,
ann wiarf'jo ei muar üs a Slawen.

Nan! Frei san wi hirr, an det well wi uck bliw.
Vi werki hirr well an san flitjeg.
Dach sladdri wi uck ans, wi les an wi skriw
An san diartu uck noch rocht smitjeg.

Stänt jam, min Loonslidj, uü un, wat ick sad,
An well jam mi nü ei bihuau,
Dann gung jam an Injem wat leder tu Bad
An dann mutt 'am 't Skriwtjüch ei skuan!

N. W.

Hü skell wi üssens Spriak skriw?

Diar san well föllen, diar thoocht ha:
Üssens Spriak lät hör gor ei skriw. Man
dönnen, diar min „Ferreng an ömreng Stacken
üb Rimen“ lesen ha, liaw det wass ei muar.
Üssens Spriak lät hör nett so gudd skriw üs
arki öder Spriak. Skull wi ei skriw könn,
wat wi snaki? Ja wass! Man liar skall ham 't.
Un Skul liar wi man tjiisk tu skriwen. Man
hat wiар dach an Skunn, wann wi üssens
aanj Spriak ei skriw küdd. Ick liaw all,
wann 'am föll Ferreng an Ömreng les, do liar
'am 't ball fan sallew. Man ik wall hirr dach
högg Regeln medial, dat 'am se skell, hü lacht
at as. Arkenän könn det liar, diar man öders
skriw könn.

1) Wi ha 15 Vokalen; 7 san kurt an 8
lung. Dö kurten san: *a, e, i, o, ö, u, ü*, licküs
un *Fask, Sjepp, Swinn, Holt, Föggel, Buck,*
Hünj. Dö lungen san: *a, ä, e, i, o, ö, u, ü*,
licküs un *Man, Nädel, Weder, Riw, Hod, Sköl*,

Bum, Klüs. Kurt as di iast Vokal un *au* (bi Uast sai 's lung *aw* of *äw*), *ei* (bi Uast sai's lung *ai* of *äi*), *öi* an *ui* licküs un *Dau, Bei, Flöit, Kui.* Lung as di iast Vokal un *ai, ia, ua, uai, licküs* un *Dai, Sia, Bruad, Thuai.*

2) Wann 'am *au, ei, öi, ai, ia, ua, uai* skraft, do förstächt ham det fan sallew, wedder di iast Vokal lung of kurt as; di öder as allewen kurt. Man öders as ä di iansegst Vokal, diar alltidj lung tu lesen as. All dönn öder Vokalen könn bial lung of kurt wes.

3) Wann di Vokal kurt as, do skell' r allewen tau Konsonanten üb fullegi. Diaram as di Vokal un *Fask* of *Hünj* kurt. Man un *Man* an *Klüs* as det *a* an *ü* lung, auer dat 'r man än Konsonant bäft stächt. Wann an Wurd man än Konsonant hä, man dach an kurten Vokal, do skriw wi di Konsonant tweisis, licküs un *Sjepp* of *Föggel*. Bluat för *kk* skriw wi *ck*, licküs un *Buck.*

Det hirr as jü Regel. Bütj das Regel stunn enkelt Wurden me kurt Vokal, diar 'am so floksis skriw mutt, dat 'am ei allewen tau Konsonanten skriw mei. Dass Wurden san: *am um, ap auf, an und, man nur, aber* (man *mann wenig*), *dat daß, of ob, oder; an ein, ham er, ihm, man, sich, hör ihr, hat, at es, das, det daß, wat was, wat wir beide* (man *Watt Ver-*

stand, jat ihr beide, af wir, jam ihr, euch, man mein, dan dein, san sein; san bin, sind (man Sann Sinn, Sann Sonne, Sann Sünde), as ist.

4) Wann an Wurd tau Konsonanten hä an allickiwell an lungen Vokal, do skell wi ham — bütj ä — tweisis skriw, licküs un Waanj, Leenk, Tjiisk, Oonk, Puurt, Ellewüürtji.

5) Hüdenneng an Wurd skrewwen woort, so blaft at uck skrewwen. Wi skriw Fomen, an diaram skriw wi uck, wann 't muarn san. Fomnen me ian an ei me dobbelt o. Wi skriw flok me ian o, an diaram skriw wi uck floksis man me ian o. Wi skriw mann, an diaram skriw wi uck mannst me tau n, wann af uck man ian n skriw thost. Wi skriw stjür me ian ü, an diaram skriw wi uck stürd me ian ü an ei me tau.

Muar thär 'am, liaw ick, ei wedd. Det öder förstänt ham fan sallew. Wann 'r dach noch wat mankiaret, wat 'am wedd well, do skriw 'am 't mi man. Do küdd ick noch muar Regeln magi för 't Allemnack tu 'n öder Juar. Mannengsi theenk 'am wass, dat ick det ian of öder Wurd ei rocht skriw. Man det san alltmal sock Wurden, diar ünlick ütjspregen wurd, an do skriw ick so, üs a miasten snaki. Tu 'n Bispill skriw ick öder. So sai 's üb Omrem an miast bi Uast, A Weesdrengen sai

öller, a Aasdrengen bial öler an öder. Of an öder Bispill: Ick skriw *Tharep*. Det as rocht ferreng. A Ömrengen sai *Sarep*, a Aasdrengen nü miast *Tarep*. Ütjspreg skall arkenän a Wurden so, üs hi 't fan sin Mamm liard hä. Man skriw skall 'am so, dat at arkenän gudd les könn. Tu'n öder Juar wall ick jam förtell, hüdenneng üssens Spriak ünlick ütjspregen woort bi Uast an bi Waast an üb Omrem.

Otto Bremer.

Hü Ual-Nurdstrunn onnergingen as.

Dat at iar bi üss hial öllers ütjsenn hä üs nü, det witj jo arkenän. Un föll Steden, diar nü at Weder fluddet, diar a Skebb sil, wiарiar fruchtbor Maask. Diar woort jo sogor förtelld, dat un ualeng Tidjen Fer an Sall so nai tupp lai, dat 'r tesken dönn tau Lunnen man an Strippel Weder fan an dobbelten Goongstrals Breetji wiар. Un a Madden lai an Hodskrok fan an Hingst. Diar träd 'am auer üb, wann 'am fan Fer efter Sall of fan Sall efter Fer wull. Man a Sia hä un all dönn Juarhunnerten at Lunn letjer bröggelt, an me da Tidj san a Ferrengengen an Sallrengengen arköller främ wurden.

Wann uck ei jüst so wass biwisset wurd könn, dat un ualeng Tidjen dönn tau Eilunnen miast tupp un anöller lai, do witj 'am ütj ual Krönken an Koorden dach noch faleg gudd, hü Nurdstrunn iar ütjsenn hä. Det wat wi nü Nurdstrunn näm, as man an letj Paart fan Ual-Nurdstrunn. Diar hiard Pälwerrem an a miast Hallegen iar uck noch tu.

Detdiar ual Nurdstrunn as ei üb ian Fer onnergingen, nan, diar hiard flok Sturmer an Hugwedern tu, am a Dicker unstacken tu riwen an a Gärsnarrew usftupüllin an at Klei wech-tuspelen, so 1570, 1588, 1590, 1593, 1594, 1595, an 1596, do weller 1612 an 1615, man widjütj a äregst Dai för Ual-Nurdstrunn wurd dach a 11. Oktuber 1634. A 10. Oktuber lai det fruchtbor Lunn diar noch madden un a brommin Sia, trinjenam indicket. Nämén thoocht, dat det a lettst Dai wurd skull.

Un't Söller an Waaster kam jonk Swarken apsaten; man a Winj wiär man flau. Det wiär jüst at Stallen, licküs 'am't so föll för an swaren Sturrem hä. Fir am a West bigannd at tu laidegin, an üs't injet an a jonk, lung Naacht üb't Kemmen wiär, do ging Kubben an Skappers un Lunn. A Naacht ging auer an a 11. Oktuber, an Sönnendai kam, a lettst, diar Ual-Nurdstrunn bilewwet. Bluddruad ging a Sann un't Süduast ap. Jü bisig noch iansis det nett fruchtbor Lunn me san gullen Ring (a Häwdick), me sin gren Fänen an all det Tjüch 'r un, me sin swar Äkergrünj, me sin Sarken an Mallnen, sin stall Tharepen an enkelt Bürehüsseng, sin flitjeg an strewsom Lidj. Do förstät's hör bäft a thacht Swarken, üs wann's skrial wull auer det, wat Ual-Nurdstrunn

di Dai biför stenn. Noch iansis ringd a Sarkkloken an reppt at Lidj tu Höw. Noch iansis kam's tupp un Godds Hüss, soong noch iansis tu Godds Iar an Sallem, widjert at all un a Locht lonnert an a Rinn man so del stört. Noch iansis samelt a Familjin jo un hörrens aanj frei Hüsseng an am a bisat Boosler; man nämen wost, dat at at lettst Fer wes skull.

Do bräg 'r luas ütj Südwest, di Ünlocks-sturrem, diar Düsenen at Lewent an öller Düsenen alles bütjen at Lewent nemm skull. Hat wull mi well masslocki, wann ick at Brüsín an Süsin, at Brommin an Lonnerin fan a Wagen biskriw wull. Jam witj uck jo alltermal, hü't un an swaren Sturrem bi Wedersäg tukiar gongt.

A Wagen kloppet un an wull inlät wes. Üb 44 Steden bräg a Häwdick, an üs an Sannfludd stört a wilj Sian in un a Maask. A Kuger lepp foll. Man a Werwer me a Hüsseng lucket noch auer a rosin Sia wech. Hialtidj wältert 'r muar Weder troch a Welen an auer'n Dick wech. Do lepp uck a Werwer onner. Nü bonnert a wilj Wagen jinn a sködelt an wärelt Dörren, an a Mensken flücht me hörrens Best an Leffst ap tu Bualkem an hell jo fäst bi Spären an Laten. A Müren sluch in. At Tjüch üb Stal brollet an negert för

Angst. A Kubben wiар baang för hörrens aanj Element; jo fon nian Sted, huar hörrens Futt rau küdd. Hialtidj stigd at Weder noch an laft at Bualkwerk amhug, dat at knappt an knabert an am an letj Skür üs swack Fardingen üb a Sia dräw. Well hell a Mensken jo fäst, man a Wagen räw's del un't wiat Gräf.

A 12st Oktuber hedd Ual-Nurdstrunn appellen tu wesen. Diar wiар auer 6200 Mensken an muar üs 50000 Stack Tjüch dreenket. Diar lai 30 Mallnen an tu a 1300 Hüsseng onnerste bowen. Rickelk 8000 Mensken hedd hörrens Tüss an hörrens Lock förlesen.

A Sarken an Sarktärner lucket trinj ambi ütj auer an grisigratt Sarkhof. Jo hedd uck lessen fan a Fludd, an a miasten moost eftert delbregen wes. — 2633 Lidj wiар üb Nurdstrunn un di iareg Naacht auerblewwen; man wat hedd's bihellen? Arem an bluat siad's ambi an wost knap, huar's at Nuadegst fan dan fu skull. An ei allianeng a Nurdstrunneger hedd so ünwiss fan a Fludd lessen, all dönn öller Gegenden fan Fresklunn wiар efter Paass ball lickso menimmen.

Pelwerrem wiар nü an Eilunn för ham saljew wurden. Dönn Lidj füng me främ Hallep hörrens Lunn weller indicket. Man üb Nurd-

strunn (Nei-Nurdstrunn) sig's nian Kaans 'r tu. Jo hedd nog tu dunn, dat 's dör Faskerei för 't iast hörrens Lewent ewenst onnerhellen füng.

Man dedd a Regiareng — Nurdstrunn stenn jü Tidj onner Herzog Friedrich III. fan Gottorp — do nant för dönn arem Lidj, diar dach so hialental sanner hörrens Skilj un Ünlock an Nuad kimmen wiär? Je wass dedd Friedrich III. wat, man nant, diar a arem Nurdstrunneger hallep an nattegi küdd. Det Lunn, wat a fresk Nurdstrunneger a Sia uffwonnen hedd me föll Werk an Möit, det Lunn auerjäw hi 1652 tu an Sälskapp fan rick Hollunners. A Fresken moost ütj at Lunn fan dan: sommen tog efter Fer an baggd jo un bi da Wick, sommen ging ap efter a Fästät, sommen efter Hollunn, je ian Sköl skall sogor efter a Uckermark un't Pröissenlunn raget wes, diar 's frinjelk apnimmen san. Man enkelten bläw üs Knechter an Thiinstfomnen turagg un hörrens Federlunn, am Främen tu thinin.

Sant jü Tidj san Nurdstrunn an Pelwerrem för üss förlesen gingen. Diar kam jo an öllern Slach Lidj henn. A iarwürdeg fresk Spriak moost wicki, üs at Lunn so hialental foll Främen wurd. Det hä Herzog Friedrich III.

jinn a Nurdstrunneger an a Fresken un 't
Gihial försannegt.

Me a Onnergung fan Ual-Nurdstrunn, at
gratt Maddelstack fan Nurdfresklunn, wiär
üssens Eilunnen iast rocht turewwen an wi-
djer fan a Fästääg skäst. An ei allianeng, dat
a Eilunners nü widjer uff wennet fan a Fäst-
ägsen, hörrens Förkiar onner anöller nam
grausom uff. A Fästägsen leid jo rocht üb a
Bürerei, an a Eilunners ging tu Sia, am hörr-
ens Bruad tu förthinin, an bi letjen san 's
arköller lewen främer wurden.

Tjiisk fan **Johs. Prüss-Sleswig**
(t. T. Elberfeld.)

Ferreng fan **Neggels Jirrins.**

A Nurdfresken hörrens Krigin jinn dänsk Könnenger.

Tu Waldemar II. sin Tidjen küdd a nurd-fresk Gemeenden rocht gudd me a Dänsken auerian. Det wurd öllers, üs Waldemar ei muar üb a Tron siad. Hi storew 1241.

San Sönn Erik, diar ham un a Regiareng fullegt an a Binöm „Plugpanneng“ füngen hä, wull uck a fresk Plug ei sanner Skat lät an förlangd nei Stjür, man det füng's ham me an lissegen hugen Summ uffhandelt.

Erik regiaret ei loong. Hi wurd jo fan san Bruller, Herzog un Sleswig, muurdegt. Diarüb wurd Abel a 1. Nofember 1250 Könneng fan Dennemark. „Di Man förstenn,“ üs Chr. Johannissen fan Omrem un ian fan sin Bucken sait, „a Konst, am föll Jill tu brücken; man diar hiart jo uck ei föll Watt an Henneghaid tu“. San Pung wiär ball leseg, diaram wurd weller nei Skat ütjskrewwen an uck an degen Summ fan a Fresken förlangd. Man jo sad,

lat hörrens Dicker jo all Ünjillen nog broocht.
Det wiар di iarjirreg Könneng, diar all üs
Herzog fan Sleswig dönn Hardnacken fan
Fresken känen liard hedd, alltföll an hi lepp
ap üs an köginen Seddel. Hi bislod, a Fresken
tu thwingen an jo hialendal tu sin Onnerdanen
tu magin. Sant 1118 thost a Fresken man
bluat letjet Grünjstjür bitali an uck a dansk
Könnenger tu Krichstdijen bistunn. Öllers wiар's
frei Lidj un hörrens Lunn an küdd alles efter
hörrens aanj Rocht inracht. Det wiар dönn
öller Lidj un't Sleswigs gor ei rocht me. Jo
wiар a Fresken det loong ei gonneп, dat jo so
föll Freieghaiden hedd. Diaram wiар's uck
gilick bi da Hunn, üs Abel di Wonter fan 1251
üb 1252 jinn Fresklunn tog. At Iss hell aueral
un a Maask, an a Dänsken küdd aueral un-
gripp. Man lachtst wiart dach, Eidersted tu
auerromplin. Diarauer tog a Könneng efter di
letj Wederiarem tu, diar jü Tidj Eidersted noch
fan a Fäстäg skäst. Hirr lai 'r nü me an
gratt Sköl Orslidj üb a Förgeest an leid Braggen
un, am ham a Auergung efter Eidersted tu
sekerin. Man a Eiderfresken tefft ei efter ham.
Jo församelt jo stallswiggins, ränd auer'n Dick
an auer't Iss, gräb a Dänsken un an kettelt's
an hial Stack wech. Do sluch uck at Wedder
am. Hat wurd Thuai, an diarauer küdd Abel

'r jo ei am theenk, Eidersted an Fresklunn intunemmen, auer sin Lidj tu Futt küdd man ewenst widjerkemm; Hingster an Rütjers bläw un't swar Klei steggin.

Un Jünimun 1252 wull Abel nü Iarnst magi an a Fresken noch föll harder strofi. Hi tog sin hial Mächt üb a Miljenborreg tupp an hedd Skebb klar leien, diar ham an sin Lidj auersat skull efter Eidersted. All a iast Dai, üs alles församelt wiär, ging a Könneng me all sin Lidj loongs a Milj efter a Eider, skebbet ham hirr in an for un tri gratt Uff-dialengen a Noorderiarem fan a Eider del an lepp in un di ual Huwen Oddenskilj, thacht bi Oldenswort. Fan diar rog 'r in un a Maask an sluch tu Sölleräg fan Oldenswort an fäst Loger ap. Un a gifärelk Maask dost 'r för't iast noch ei widjer förgung. Hi höbet, a Fresken skull ham hirr ungripp, so üs's det förgi Fer denn hedd, an do wull hi 's well flensi. Am dat 's ham dach man ball ungräb, wurd fan 't Loger ütj un a Amgegend ambi a Hüsseng un a Brand stät an alles wechplünjert. Man a Eiderfresken wiär försichteg. Jo sig det in, dat's allianeng jinn Abel nant wurd küdd; jo wull tew so loong, üs 's Hallep füng. Gau wurd 'r Böd stjürd tu hörrens Loonslidj am a Nuurd an efter a Eilunnen, an aueral brand

bi Naachttertidj a Biaken an reppt fan all a Äger a fresk Karmen tupp. Säks Dar wiар förstreggen, do wiар alltmal ütj all söwen Hiarden (Harden), diar me küdd un a Sliak, församelt an tog un't Süduast auer üb a Förgeest, am Abel hirr aptufangen, wann 'r turagg moost. A söwenst Dai kam 's tupp üb hörrens ual Thingsted bi da Burmanswai. Hirr wurd nü bislöden: „Diar könn üss nän Könneng tu Skat of Thiinst thwing. Wi san eddel frei Fresken. Könneng Abel skall sterrew of arki fresk Man un sin eddel Freihaid onnergung!“ Det wiар arkenäns Meneng an Wall. Diarefter wurd uck nian Ugensblack linger sümmet. Gau samelt's jo am hörrens söwen Flaggen an tog del fan a Geest efter Eidersted tu, diar 's jo nü me a Eiderfresken förianegt. Jo wull a Könneng auerfal. Hi hedd föll muar Lidj üs jo. Man auer dat at jonk Naacht wiар, skull hörrens Auerfal nog locket wes, wann Abel ei fan san Spijun Ede Rock waarsgauet wiар. — Diar wurd ham rät, me 't ians widjer am a Süd tu gungen, naier efter a Eider tu. Wann 'r ham do ei weri küdd jinn a Fresken, do lai sin Skebb jo man an letj Stack fan ham uff an küdd'n reddi. Man iar 't 'r noch ans rocht tu kam, wiар a Fresken all för 't Loger, an Abel wurd so baang, dat 'r Hals auer Hod turagg

ging. Alles, wat 'r diar apstabelt hedd fan det plünjert Krom, kam un a Fresken hörrens Hunnen. Jo fullegt Abel thacht üb a Hailer. Hi kam, iar 'r noch an Sliak löwwert wiар, lockelk bi a Eider un. Man wat nü? A Noordsia, öllers lewen a Fresken hörrens Fiind, wiар di Maren öllers fan Sanns. Hat wiар Holäb, an Abels Skebb an Buaten siad üb't Drüggen. Diar stenn a Dänsken nett tu. A Fresken halet all a Bäfsten in an sluch hirr gilick madden üb a Wai 300 Man del. An öller Sköl jaget 's in un a Eider, diar diar un Slobber an Slick steggin bläw. A grattst dänsk Hupp raget uck iareg un Knipp. Hi moost ham nü weri, so gudd üs 't ging. Diar kam 't tu 'n harden Sliak, an uck flok Fresken, föral Sialeiers, üs 's nämд wurd (Ferrengeп, Ömrengēn an Sallrengēn) fol; man at lettsten moost a Dänsken dach wicki. All a Fresken förfullegt's henn tu Ippenbüll, widjerhenn bluat noch a Eiderfresken. Dönn öller Fresken hedd jo all so'n ünwissen widjen Wai maget an wiар iast rocht trät wurden bi all det Slauen. At lettsten kam a Eiderfresken tu a Itsen-Ia, an üs 's sig, dat a Könneng me da miasten fan sin Lidj diar all auer wiар, mennd's, nü hollep't well ei föll muar, wann's as widjer förfullegt an kiard am. Abel flücht loongs a Itsendom.

Man diar stelld ham an letj Sköl fan Koldenbüttel, diar noch gor ei mehallep küdden hedd un a Sliak, a Dänsken auerjinn an weret's. Üs dünn öller Eiderfresken det war wurd, dat a Dänsken üb die Wai ei widjerkemm küdd, kiard's weller am an gräb a Fiind fan Sidjem un. An hialn Bul Dänsken wurd 'r delslaanj, dat's nimmer weller apstenn.

A Könneng flücht me da Rest auer a Eider, a Fresken bäft efter, an bannen kurt Tidj wiар at hial dänsk Her wech an henn. Abel sallew wull loongs a Miljerdom an so sin Lewent reddi; man uck sin Tidj wiар kimmen. An gratten Wellmager fan Pelwerrem — a Pelwermers wiар do jo noch Fresken —, Wessel Hummer, sommen sai 'r uck Henner di Fresk tu, klüwet a Könneng at Hod me sin Äks. Det skett a 29. Jüni 1252.

Nü küdd do all a Fresken weller üs frei Lidj un hörrens aanj Lunn lewwi an thost jo ei fan Främen thwing an stjür lät.

Det leder Juarhunnert regiaret Waldemar Atterdag un Dennemark. Hi wull uck weller so föll Skat fan a Fresken ha; man guddwalleg dedd's at ham bi nant an bi nai ei. Hi moost's 'r tu thwing, an det locket ham uck. Man det kam föll diarfán, dat un a Juarn 1349 an 1350 an Pest, a suart Duas wurd 'r tu sad,

un üssens Lunn wiар an rickelk a Helleft Lidj 'r un storew. Hial Tharepen stenn leseg. Aueral wiар Surreg an Tuarn. At Tjüch ging sanner Hörd üb Fial. A Jongen flücht för hörrens kraank Alern. Föll Licken bläw ün-bieerdegt leien, auer hocker an Lick bigruff, wurd sallew an Lick. Diartu kam 1354 an 1362 a Fludd noch in an räw Fresklunn hia-lendal ütj anöller. Düsenen fan Mensken, diar a suart Duas efterbliw lät hedd, dreenket. Diarauer ha dönn tau Auerswämengen a Nöm „Mandreenkels“ füngen.

Üb di Wis hedd Waldemer Atterdag jo lacht Spall. Hi wiар at trad Plag: iast a suart Duas, do a Fludd an tulettst a dänsk Könneng.

Hi storew 1375. Ei loong 'r efter träd a miast Fresken auer tu a Grafen fan Holstian, üs dönnen an Orl me a dänsk Könneng Erik fan Pommern füng am Sleswig. Erik stjürd 1410 fan Flensborreg ütj 8000 Man tu Futt an uck an Sköl tu Hingst onner Mogens Munk an Johann Skarpenberreg efter a Gegend fan Hüssem an Bredsted. Üs dönn wilj Gaster diar düchteg ruwert an plünjert hedd, ging's weller efter Flensborreg tu; man üb a Sollerupper Hias bi Eggebek wurd 's a 12. August 1410 fan 700 Fresken an 400 Holstianers

inhalet an füng diar a Luan för hörrens
Ruwerei.

1400 Dänsken förluss at Lewent, an Mogens Munk sallew wurd fan Haie Brodersen ütj Ockhollem duadslaanj. 950 Man, diarmadd uck Johann Skarpenberreg, wurd fangen nimmen, dach eftert för 10000 Mark weller freilät. A Fresken an Holstianers hedd uck öllers ünwiss föll wonnen, Hingster allian 1800 Stack.

1415 ging 't all weller luas. Könneng Erik bisat an gratten Dial fan Sleswig an racht Borregen ap, am sin Mächt tu bifästegin. Ian diarfan, a Fresenborreg, lai bi a Treene. Man a Fresken nam 's all det leder Juar in an sluwet 's. Eftert nam a Fresken an Holstianers at Slot bi Tonner — Bütken-Tundern woort at un a Krönk nämd — in. Det wurd ei sluwet, man me Holstianers bisat. Jo skull diar Wacht hual jinn a Dänsken. Eftert ging 't un di hial sleswigs Orl ap an del: ball ticket at, üs wann a Dänsken a Wannbocht füng, ball won a Fresken an Holstianers weller. Jo kam rocht ei widjer me hörrens Stridjsag, üs 't all tu Bigann wesen hedd.

Do storew Herzog Heinrich fan Holstian 1427. Ham fullegt san Bruller. Hi hedd muar

Lock un a Orl jinn a dänsk Könneng, föral
üs 'r noch letjet Hallep füng fan Hamborreg
an Lübeck. Un a Fres, diar 1435 un Wor-
dingborreg slöden an 1440 un Kolding apneiet
wurd, wird ham Sleswig an Nürdfresklunn
(bütjen Waasterlunn - Fer, Omrem an List)
tuspregen.

Tjiisk fan **Johs. Prüss-Sleswig**
(t. T. Elberfeld.)

Ferreng fan **Neggels Jirrins.**

Letj Tälen.

I.

Diar woort förtelld, dat un ualeng Tidjen
un a Amgegend fan Bredsted tau Risen wennet,
di än, an Fresken, un Drelstrup (Dreeldorf),
di öller, an Dänsken, un Viöl. Bialn mennd
ei allianeng wonner fan hörrens Grattens an
fan hörrens Kräft, edder blosset uck fan san
Sarktürn. Nü kam's ans auerian, dat's edder
efter di öller san Sarktürn iansis smitj wull.
Diarme skull do hörrens Stridjerei förbi wes. Jo
stelld jo edder bi hörrens Sarktürn henn. Di
Dänsk smäd tuiast — dönn Tharepen lei an
Mil fan anöller — man hi raget ei. San grisig-
gratt Stian flog förbi an bläw un an mureg
Sted leien. Man a Fresk raget a Dänsk san
Sarktürn, dat a hial Bowenaanj delrommelt.
Sant jü Tidj as a spass Sarktürn un Drelstrup
huger üs di stomp ün Viöl. Hocker di Wai
ans raiiset as, wall det nog senn ha.

II

Tau Fresken, a Krönk näm'ts Werrit an
Mallerk, wiär ans efter Rom kimmen. Diar
wurd jo nü all det Bisannerlicks, wat at bluat

un a „iweg Städ“ tu senn jäw, wisset. So kam's uck ans un't Theater fan Pompejus; man jo füng man an ring Sted tuwisset. Üssens Fresken sig diar somm wat Lidj un nüreg, jür Drachten, diar sock uffkläst Steden för jo sallew hedd, ball so, üs nü Prästers Stul un Sark as. Jo fraget, wat det för Mensken wiär. „Det san a eddelst Lidj fan a hial Welt“ wurd 'r jo üb swaret. „Do hiar wi diar uck henn,“ reppt's, auer nämen hä muar Dapperhaid biwisset of as trauer üs a Fresken.“ Sanner Bitheenken ging's fan hörrens Sted wech an siad jo del bi dönn wat Lidj. A Römer laachet so'n betj an wonnert jo ei amletjet.

III.

Diar wiär ans tau dänsk Könnenger, Swenn an Knütj. Edder wull allianeng Könneng wes, an auer dat det allewen di öder ei wull, do kam 't tu an Krich twesk dö bial. Knütj wurd slaanj an ging tu da Fresken, wat's ham ei hallep wull. Ja well, det wull's hall du, wann's man ei so föll Skat muar bitali moost. Det försprech Knütj jo, an nü ging di Rommel üb't nei wedder luas. Un Miljenborreg bi Hüsse wurd Knütj me sin Fresken fan Swenn bilogert. Man jo küdd jo ei hual. Hat wull ei hallep: Knütj lepp wech, an a Fresken

moost jo entelk auerjiw; man jo mad frei wechtji onner di Biding, dat's eftert 2000 Pünj bitali skull. Üssens Fresken bitalet rocht do 2000 Pünj. Man jo lett 'r bi sai: Könneng Swenn skull man wedder kemm me sin Saldoten an försjück jo noch iansi tu bisigin; jo wull det so ütjmagi: wann hi wedder a Wannbocht füng, do wull's ham wedder 2000 Pünj du; man öders, skull hi jo so föll fan hör Skat ufflät, üs jo Knütj löwet hedd. — Diar hedd Könneng Swenn nü jüst nian Last tu. Hi hedd un det ian Fer nog.

IV.

Un't Juar 1215 hedd a dänsk Könneng Waldemar an Orl jinn a tjiisk Keiser Otto IV. Diar stenn ei letjet Fresken üb san Äg. A bial fiindelk Heren lai arköller auerjinn; man tu'n Sliak wiart noch ei kimmen. Do träd diar tau gratt Tjiisken ütj Ottos Renn för an fördert a tau dappersten fan Waldemars Lidj ütj. Tau Fresken, Swenn Sterke an Broder Gauting, kam för'n Dai an dedd dö tau Tjiisken so'n Üleng, dat Otto mesamt sin Lidj baang wurd an, sanner an Sliak tu wagin, auer a Ialew turagg tog.

V.

Un an Sliak, diar a Dänsken an Fresken
jinn anöller löwwert, kam a fresk Skölen wat
unhupp an moost för a Auermächt turaggwicki.
Det wiар jüst am jü Tidj, üs hörrens Wüffhöd,
diar me jo gingen wiар, Brei köget. Jo wurd
grausoms arreg, dat hörrens Maner flücht, nam
a Breipott ~~an~~ Breiskas, ging a Fiind unjinn
an bögget 'r sodenneng üb luas, dat a Dänsken
a hiat Brei am a Uarn flog. So wat hedd's
noch ei biewwet. Man diar's jo rocht bidaregt,
dat at dach an Skunn wiар för Wüffhöd ütj-
tuknippen an nü Iarnst maget, jo tu Wer tu
saten, do hedd a fresk Karmen jo all weller
samelt an dedd a Dänsken a Rest, diar nü
sodenneng ütj at Lunn kettelt wurd, dat's föll
Juarn nog 'r un hedd.

A Fresken wull nü, dat det, wat hörrens
Wüffhöd diar ütjferd hedd, nimmer weller för-
jidden wurd skull an sat tu'n iweg Untheenken
diaram a Breipott me a Skas un hörrens Wopen,
an diar as't noch daleng di Dai bihellen.

VI.

Üs un't Juar 1555 un Brüssel Könneng
Philipp fan Spanien unkänd wes skull, moost
a Rädlidj fan a enkelt Hollunns Gegenden

för san Tron kemm an üb Knöbbian at las du, dat 's a Könneng trau thini wull. Diar wiär uck Lidj madd fan a Hollunns Provins Fresklunn, wat wi Waastfresklunn näm. Dönen wärent jo ei at las ufftuleien; man un Knöbbian satt wull's ei. All dönn ödern, diar det all denn hedd, wull a Fresken 'r uck tu fu. Man jo stenn fäst üb hörrens Stack. Diar kam all gratt Thuat am. Hialtidj wurd 'r a Fresken iiwreger tusat. Do träd a iast fan jo stolt madden inmadd un a Förstaamleng an reppt grattem un sin Mammspriak: „Wi Fresken fal allianeng för Godd un Knöbbian!“ An jo dedd stunnen hörrens Ias, sanner dat hocker 's hannri küdd.

Neggels Jirrins an Otto Bremer.

An Wellerunger.

Diar wiар ans an jongen Siaman me an Skapp fan Hamborreg gingen an hedd loong nant fan ham hiar lät. Sin Aanjen lucket lewen un a Bläden an harket ambi, wär 'r ei hocker wat fan det Skapp wost: man diar küdd jo nämen nian Böd du. A Alern fan di Siaman, an föral sin Mamm, wurd binauet an wull leffst am ham surgi üs am an Duaden. Do kam diar ans Tisseng, dat det Skapp blewwen wiар, ick liaw, bi Kap Hurn. Lickiföll huар — di Jonggast wiар jo dach ei muar un 't Lewent. Wat an Hartsiar för a Mamm, dat jü ham dach gor ei ans weller tu senn fu küdd! Jü skriald an skriald. Di Maren wann 's apwräkent, kam hör a Tuarn all un Ugen auer hör lew Dring, an di Inj, wann 's tu Bad gingen, an alles so stall wiар, dat 'am nant hiard, öllers at Tickin fan a gratt Bornholmer Klok of bütjen at Brüsın fan a Winj un a Bumer of at Horlin un Skostian, do ging hör Thoochter weller fir wech an del un a

jipp, kull Sia, diar hör Dring so'n äder Gräf
füngen hedd.

Weggen an Muner wiар all förstreggen. Ef-
ter jü Mamm hör Ütsenn hedd 'am jüst ball
liaw skullen, dat 'r sant all lickso föll Juarn
förstreggen wiар üs Weggen, so hedd det Kom-
mer hör menimmen.

Iansis nü ans üb an Injem — hat wiар un a
Wonter - diar's Naachtert füngen hedd an jü
Mamm a Bosel uffboreg an me da Koppen
henn un Kögem kam, do sig jü diar bäft a
Träp, huar a Mun so ewenst dör 't Kögem-
wönneng inglürret, an Karmen stunnen un
Ölitjüch an a Südwesteг widj deltrackt un a
Ugen. Jü hiard uck at Weder so letjem Dröb
bi Dröb deldrippen üb a Teggelstian. Do
sluch 's un hör. Det wiар jo hör Dring, diar
jü lewen hör batter Tuarn am skriald an hör
'r gor ei auer träst lät wull. Man nü dedd
at hör u so iareg, auer hör Dring hedd för
hör Tuarn jo nian Rau fünjen un sin Gräf.
Hi wiар nü kimmen, am hör det tu saiен of
tu wissin. Üs jü 'r üb tu wull, wiар 'r för-
swünjen. Man det nam jü hör för, dat jü well
am ham surgi wull efter dassen, man ei muar
so ünmiateg skrial. So hä jü do uck denn,
an hör duad Dring hä uck nant muar fan ham
se of hiar lät. Hi as nü loong tu Rau kim-

men un a Sia, an arki Wag, diar me an
witjen Kumm auer det Sted hennrollet, huar
'r leit, as san Lickstian.

Neggels Jirrins.

Noch an Stack fan't Wellergungen.

An Wüff an Man hedd at u so nett me arköller. Diar wiар lewen Fres bütj an bann Hüs. A Man hedd an goden Förthiinst, an sin Wüff förstenn at Hüsshualn ütj an iasten Aanj.

Nü hedd a Aribari jo uck ans wat — an letj Fomen wiар 't — ütj Koolk fasket, licki di Föggel det jo floksis ans tu Hod feit. Det wiар nü rocht hörrens Frögels, hörrens ian an alles.

Hat wiар man spiteg, dat jü Mamm hör gor ei rocht weller kemm küdd. Det wiар battreg Dröber un det swett Winn. Man hat skull noch harder kemm. Iar at Juar am wiар,

storew a Mamm an jü wurd un Kast leid an apbroocht üb 't Sarkhof, diar jü nü sanner Wark an Kommer an lungen Sliap hual skull. Hör Man wost ham ball ei tu fadin, so nai ging ham det. An det letj Biarn? Je, wann a Mamm 'r wech fan nimmen as, det as ball at sallew, üs wann 'am an Rus a Sannskin nammt. Di Man wurd üb di Wis 'r so hualew tu thwüngen, ham weller tu bifreien. Well füng sin letj Dootji weller an Mamm, man hat wiär an Stjippmamm, an noch diartu so ian, üs 'am tu a Ferrengen an Ömrengen hörrens Iar sai könn, dat at 'r man ünwiss letjeten fan jafft üb üssens Eilunnen.

Det letj Fomen füng 't lewen ringer, an am man Fres un Hüs tu hualn, lät a Man det Rabatsker fan Müff bitemm. Hat wiär rocht gremelk.

Do skett 'r ans wat Bisannerlicks: Iansis üb an Naachtem, hat wir onjonk, dat 'am nian Hunn för Ugen se küdd, küdd jü Stjippmamm ei un Sliap kemm. Förlicht strofet hör un 't Stallen all hör Giweten. Do ging a Dörn fan sallew eben, an diar kam wat un un Dörnsk an gluaid auer för det Bad, diar det letj Fomen slepp.

Det Gistalt hedde snewitj, lung Tjüch un, ball üs an Sterrewkittel, an diar strualet letjet

Laacht ütj fan. Jü Stjippmamm reddelt an sköddet för Angst. A Angstwät bräg hör ütj. Jü wull jolli, man küdd ei. Det witj Gistalt nam nü det letj Fomen ap ütj sin Betji an hell 't un Iarem an bisig 't me so 'n ünwissen miljen Luck, licküs bluat an gudd Mamm hör Jongen unlucki könn. Det wiар uck a rocht Mamm tu det Letj. Jü wiар ütj hör Gräf ap-stennen, am det lew Ding ball tu halin. Üs jü 't ans waker tass bisenn hedd, leid's at weller del un a Heggener an dobbet at wock an warrem tu . . . an wech wiар 's.

Di leder Dai wurd det letj Fomen kraank. Jü Stjippmann an hör Man, diar jü förtelld, wat's senn hedd, ugwattent jo grausoms, dat jo det arem Ding lewen so ring bijegent hedd. Hall hedd 's at weller gudd maget, man hör Fomen storew ball. Diar siad jo nü me hör-rens iareg Giweten. Man det letj Fomen hedd jo weller at rocht Mammenhart fünjen an thost 'r nimmer weller fan uff.

Neggels Jirrins.

An Otterbaanki.*)

Somm Aler trüwi hörrens Jongen me da Bolliman, sommen me Munbelken, sommen me Otterbaankin. Wat för'n Meddel fan dönn tri at best as, det as ei gudd tu saiен. Man dat a Otterbaankin, dönn letj Menkener me ruad spass Hudder willem allerhingers Dönnereien tu Hod füng an öller Lidj mannengsis an Tort undedd, diar könn a Ualn jo föll fan förtell.

Hat ticket ball, üs wann a Otterbaankin nü ütjstürwen san; tu't mannsten ha ick nimmer nianen senn. Man för so an so föll Juarn, üs's noch un't Lewent wiар an aueral ambi hörrens Glüpphöl hedd, do wurd diar uck ans an Wüff an Stregg spellet fan jo, an det ging so tu:

Jü Wüff, diar ick fan förtell wall — Matje wiар hör Nöm — hedd an Letj un a Wag. Hör Man for üb Strüddowid. Nü wiар det jüst un a Mederlis. All a wat Karmen wiар fan Hüs, am üb Sia Jill tu förthinin. Främen

---

*) Ömrang: Onnerbänki.

wiar 'r jü Tidj noch ei un't Lunn, am't Bütjenwerk tu dunn, an diar wiар do uck noch ei so föll Jill üs nü. Arken hedd at dönn Dar so puan, am sin Foder man un Ruk of tüss tu funn, dat än Naibür di öller ei hallep küdd. Matje hedd an Kirrew Äkerlunn ewenst bopp at Tharep an moost, auer dat's nian Swelsters fu küdden hedd, hör Foder allianeng swelli. Auer dat at rocht so'n netten warmen Dai wiар, nam's hör Letj me an leid at del at Äkers Aanj. Üs's än of tau Ruker maget hedd, wull's uck ans weller efter hör Letj lucki. Man wat wurd jü förfiard, üs jü diar ap at Äkers Aanj kam! Hat mirreit hör rocht för Ugen! Hörr Biarn wiар hör jüst ei wech wurden, hat wiар uck ei duad of kraank, nan, hat lai diar well so nöggen an glürret hör un. Man diar üb Sidj fan lai noch jüst so'n Letj an lucket jüst so blis efter hör, hedd uck ackurinjerot sock Tjüch un üs det öller. Ian fan dö tau moost an Otterbaanki wes, det wost Matje düchteg, man wedder wiар't? Jü küdd ian ei fan det öller uffkän. Wat dach an Spall! Nü skull's diar me tau Letjen tu Tharep, an wat wull at Lidj dach well 'r am tu dunn ha! Man det wiар jo noch ei at äregst. Nü skull jü efter dassen jüst so üb det Otterbaanki paassi üs üb hör aanj Letj, auer jü moost hör jo förmuden

wes, dat at förlicht jüst hör aanj Dootji wiар,
diar diaronnier luss, wann jü ian of öller manner
pleget. Hü skull's at dach magi!

Diar wennet uck so'n ual Krassen un't Tharep. Jü wiар all miast hunnert Juar ual an hedd un hör lung Lewent jo föll erfären an wurd diarauer fan öllern uck föll am Riad fraget. Tu hör ging Matje me dönn tau Faantjin, förtelld hör alles an fraget do: „Könn I mi nü ei sai, wedder at Otterbaanki as ?“ Det küdd Ual Krassen ei, man jü pischt Matje lickwell an Riad un't Uar, an nüregeп wiар't, man hi skull nog hallop, mennd Krassen, auer hör Mammen Ami hedd uck all ans so'n Tufal hedd an wiар üb di Wis holpen. Matje skull, wann's tüskimmen wiар an dönn tau Letjen un a Wag leid hedd, gilicks bigann hör Dörnsk üjtufagin, man ei, licküs 'am lewen dä, nan, jü skull a Besem onnerste bowen nemm an me a Stal fagi, do wull at Otterbaanki, auer dat hat jo all sin foll Watt hedd an ham jo bluat so'n Ütjsenn denn hedd üs an Biarn, nog bigann tu snakin. Je, wat wiар Krassen dach an allerwelts kluck Menseк !

Matje thuppt, üs's tüskimmen wiар, a Jongen man gau in un a Wag, halet a Besem an bigannd nü me da Besemstal tu fichlin. So hedd

ü noch man an paarsis auer a Grünj streggen,
üs det ian Letj un a Wag reppt: „Ick san
so ual, üs a widje Welt, man ha dach noch
nimmer senn, dat 'r hocker so faget.“ — Matje
wingelt a Besem tu Sidj, klaud det Otterbaanki
(nü wost jü jo, wedder't wiär) ütj a Wag an
stopet at a Jatdörr ütj.

So füng jü hör aanj Letj weller.

Neggels Jirrins.

Jan Knolli.

(An ömreng Staatji.)

Jan Knolli hedd an Holli; do ging hi henn an hi tjiddert san Holli üb a Könneng sin Lunn. Do sad di Könneng tu Jan Knolli, wann hi san Holli diar wedder broocht, do haud hi san Holli 't Hod uff. Man Jan Knolli kiard ham diar ei un. Hi broocht san Holli diar wedder henn. Do ging di Könneng henn an haud Jan Knolli san Holli at Hod uff.

Do fluaid Jan Knolli san Holli at Skann uff, an wollet det Skann am ham an sed ham ap un an Bum. Do kam diar tri Golthiwer. Do bigannd Jan Knolli tu raaslin me sin Skann. Do wurd do tri Golthiwer baang an smäd tri Motsfoll Jill wech. Do nam Jan Knolli det Jill, an hi ging henn tu a Könneng an sad: „Wat as det dach gudd, dat dü man Holli at Hod uff-hauen heest! Nü ha ick tri Motsfoll Jill füngen.“

Do ging hi tüss an haud sin Wüff at Hod uff an sat hör ütj üb Struat me an witjen Liaf onner Iarem an sat hör 't Hod wedder üb. Do kam jo tri Golthiwer diar wedder förbi.

Do sait di iast: „Was heest dü tu Kup?“ Di öder uck. Di trad sait det uck, an jü swaret ei. Do lingt hi tu an dä hör an Slach bi 't Uar, do flocht det Hod uff. Do sprangt Jan Knolli ütj an sait: „Nü wall ick jam förkagi, dat jam min Wüff at Hod uffhauen ha.“ Do sai jo: „Wann dü swiggi wäl, do well wi di tri Motsfoll Jill du.“

Diar hi det Jill fügen hä, gongt hi wedder henn tu a Könneng an sait: „Wat as det dach gudd, dat dü man Holli at Hod uffhauen heest! Nü ha ick jo wedder tri Motsfoll fügen. Do fraget di Könneng, hü hi det untingd hä. Do sait hi: „Ick ha min Wüff at Hod uffhauen an ütsat üb Struat me wat Witjbruad onner Iarem.“

Do lät di Könneng sin Bithinters uck at Hod uffhau, an hi sat jo uck ütj üb Struat me wat Witjbruad onner Iarem. Man diar kommt nämen tu.

Do lät a Könneng Jan Knolli fangen nemm an spickert ham in un an Tann an lät ham wechdriw. Nü mennt hi, Jan Knolli as wech, hi as duad. Man Jan Knolli wird wedder fasket fan an Skapp, diar a Koptein förlesen hä. Diar wird Jan Knolli Koptein üb.

Diar Jan Knolli nü wedder am kommt, do

gongt hi henn an sait tu a Könneng: „Wat as
't dach gudd, das dü mi in un an Tann spik-
kert heest! Nü ha ick noch so föll muar för-
thinet. Do sait di Könneng, Jan Knolli skall
ham uck ans in un an Tann spickeri an ham
wechdriw lät, do skall hi Könneng wes, so
loong üs hi wedder kommt. Man Jan Knolli
böret an Hol un a Tann, an diar a Könneng
tu Weder kommt, do sankt hi wech, an do
wurd Jan Knolli Könneng.

Henk an Hön.

(Ual ömreng Staatji.)

    Henk an Hön jo skull ans brau.
Do skull det Henk at Wurt ans smäk.
Do wurd hat federläk.
Do nam di Hön at Henk an sat
Hat ap üb'n Hegn me 'n Knopnädl un.
Do skriald det Henk.
Do nam di Hön hat Henk an sat
Hat ap üb'n Bum,
Tau Twigen am än Futt,
Tau Twigen am än Futt.

    Do ging di Hön henn tu da Bür.
„Bür, wäl min Henk ei hallep?
Hat hinget un a Bum,
Tau Twigen am än Futt.“
„Nan“ sad di Bür.

    Do ging hi henn tu da Hünj.
„Hünj, wäl a Bür ei bitj?
Bür wall at Henk ei hallep.
Hat hinget un a Bum,
Tau Twigen am än Futt.“
„Nan“ sad di Hünj.

Do ging hi henn tu da Stok.
„Stok, wäl a Hünj ei slau?
Hünj wall a Bür ei bitj.
Bür wall at Henk ei hallep.
Hat hinget un a Bum,
Tau Twigen am än Futt.“
„Nan“ sad di Stok.

Do ging hi henn tu't Ial.
„Ial, wäl a Stok ei bran?
Stok wall a Hünj ei slau,
Hünj wall a Bür ei bitj.
Bür wall at Henk ei hallep.
Hat hinget un a Bum,
Tau Twigen am än Futt.“
„Nan“ sad at Ial.

Do ging hi henn tu 't Weder.
„Weder, wäl at Ial ei däski?
Ial wall a Stok ei bran.
Stok wall a Hünj ei slau.
Hünj wall a Bür ei bitj.
Bür wall at Henk ei hallep.
Hat hinget un a Bum,
Tau Twigen am än Futt.“
„Nan“ sad at Weder.

Do ging hi henn tu da Oks.
„Oks, wäl at Weder ei swalgi?
Weder wall at Ial ei däski.

Ial wall a Stok ei bran.
Stok wall a Hünj ei slau.
Hünj wall a Bür ei bitj.
Bür wall at Henk ei hallep.
Hat hinget un a Bum,
Tau Twigen am än Futt.“
„Nan“ sad di Oks.

Do ging hi henn tu da Riap.
„Riap, wäl a Oks ei binj?
Oks wall at Weder ei swalgi.
Weder wall at Ial ei däski.
Ial wall a Stok ei bran.
Stok wall a Hünj ei slau.
Hünj wall a Bür ei bitj.
Bür wall at Henk ei hallep.
Hat hinget un a Bum,
Tau Twigen am än Futt.“
„Nan“ sad a Riap.

Do ging hi henn tu da Müss.
„Müss, wäl a Riap ei sker?
Riap wall a Oks ei binj.
Oks wall at Weder ei swalgi.
Weder wall at Ial ei däski.
Ial wall a Stok ei bran.
Stok wall a Hünj ei slau.
Hünj wall a Bür ei bitj.
Bür wall at Henk ei hallep.

Hat hinget un a Bum,
Tau Twigen am än Futt.“
„Nan“ sad a Müss.

Do ging hi henn tu da Kat.
„Kat, wäl a Müss ei fang?
Müss wall a Riap ei sker.
Riap wall a Oks ei binj.
Oks wall at Weder ei swalgi.
Weder wall at Ial ei däski.
Ial wall a Stok ei bran.
Stok wall a Hünj ei slau.
Hünj wall a Bür ei bitj.
Bür wall at Henk ei hallep.
Hat hinget un a Bum,
Tau Twigen am än Futt.“
„Ja“ sad a Kat.

An do da Kat efter a Müss,
An a Müss skärt a Riap,
An a Riap bant a Oks,
An a Oks swallegt at Weder,
An at Weder däsket at Ial,
An at Ial brant a Stok,
An a Stok slait a Hünj,
An a Hünj batt a Bür,
An a Bür hallept at Henk.
An so wurd at Henk holpen.

An Riad för Jongen, diar at Swämen liar well.

Wat wiär det lewen nett, ütj tu basin an ambi tu boskin un 't Weder, föral wann a Wagen fan a Westwinj wat muar poltert üs giwönelk! Wi Dringer ging ball arken Dai tu Weder, föral wann af un a Mederlis of Koostker frei hedd fan Skul.

So wiär wi nü uck ans an hial Sköl letj Dringer weller onner Wai, am ütj tu basin. Man üs wi bi da Dick kam, wiär 't Äb, an ick liaw ball, hat wiär uck miast luwen of a Winj fan a Uasteräg, dat at Weder dach noch so gau ei kam. Lickiföll, a Hatj wiär gratt an basi wull af!

Do kam diar hocker üb di kluck Infal, diar wiär jo bann Dick somm gratt jipp Külen an ball licksten Äg foll Weder. Je, det wiär uck jo dach so, an wann af diar uck man faask Weder hedd me wat Poddkluaser an Bledwerk bowen üb an Hoppelfaasker an Weder-roten 'r un an Modder bi Grünj, do wiär 't

jo dach lickwell Weder, an diar küdd wi uck
jo at Swämen liar.

Wi hedd un 't Gihial fiw Swinnsblesen me,
tau gratten an tri letjen. Ewenst wiар af
man ütj at Tjüch fan dan, üs än Dring dönn
tau gratter Blesen an an öllern a tri letjen
ambünjen wurd onner Iarem, dat 's üb a
Ragg tesk Skollern tu satten kam, üs det uck
jo hiard. Do nam af üss alltmal bi Hunn,
an un an Kugelsen Faard ging 't del fan a
Dick an — Platsch! Platsch! tu Kül. Dönnen,
diar a Blesen am hedd, küdd jo jo lacht auer
Weder hual, widjert wi öllern dach noch
willem ans me heröller Bian tu Grünj moost.

An hial Skür hedd wi diar all plosket, do
mennd diar än Dring, hi mad well ans all
fiw Blesen am ha. Wann hi dönn tau gratten
am onner Iarem füng an a tri letjen bi da
Fett, do moost 'r jo hialendal fan sallew üb 't
Weder driw. Di Meneng wiар wi öllern uck
an hi füng 's all fiw am. Do nam wi ham bi
't Hod an bi da Fett an üs af 'n me „Ena,
twena, drena, huutji, tuutji, tu!“ säksis henn
an weller wigiwaget hedd, wurd 'r ütj un a
Kül wingelt. Man hi wiар noch man ewenst
un't Weder, diar ging di Bowenaanj amlig an
di Onneraanj amhug, dat di Gast so tu saien
üb 't Hod tu stunnen kam an düchteg bigannd

tu gorlin. Sock Dücken kam üss dach nüreg för. Wi sproong tu Weder an fasket 'n weller för'n Dai an nam ham a Blesen uff. Wär 'r kraank wurd efter sin ünf freiwalleg Gorlin, det witj ick ei muar: Man wi hedd för di Dai dach nog fan 't Basin an Swämen-Liarn.

Sant jü Tidj ha wi nimmer nian Blesen weller am a Fett bünjen, an hocker at Swämen liär wall, du det uck man aals ei; öllers mad 'r ans alltloong üb 't Hod tu stunnen kemm, dat 'r sin Fett gor ei weller tu brücken füng!

Neggels Jirrins.

A Mudi.

„Lewer duad üs Slaw“ hett jo üssens Wolsprök. Je, „lewer duad üs Slaw“ det as an ünwiss nett Wurd. So reppt üssens Ualn, wann's un a Sliak skull för hörrens Freihaid an Rocht, diar a Främen jo nemm wull. Det Wurd jäw jo Mudd an Kräft, dat's at uck me'n Auermächt apnemm dost an küdd. „Lewer duad üs Slaw!“ so kam't do ütj hunnerten an düsenen fan Kelen an lonnert troch a Locht, üs wann 'r an Tonnerwedder üb't kemmen wiар. An det Tonnerwedder kam uck an fol auer a Fiind. Knappler an Äksen an Käksen wiар un a starkiaremt Fresken hörrens Fisten iareg Krom. Huar jo raget, diar wocks nian Gärs muar. Slach üb Slach kam üb a Fiinden hörrens Höd an mannengen än moost sin Dristeghaid me't Lewent bitali. Well bläw 'r uck Fresken leien; man hörrens Wolsprök „Lewer duad üs Slaw“ maget jo at Sterwen lachter.

Efter detdiarem Wurd as a Freihaid muar wärt üs at Lewent: lewer duad, üs sanner Freihaid lewwi. Man an öller sait ball jüst at Jinndial. „Lewer ütj a Welt üs ütj a Mudi“ hett det Sprickwurd, wat ick menn.

Det mad well föral üb a Wüffhöd paassi;
auer diar könn jo dach nimen sai, dat wi
Karmen lickso fan a Mudi regiaret wurd üs a
Wüffhöd. A miast Mudistacken wurd jo fan
Främen un't Lunn slebbet, an det as gor ei
nett, dat üssens Fomnen an Wüffen so efter
främ Flöiten walsi. Diaram, jam Jongfomnen
an Wüffen, ha ick an Badd tu jam! Lät 'am
mi ans frei min Meneng sai auer a Mudi! Un't
Stunnen det untuhiarn, det mad jam well wat
loong düri; diaram gung 'am jam nett delsatt
an nemm at Preggeltjüch tu Hunn, dat af a
Tidj ei tu Ünnatt försluudri. Tidj as Jill!

A „Kultur“ gongt fan a Uast am a West
trinjam a Äderk. Futt för Futt maget's hör
a Mensken an at Lunn onnerdan. Det biwisset
a hial Weltgeschichte. Nü well uck jo a Aas-
drengen sai, dat a Weesdrengen wat bäftütj
san me alles, üs wann uck üb üssens letj Fer
tu marken wiär, dat a „Kultur“ fan a Uast
am a West skratt. Wär's rocht ha, det wall
ick hirr ei widjer onnersjück. Man det mutt
jo arkenän tustunn, dat at Neis lewen bi't
Uosten apkommt, an iar 'am rocht uffwitj, san
a Weesdrengen uck me sock nei Funtjis
hialendal apskebbet. Je warafteg, a Weesdren-
gen slebbi bäft efter! Det mutt'k sallew sai.

So as det me all a Mudisagen gingen, me Sannskirrem, me „Regenmantel“ an „Paletot“, me lung an kurt Jacken, me Moff an „Pelzkrag“. Wat, a Tjiisken, a Badelidj, üb Ferwissi, det mutt a Ferrengen do uck nuadeg ha, hat mei nü paassi tu hörrens Dracht of ei. So walsi's efter främ Flöiten.

Skull ham det gor ei anneri lät? Huaran ram ei?

Mudin lät jo ei ütj a Welt skafi; auer alles un a Welt annert ham, uck a Mensken hörrens Smag. Man lät 'am dach all det Giwöit wech fan jammens smock Dracht! Wann 'r wat Neis apbroocht wes skall, do theenk 'am nei Mönstern ütj tu Ramer am a Nösducker of tu Kedenlits am a Sliawen an sowat! Diardör blafft at a sallew Dracht an woort ei so bi letjen tjiisk.

Wat sjocht well netter ütj üs so'n nöggen an stjölleg ferreng of ömreng Jongfomen! Je, hat as nett, wann's wat üb jo hual, wann's wat wes well. Wann's do uck wat muar Tidj brück tu buien, üs Ami dedd, diar jü noch jong wiär, do könn wi det rauelk ske lät an wi Karmen well 'r uck noch nant am sai, wann wi üssens Wüffen of Bridjen all dönn 52 Nädler ütj a Halsnösduck pülli skell, diar 'r nü tu

hiar, am an fästtuplacken, wann 'r „rocht am“ skall.

Man dat diar lewen muar Tjangelei an Tjungelei tukommt, det skull annert wes. — Diaram, jam ferreng an ömreng Jongfomnen, diar 'am jam noch ferreng an ömreng kluasi, lucki 'm a Tjiisken ei so föll uff! Hörrens Dracht lät loong ei so smock üs jammens. Jo könn hörrens Mudin för jo sallew bihual; det well af jo gonne wes. Do mei't eftert hett: „Dit of dat as ualmudis, det hiart nü so of so“; man widjer mutt at hett: „Wi Ferrengen an Ömrengen ha üssens Mudin rian för üss sallew: främ Mudin gung üss gor nant un!“

Neggels Jirrins.

A Bai, a Redder.

Un min „Ferreng an ömreng Stacken üb Rimen“, Sidj 12, ha ick förjidden ian Färs me uffdrück tu läten, diar a säkst wes skall. Hat fullegt hirr:

Di jongste Bruller sadelt ütj san Hingst
— A Bai a Redder allik —
An räd well för jü Saster her Derr,
— Iareg un a Dans —
Stolt an söwerlik.

Otto Bremer.

Riadlissen.

I.

Me „n“ as't an ualn Karmensnöm.

Me „l“ wurd 'r Höl thacht me maget.

II.

Wat gongt übt Hod in un Sark?

III.

Wat as det?:

Klütj an Klütj an nimmer nän Sum.

Sum an Sum an nimmer Sum nän Klütj.

IV.

9 9 5 7 hä alles, an an Marreg hä sogor tau 'r fan.

2 1 0 9 9 5 7 an Dial fan't Hod.

1 6 6 1 3 sjocht 'am willems onner Öksen.

3 4 8 1 5 6 an Dracht Sliak.

A iast Buckstewer delun lesen san a Nöm
fan an Man ütj at ual Testamant.

V.

Me „b“ woort at bi Hingster brückt.

Me „t“ as 't an ualn Wüffhodsnöm,

Me „w“ skall arki Mensk 't nuadeg ha.

VI.

Hocker as lewen naist bi Hüs?

VII.

Hocker hä a grattst Spelkumm?

VIII.

Me „b“ wärkt at. Nemm at „b“ wech, do
hät kurt Bian, licki an Sprickwurd sait.

IX.

Ick witj wat, diar arki Bürenhüss hä,
wann't me „n“ bigannt, an wat a Temmerman
brückt, wann unsteeds för det „n“ an „t“ sat
woort.

Witj 'am, wat ick menn?

X.

Hocker fan a ferreng an ömreng Jongen
könn un det Stack

„Aribari-Lungesnari

Wann skell wi tu Rippen fari

Wann a Rog rippet

Wann a Berri pipet

Wann a Hewer skären woort

Wann a Berri bären woort

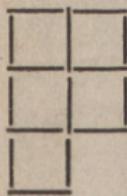
Wann a Apler driwen kemm

Wann a Feler sankt

Wann a Stian draft“

Punkt, Komma a. s. w. so sat, dat det Stack
an rochten Sann jafft, an wat skall well me
dönn Fes sad wes?

XI.

 Fan dönhirr 15 Stregger skell 3
wechnimmen wurd, dat 'r tri licki gratt
Rütjen (man ei muar an ei manner)
efterbliw.

Hocker könn dönn 3 Stregger finj?

XII.

Tau Dringer, Foolkert an Ingwert, wiар
un't Löperin. Ingwert hedd dobbelt so föll
Löpern üs Foolkert; man bi't iast Fer smitjen
förluss 'r at fjuard Paart fan sin Löpern, bi
a öller Smedd noch ans an Traden an bi a
trad Smedd a Helleft fan dönnen, diar 'r
efter hedd. Do sad Foolkert: „Wann ick nü
tjin Löpern förluss, do hedd ick noch dobbelt
so fölln, üs ick meuimmen ha fan Hüs.“

Hü fölln hedd's edder tu Bigann fan't
Spall?

Neggels Jirrins.

Briafkast.

1. All un a Förriad as sad wurden, dat at onk gratt Frögels magi skull, wann än of öder a Riadlissen rät an onk det skräw. Jam könn man jammens Briaw adressiari tu

Dr. Otto Bremer, Privatdozent,

Halle a./S., Georgstrasse 2;
of uck tu

N. Jürgens, Eisenbahn-Stationsdiätar,

Kiel, Sophienblatt 55.

Do kommt at tu 'n öder Juar alles un 't nei
Allelnack tu stunnen.

2. Hocker witj Förtellengen of Düntjissen?
Stjür 'am's tu heröder Adress, dat's me ap-
nimmen wurd könn. Det förstäänt ham jo fan
sallew, dat sock Briaw ferreng of ömreng (büjt
a Adress) skrewwen wes mutt, ei tjiisk.
Wann't uck tuiast noch ei so rocht gung wall
me't skriwen, do hannert at jo nant. Skriw 'am
dach man so, üs 'am't ütjsprech! Wi ha't uck
jo liar skullen.

Sidj

Förriad, fan Otto Bremer an Neggels Jirrins	2
Allemnack, fan Neggels Jirrins an A. J. Arfsten	7
An Wurd tu min Loondslidj, fan N. W.	33
Hü skell wi üssens Spriak skriw? Fan Otto Bremer	36
Hü Ual-Nurdstrunn onnergingen as. Tjiisk fan Johs.	
Prüss, ferreng fan Neggels Jirrins	40
A Nurd fresken hörrens Kargin jinn dänsk Könnenger.	
Tjiisk fan Johs. Prüss, ferreng fan Neggels Jirrins	46
Letj Tälen, fan Neggels Jirrins an Otto Bremer	55
An Wellergunger, fan Neggels Jirrins	60
Noch an Stack fan't Wellergungen, fan Neggels Jirrins	62
An Otterbaanki, fan Neggels Jirrins	65
Jan Knolli	69
Henk an Höñ.	72
An Riad för Jougen, diar at Swämen liar well, fan Neggels Jirrins	76
A Mudi, fan Neggels Jirrins	79
A Bai, a Redder, fan Otto Bremer	82
Riadlissen, fan Neggels Jirrins	83
Briafkast	86

Ferreng an ömreng Stacken

ütdenn fan

Dr. Otto Bremer.

I.

Ferreng an ömreng Stacken üb Rim'en.

Halle.

Max Niemeyer.

1888.

Bünjen 1 Mark 20 Panneng.

Ünbünjen 90 Panneng.

Diar san noch högg Bucken tu Kup bi:

Jul. B. Ehlers bi da Wick,
Joh. Petersen jun. un Öwenem,
H. Jensen un Ollersem,
Sine Peters un Noortharep,
Julius Smass un Nebel.

Juarleng wall ick noch ütjdu:

II.

A. J. Arfsten sin Düntjissen.

O B.

Ferreng an öömrēng

All em n a c k

för't Juar

1894

ütjdenn fan

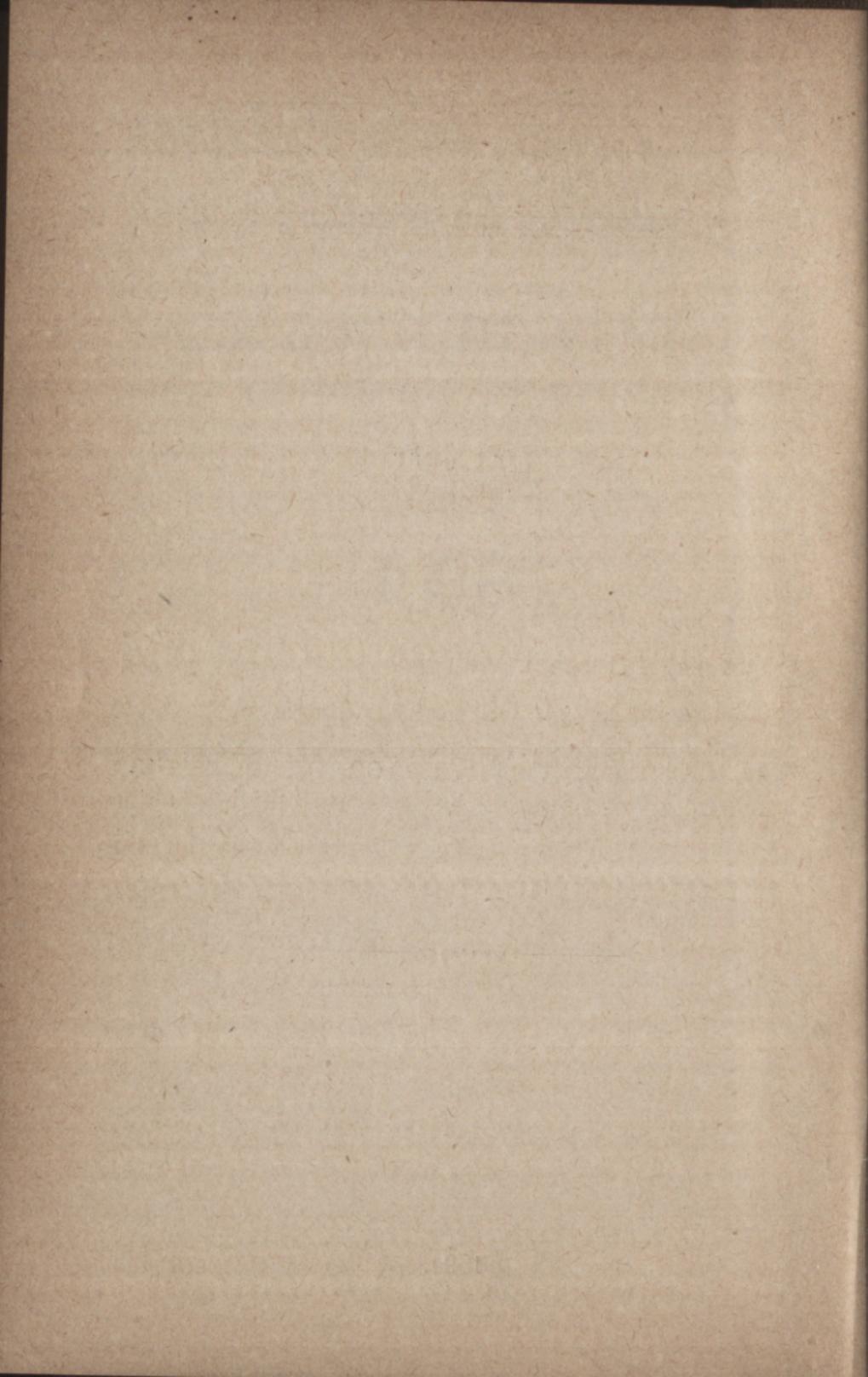
Dr. Otto Bremer an Neggels Jirrins.

Halle.

Max Niemeyer.

1894.

Förriad.

Förleden Juar wurd diar un a Förriad tu't ferreng an öömrang Allemnack sad, dat'r eftert muar un det Buck stunn skull. Det se jam at Allemnack för 1894 uck jo nooch gilicks un, dat diar all so wat muar un as üs un det förgi. A Priss as lickwell ei am-huuch sat. Man wann onkens Onnernenmenen bistunn skall, do kupi'm at Buck uck nett! Jam mutt man aals ei liaw, dat wat bi det Buck noch grislicket Jill förthini well. Det as ei onkens Wansk. Wat mad man hall a Spriak an goden Thiinst du; dann an Spriak, huar ei un skrewwen woort, mutt ütjsterrew, an wi well jo dach altermal so trai, dat det uck me üssens skett. Diaram höbi wat, dat dethirrems Buck aueral ambi, huar's ferreng an öömrang snaki, käft woort, an a lew Mammenspriak an Stött muar feit,

dat 'am, wann at Juar am as, ei sai thär, a ferreng
an öömreng Spriak as turagg gingēn.

Juarleng as uck a Fludd biregent, so gudd üs
wat, diar nedder studiare Astronomen of well liard
Sialidj san, det do fu küdd, an wat höbi, dat det
onkens Allemnack muar Frinjer förskafet.

All dönnen, diar at Buck apnemm un Hüs, wanski
wat uck dat Fer wedder fan Harten

an fröleg Neijuar!

Halle an Kiel, Jüni 1893.

Dr. Otto Bremer an Neggels Jirrins.

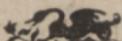
1894

hä 365 Dar.

Epakte	XXIII.
Gullen Tal	14.
Sönnendaibuckstäf	G.
Sannringel	27.

A Munepakten san un Janniwori 0, Febriwori 2,
Marts 1, April 2, Mai 3, Jüni 4, Jüli 5, August 6,
September 8, Oktuber 8, Nofember 10 an Detseember 10.

Janniwori 1894 hä 31 Dar.

Dotem	Dai	A ap	Sann onner	gongt	Älerns fan a Mun	Fludd bi Cuxhav.
				Maddeleuropäsk		Tidj
1	Munnendai Neiesdai	8,45	4,3			7,32
2	Teisdai	8,44	4,4			8,20
3	Wädensdai	8,44	4,5			9,8
4	Thüürsdai	8,44	4,7			9,56
5	Freidai	8,44	4,8			10,44
6	Sönninj	8,43	4,9			11,32
7	Sönnendai I. Epiphan.	8,43	4,11	●		12,20
8	Munnendai	8,42	4,12			1,8
9	Teisdai	8,41	4,14			1,56
10	Wädensdai	8,40	4,15			2,44
11	Thüürsdai	8,40	4,17			3,32
12	Freidai	8,39	4,18			4,20
13	Sönninj	8,38	4,20			5,8
14	Sönnendai II. Epiphan.	8,37	4,22	●		5,56
15	Munnendai	8,36	4,23			6,44
16	Teisdai	8,35	4,25			7,32
17	Wädensdai	8,34	4,27			8,20
18	Thüürsdai	8,33	4,29			9,8
19	Freidai	8,32	4,31			9,56
20	Sönninj	8,30	4,32			10,44
21	Sönnendai Septuages.	8,29	4,34	●		11,32
22	Munnendai	8,28	4,36			12,20
23	Teisdai	8,26	4,38			1,8
24	Wädensdai	8,25	4,40			1,56
25	Thüürsdai	8,24	4,42			2,44
26	Freidai	8,22	4,44			3,32
27	Sönninj	8,20	4,46			4,20
28	Sönnendai Sexagesimä	8,19	4,48	●		5,8
29	Munnendai	8,17	4,50			5,56
30	Teisdai	8,15	4,52			6,44
31	Wädensdai	8,14	4,54			7,32

1. Aueral ambi wanski a Lidj arköder „An
fröleg Neijuar.“ Sommen swari diarüb „Thoonk!
uck so!“ ödern „Danke! gleichfalls!“ Wedder as üb
Fer an Oomrem well beder unbroocht?!

2/20. An harden Wonter.
At Raid woort stät.
Hocker Tidj an Last 'r tu hä, mei ütj auer Iss
tu stongin.

21/31. Nü licket at, üs wann 't Wedder amslau
wall; man wann 't det lickwell ei dä, do blafft at
noch för 't iast bi 't Ual.

Febriwori 1894 hä 28 Dar

Dotem	Dai	A ap	Sann onner	gongt a Mun	Älerns fan a Mun	Fludd bi Cuxhav.
1	Thüürsdai	8,12	4,56			8,20
2	Freidai	8,10	4,58			9,8
3	Sönninj	8,8	5,0			9,56
4	Sönnundai Quinquages.	8,7	5,2			10,44
5	Munnundai	8,5	5,4			11,32
6	Teisdai	8,3	5,6		2	12,20
7	Wädensdai	8,1	5,8			1,56
8	Thüürsdai	7,59	5,11			2,44
9	Freidai	7,57	5,13			3,32
10	Sönninj	7,55	5,15			4,20
11	Sönnundai Invocavit	7,53	5,17			5,8
12	Munnundai	7,51	5,19		3	5,56
13	Teisdai	7,49	5,21			6,44
14	Wädensdai	7,47	5,23			7,32
15	Thüürsdai	7,45	5,25			8,20
16	Freidai	7,42	5,27			9,8
17	Sönninj	7,40	5,29			9,56
18	Sönnundai Reminiscere	7,38	5,31			10,44
19	Munnundai	7,36	5,33		2	11,32
20	Teisdai	7,34	5,35			12,20
21	Wädensdai	7,31	5,37			1,8
22	Thüürsdai Piadersdai	7,29	5,39			1,56
23	Freidai	7,26	5,41			2,44
24	Sönninj	7,24	5,43			3,32
25	Sönnundai Oeuli	7,22	5,45			4,20
26	Munnundai	7,20	5,47			5,8
27	Teisdai	7,17	5,49		2	5,56
28	Wädensdai	7,14	5,51			6,44

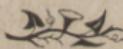
1. Hocker daleng fan san Dokter, am wedder sünj
tu wurden, di Riad feit, an hialn Mun nedder Toback
of Koffi tu brücken, di könn jo saacht, auer dat
Febriwori man so'n kurten Mun as.

2/21. A Dar bigann tu lingen; man a Wonter
sat at üb't Twingen. A Wönnenger well ei wicki,
öders un a Sann.

22/28. All dönn Biaken, diar Piadersinj- braand,
ha so föll Warremk tuppkwallemt, dat a Wonter
angst an baang woort an ütjknippt.

Marts 1894 hä 31 Dar.

Dotem	Dai	A ap	Sann onner	gongt	Älerns fan a Mun	Fludd bi Cuxhav.
1	Thüürsdai	7,10	5,54			7,32
2	Freidai	7,8	5,58			8,20
3	Sönninj	7,5	6,0			9,8
4	Sönnundai Lätare	7,3	6,2			9,56
5	Munnundai	7,1	6,4			10,44
6	Teisdai	6,58	6,5			11,32
7	Wädensdai	6,56	6,7		⌚	12,50
8	Thüürsdai	6,53	6,9			1,56
9	Freidai	6,51	6,11			2,44
10	Sönninj	6,48	6,13			3,32
11	Sönnundai Judica	6,46	6,15			4,20
12	Munnundai Gregöri	6,43	6,17			5,8
13	Teisdai	6,41	6,19		⌚	5,56
14	Wädensdai	6,38	6,21		⌚	6,44
15	Thüürsdai	6,36	6,23			7,32
16	Freidai	6,33	6,25			8,20
17	Sönninj	6,31	6,27			9,8
18	Sönnundai Palmarum	6,28	6,29			9,56
19	Munnundai	6,26	6,31			10,44
20	Teisdai	6,23	6,32			11,32
21	Wädensdai	6,21	6,34		⌚	12,20
22	Thüürsd. Grenthüürsd.	6,18	6,36			1,8
23	Freidai Stallfreidai	6,16	6,38			1,56
24	Sönninj	6,13	6,40			2,44
25	Sönnundai Puasksöndai	6,11	6,42			3,32
26	Munnundai Puaskmun-	6,8	6,44			4,20
27	Teisdai [nundai]	6,6	6,46			5,8
28	Wädensdai	6,3	6,48			5,56
29	Thüürsdai	6,1	6,50		⌚	6,44
30	Freidai	5,58	6,52			7,32
31	Sönninj	5,56	6,54			8,20

1/10. Man hi kommt noch ans wedder. Hü
skull dönn Lidj at öders uck dach maget hedd, diar
menn, dat Martssne hingers gudd för Siarn as?!

11/17. Smock Wedder, an a Laasken sjong, dat
at an Last as.

18. Nü san daleng an an Wegg of wat tuföörn
aueral a Jongen freimaget. Man jo fu't saacht ball
tu wedden, dat me't Freimakin iast rocht an
Slawerei biganmt.

19/31. Tu a 25st as jüsallew Frag, diar bi a
1st Janniwori un't Allemnack stänt, wedder unbroocht.

April 1894 hä 30 Dar.

Dotem	Dai	A ap	Sann onner	gongt	Älerns a Mun	Fludd bi Cuxhav.
1	Sönnundai Quasimodog.	5,53	6,55			9,8
2	Munnundai	5,51	6,57			9,56
3	Teisdai	5,48	6,59			10,44
4	Wädensdai	5,46	7,1			11,32
5	Thüürsdai	5,43	7,3		⌚	12,20
6	Freidai	5,41	7,5			1,8
7	Sönninj	5,38	7,7			1,56
8	Sönnundai Miser. Dom.	5,36	7,9			2,44
9	Munnundai	5,33	7,11			3,32
10	Teisdai	5,31	7,13			4,20
11	Wädensdai	5,28	7,14			5,8
12	Thüürsdai	5,26	7,16		⌚	5,56
13	Freidai	5,24	7,18			6,44
14	Sönninj	5,21	7,20			7,32
15	Sönnundai Jubilate	5,19	7,22			8,20
16	Munnundai	5,17	7,24			9,8
17	Teisdai	5,14	7,26			9,56
18	Wädensdai	5,12	7,28			10,44
19	Thüürsdai	5,10	7,30			11,32
20	Freidai	5,7	7,31		⌚	12,20
21	Sönninj	5,5	7,33			1,8
22	Sönnundai Cantate	5,3	7,35			1,56
23	Munnundai	5,0	7,37			2,44
24	Teisdai	4,59	7,39			3,32
25	Wädensdai	4,57	7,41			4,20
26	Thüürsdai	4,54	7,43			5,8
27	Freidai	4,51	7,45			5,56
28	Sönninj	4,49	7,47		⌚	6,44
29	Sönnundai Rogate	4,47	7,48			7,32
30	Munnundai	4,45	7,50			8,20

1/10. Wann'r förleden Juar a iast April ham
hocker düchtes för'n Narr brück lät hä, do skall hi
juarleng nooch beder übpaassi.

11/20. Me't Wedder as't dach nüreg: Wann't an
Marnem efter Rinn of gor efter Sne liccket, do fu'f
warrem Sannskin, an sjocht at ütj efter Sannskin,
do fu'f Rinn of Sne. Nö, di Aprilmun diar hä'm
noch nimmer rocht üb uff küdden.

21/30. At Wicks Markels kommt all so nai.
Nü meif man tuse, dat af gau högg Skallenger
tuppsünnegi.

Mai 1894 hä 31 Dar.

Dotem	Dai	A	Sann	gongt	Älerns	Fludd
		ap	onner	a Mun	fan	bi
1	Teisdai	4,43	7,52			9,56
2	Wädensdai	4,41	7,54			10,44
3	Thüürsdai	Hemmelf.	4,39	7,56		11,32
4	Freidai		4,37	7,58	⌚	12,20
5	Sönninj		4,35	8,0		1,8
6	Sönnundai Exaudi	4,33	8,2			1,56
7	Munnundai	4,31	8,3			2,44
8	Teisdai	4,29	8,5			3,32
9	Wädensdai	4,27	8,7			4,20
10	Thüürsdai	4,25	8,9			5,8
11	Freidai	4,23	8,10	⌚		5,56
12	Sönninj	4,21	8,12			6,44
13	Sönnundai Pingster	4,20	8,14			7,32
14	Munnundai Pingsterm.	4,18	8,16			8,20
15	Teisdai	4,16	8,17			9,8
16	Wädensdai	4,14	8,19			9,56
17	Thüürsdai	4,13	8,21			10,44
18	Freidai	4,11	8,22			11,32
19	Sönninj	4,10	8,24	⌚		12,20
20	Sönnundai Trinitatis	4,8	8,26			1,8
21	Munnundai	4,7	8,27			1,56
22	Teisdai	4,5	8,29			2,44
23	Wädensdai	4,4	8,30			3,32
24	Thüürsdai	4,3	8,32			4,20
25	Freidai	4,1	8,33			5,8
26	Sönninj	4,0	8,35			5,56
27	Sönnundai I. Trinitatis	3,59	8,36	⌚		6,44
28	Munnundai	3,58	8,38			7,32
29	Teisdai	3,56	8,39			8,20
30	Wädensdai	3,55	8,40			9,8
31	Thüürsdai	3,54	8,41			9,56

1/6. Mannengen än fan dönnen, diar tu Markels
wesen ha, wräkent di leder Maren ap me Hodwerk;
man det as wass ei fan Weder of Koffi dranken kimmen.

7/14. Gau a Sjepp klapp, öders küdd's ans
kwark onner't Oll.

Pingster spring all a jong Hingster.

15/31. Nü man uff me Onnerbreck an Basser-
uuntj! A fistet Honnkluaser könn inkemm un Kast-
börk; dann auér Sommer thär 's wass ei muar
brückt wes.

Juni 1894 hä 30 Dar.

Dotem	Dai	A	Sann	gongt	Ältern	Fludd-
		ap	onner	a	fans	bi
1	Freidai	3,53	8,43			10,44
2	Sönninj	3,52	8,44			11,32
3	Sönnundai II. Trinitat.	3,51	8,45	∅		12,20
4	Munnundai	3,51	8,46			1,8
5	Teisdai	3,50	8,47			1,56
6	Wädensdai	3,49	8,48			2,44
7	Thüürsdai	3,49	8,49			3,32
8	Freidai	3,48	8,50			4,20
9	Sönninj	3,48	8,51			5,8
10	Sönnundai III. Trinitat.	3,47	8,51	∅		5,56
11	Munnundai	3,47	8,52			6,44
12	Teisdai	3,46	8,53			7,32
13	Wädensdai	3,46	8,54			8,20
14	Thüürsdai	3,46	8,54			9,30
15	Freidai	3,46	8,55			10,30
16	Sönninj	3,46	8,55	∅		11,30
17	Sönnundai IV. Trinitat.	3,46	8,56			12,20
18	Munnundai	3,46	8,56			1,8
19	Teisdai	3,46	8,57			1,56
20	Wädensdai	3,46	8,57			2,44
21	Thüürsdai <i>lingst Dai</i>	3,46	8,57			3,32
22	Freidai	3,46	8,57			4,20
23	Sönninj	3,47	8,57			5,8
24	Sönnundai Santnesdai	3,47	8,57			5,56
25	Munnundai [V. Trinit.	3,48	8,57	∅		6,44
26	Teisdai	3,48	8,57			7,32
27	Wädensdai	3,48	8,57			8,20
28	Thüürsdai	3,49	8,57			9,8
29	Freidai	3,50	8,57			9,56
30	Sönninj	3,50	8,56			10,44

1/10. Wann't uck ans Tonnerwedder jafft, do
thär dach nämen baang wes för a Tonnerskrabbler,
all hü 's uck knoltri an knapp.

11/24. Aueral woort fan Fullreng tu 't Tjüch
snaket. A miasten hedd leffst noch an betj muar ha
wulln.

25/30. A Mederlis bigannt.

Jüli 1894 hä 31 Dar.

Dotem	Dai	A ap	Sann onnes	gongt a Mun	Älterns fan a Mun	Fludd bi Cuxhav.
1	Sönnundai VI. Trinitat.	3,51	8,56			11,32
2	Munnundai	3,52	8,55	⌚		12,20
3	Teisdai	3,53	8,55			1,8
4	Wädensdai	3,54	8,54			1,56
5	Thüürsdai	3,55	8,53			2,44
6	Freidai	3,56	8,53			3,32
7	Sönninj	3,57	8,52			4,20
8	Sönnundai VII. Trinitat.	3,58	8,51	⌚		5,56
9	Munnundai	3,59	8,50			6,44
10	Teisdai	4,0	8,49			7,32
11	Wädensdai	4,0	8,48			8,20
12	Thüürsdai	4,3	8,47			9,8
13	Freidai Magretendai	4,4	8,46			9,56
14	Sönninj	4,5	8,45			10,44
15	Sönnundai VIII. Trinit.	4,7	8,44			11,32
16	Munnundai	4,8	8,43			12,20
17	Teisdai	4,9	8,41	⌚		1,8
18	Wädensdai	4,11	8,40			1,56
19	Thüürsdai	4,12	8,39			2,44
20	Freidai	4,14	8,37			3,32
21	Sönninj	4,15	8,36			4,20
22	Sönnundai IX. Trinitat.	4,17	8,35			5,8
23	Munnundai	4,18	8,33			5,56
24	Teisdai	4,20	8,31			6,44
25	Wädensdai	4,22	8,30	⌚		7,32
26	Thüürsdai	4,23	8,28			8,20
27	Freidai	4,25	8,27			9,8
28	Sönninj	4,26	8,25			9,56
29	Sönnundai X. Trinitat.	4,28	8,23			10,44
30	Munnundai	4,30	8,21			11,32
31	Teisdai	4,32	8,20	⌚		12,0

1/10. A Markidj ha an gudd Tidj; dann at
Tjüch un a Maask wall ham gor ei skacki.

11/21. Somm Lidj höbi üb Rinn; sommen wanski
Dröögd. Efter huans Wall skall 't gung?

22/31. A Koostker stänt för a Dörr.

August 1894 hä 31 Dar.

Dotem	Dai	A	Sann	gongt	Älerns	Fludd
		ap	onner	a Mun	fan	bi
1	Wädensdai	4,33	8,18			12,20
2	Thüürsdai	4,35	8,16			1,8
3	Freidai	4,37	8,14			1,56
4	Sönninj	4,38	8,12			2,44
5	Sönnundai XI. Trinitat.	4,40	8,10			3,32
6	Munnundai	4,42	8,8			4,20
7	Teisdai	4,44	8,6			5,8
8	Wädensdai	4,46	8,4		⌚	5,56
9	Thüürsdai	4,47	8,2			6,44
10	Freidai	4,49	7,59			7,32
11	Sönninj	4,51	7,57			8,20
12	Sönnundai XII. Trinitat.	4,53	7,55			9,8
13	Munnundai	4,55	7,53			9,56
14	Teisdai	4,56	7,51			10,44
15	Wädensdai	4,58	7,49			11,32
16	Thüürsdai	5,0	7,46	⌚		12,20
17	Freidai	5,2	7,44			1,8
18	Sönninj	5,4	7,42			1,56
19	Sönnundai XIII. Trinit.	5,6	7,40			2,44
20	Munnundai	5,7	7,37			3,32
21	Teisdai	5,9	7,35			4,20
22	Wädensdai	5,11	7,33			5,8
23	Thüürsdai	5,13	7,30	⌚		5,56
24	Freidai	5,15	7,28			6,44
25	Sönninj	5,17	7,26			7,32
26	Sönnundai XIV. Trinit.	5,18	7,23			8,20
27	Munnundai	5,20	7,21			9,8
28	Teisdai	5,22	7,18			9,56
29	Wädensdai	5,24	7,16			10,44
30	Thüürsdai	5,26	7,14	⌚		11,32
31	Freidai	5,27	7,11			12,20

1/31. Wann 't man ei so 'n ünwiss puan Tidj
wiar, do broocht 'r 't saacht fölln ütj; dann diar san
nög Paren so fir kinnen.

Aueral as 't dügg. Man lickent hä a skralst
Kü un a Boppentharepen noch muar Moolk üs a
fätst Holli del auer.

September 1894 hä 30 Dar.

Dotem	Dai	A ap	Sann onner	gongt a	Älterns fan a Mun	Fludd bi Cuxhav
1	Sönninj	5,29	7,9			1,8
2	Sönnundai XV. Trinitat.	5,31	7,6			1,56
3	Munnundai	5,33	7,4			2,44
4	Teisdai	5,35	7,1			3,32
5	Wädensdai	5,37	6,59			4,20
6	Thüürsdai	5,38	6,56			5,8
7	Freidai	5,40	6,54	⌚		5,56
8	Sönninj	5,42	6,51			6,44
9	Sönnundai XVI. Trinit.	5,44	6,49			7,32
10	Munnundai	5,46	6,46			8,30
11	Teisdai	5,48	6,44			9,30
12	Wädensdai	5,49	6,41			10,40
13	Thüürsdai	5,51	6,39			11,32
14	Freidai	5,53	6,36	⌚		12,20
15	Sönninj	5,55	6,34			1,8
16	Sönnundai XVII. Trinit.	5,57	6,31			1,56
17	Munnundai	5,59	6,29			2,44
18	Teisdai	6,0	6,26			3,32
19	Wädensdai	6,2	6,24			4,20
20	Thüürsdai	6,4	6,21			5,8
21	Freidai	6,6	6,19	⌚		5,56
22	Sönninj	6,8	6,16			6,44
23	Sönnundai XVIII. Trinit.	6,10	6,14			7,32
24	Munnundai	6,11	6,11			8,20
25	Teisdai	6,13	6,8			9,8
26	Wädensdai	6,15	6,6			9,56
27	Thüürsdai	6,17	6,3	⌚		10,44
28	Freidai	6,19	6,1			11,32
29	Sönninj	6,21	5,58			12,12
30	Sönnundai XIX. Trinit.	6,23	5,56			1,8

1/17. Un das Dar kemm 'r so föll Främen
turaisin, jüst nian Badelidj; hat san socken, diar hall
an Skalleng förthni well me Thaarsken. Do nemm
a Wiarter uck weðer düchteg in für Koffi- an Thee-
punssen.

18/30. Fölln fan dö turaiset Främen wull wass
noch lewer an letj ferreng Bridj apsnari; dann jo
sneek giwaldeg ambi efter gratt Njocksler.

Oktuber 1894 hä 31 Dar.

Dotem	Dai	A ap	Sann onner	gongt	Älerns fan a Mun	Fludd bi Cuxhav.
1	Munnundai	6,24	5,53			1,56
2	Teisdai	6,26	5,51			2,44
3	Wädensdai	6,28	5,48			3,32
4	Thüürsdai	6,30	5,46			4,20
5	Freidai	6,32	5,44			5,8
6	Sönninj	6,34	5,41			5,56
7	Sönnundai XX.Trinitat.	6,36	5,39		⌚	6,44
8	Munnundai	6,38	5,36			7,32
9	Teisdai	6,40	5,34			8,20
10	Wädensdai	6,41	5,31			9,8
11	Thüürsdai	6,43	5,29			9,56
12	Freidai	6,45	5,26			10,44
13	Sönninj	6,47	5,24			11,32
14	Sönnundai XXI. Trinit.	6,49	5,22		⌚	12,20
15	Munnundai	6,51	5,19			1,8
16	Teisdai	6,53	5,17			1,56
17	Wädensdai	6,55	5,14			2,44
18	Thüürsdai	6,57	5,12			3,32
19	Freidai	6,59	5,10			4,20
20	Sönninj	7,1	5,8			5,8
21	Sönnundai XXII. Trin.	7,3	5,5		⌚	5,56
22	Munnundai	7,5	5,3			6,44
23	Teisdai	7,7	5,1			7,32
24	Wädensdai	7,9	4,59			8,30
25	Thüürsdai	7,11	4,56			9,20
26	Freidai	7,13	4,54			10,30
27	Sönninj	7,15	4,52			11,32
28	Sönnundai XXIII. Trin.	7,17	4,50		⌚	12,20
29	Munnundai	7,19	4,48			1,8
30	Teisdai	7,21	4,46			1,56
31	Wädensdai	7,23	4,44			2,44

1/6. Dat 'f ei föll Sommers muar tu förwachtin
wes könn, det mark af bi 't Kerten fan a Dar an
bi dönn ongelk Böien.

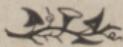
7/17. A Harrefststurmer bigann, an Dick an
Dünner lis.

18/21. Arkæn, diar sünj as an högg Skallenger
auer hä, gongt tu Markels.

22/31. A mniast Främen skell dach well wedder
wech mei, sanner dat 's an ferreng Bridj füngen ha,
an det as uck saacht so gudd.

Nofember 1894 hä 30 Dar.

Dotem	Dai	A Sann gongt		Älerns fan a Mun	Fludd bi Cuxhav.
		ap	onner		
1	Thüürsdai	7,25	4,42		3,32
2	Freidai	7,27	4,40		4,20
3	Sönninj	7,29	4,38		5,8
4	Sönnundai XXIV. Trin.	7,31	4,36		5,56
5	Munnundai	7,33	4,34	⌚	6,44
6	Teisdai	7,35	4,32		7,32
7	Wädensdai	7,37	4,30		8,20
8	Thüürsdai	7,39	4,28		9,8
9	Freidai	7,41	4,26		9,56
10	Sönninj	7,43	4,25		10,44
11	Sönnundai Martini	7,45	4,23		11,32
12	Munnundai [XXV. Trin.]	7,47	4,21	⌚	12,20
13	Teisdai	7,49	4,19		1,8
14	Wädensdai	7,51	4,18		1,56
15	Thüürsdai	7,53	4,16		2,44
16	Freidai	7,55	4,15		3,32
17	Sönninj	7,57	4,13		4,20
18	Sönnundai XXVI. Trin.	7,59	4,12		5,8
19	Munnundai	8,1	4,10	⌚	5,56
20	Teisdai	8,2	4,9		6,44
21	Wädensdai Bus-an-Bed-	8,4	4,8		7,32
22	Thüürsdai [dai]	8,6	4,6		8,20
23	Freidai	8,8	4,5		9,8
24	Sönninj	8,10	4,4		9,56
25	Sönnundai XXVII. Trin.	8,11	4,3		10,44
26	Munnundai	8,13	4,2		11,32
27	Teisdai	8,15	4,1	⌚	12,20
28	Wädensdai	8,17	4,0		1,8
29	Thüürsdai	8,18	3,59		1,56
30	Freidai	8,20	3,58		2,44

1/10. Wann 'r ans huar an Min as, do hett at
jo fölltidjs: „Kredit bis Martini“. Nü kommt di Dai.
Könn nü do uck alles bitalat wurd?

12/30. At slacht Wedder könn 'am ei föll fan
sai; dann Nofember as ball lewen an rüslegen an
ülegen Mun.

Detseember 1894 hä 31 Dar.

Dotem	Dai	A	Sann	gongt	Ålerns	Fludd
		ap	onner	a Mun	bi	Cuxhav.
1	Sönninj	8,21	3,57			3,32
2	Sönnundai I. Advent	8,23	3,56			4,20
3	Munnundai	8,24	3,56			5,8
4	Teisdai	8,26	3,55			5,56
5	Wädensdai	8,27	3,54	⌚		6,44
6	Thüürsdai	8,29	3,54			7,32
7	Freidai	8,30	3,54			8,20
8	Sönninj	8,31	3,53			9,8
9	Sönnundai II. Advent	8,33	3,53			9,56
10	Munnundai	8,34	3,53			10,44
11	Teisdai	8,35	3,53			11,32
12	Wädensdai	8,36	3,52	⌚		12,20
13	Thüürsdai	8,37	3,52			1,8
14	Freidai	8,38	3,52			1,56
15	Sönninj	8,39	3,52			2,44
16	Sönnundai III. Advent	8,40	3,53			3,32
17	Munnundai	8,40	3,53			4,20
18	Teisdai	8,41	3,53			5,58
19	Wädensdai	8,42	3,53	⌚		5,56
20	Thüürsdai	8,42	3,54			6,44
21	Freidai <i>kurtst Dai</i>	8,43	3,54			7,32
22	Sönninj	8,43	3,55			8,20
23	Sönnundai IV. Advent	8,44	3,55			9,8
24	Munnundai	8,44	3,56			9,56
25	Teisdai Krassdai	8,45	3,57			10,44
26	Wädensdai Leder Hal-	8,45	3,58			11,32
27	Thüürsdai [legdai]	8,45	3,59	⌚		12,20
28	Freidai	8,45	3,59			1,8
29	Sönninj	8,45	4,0			1,56
30	Sönnundai	8,45	4,1			2,44
31	Munnundai	8,45	4,2			3,32

1/23. Nü as a Koll so lästeg, üs jisommer a
Hatj; man üb Fer an Oomrem ha 'f at noch loong ei
ringst.

24/26. Onner Ualn an Jongen as un Jullem
gratt Frögels.

27/30. Fölln gung of satt all tu theenken, hü
's jo dach ball Neiesinj tutaakli skell.

31. Iijeng gratt Thuat ambi me a Kenkner.
Neggels Jirrins.

Fluddtabell.

A Fludd kommt:

bi	iar		leder		
	Stünj	üs bi	Cuxhaven	Stünj	Min.
Blanknes	—	—	—	3	47
Bremerhaven	—	—	—	—	15
Brunsbüttel	—	—	—	1	5
Büsem, Huwen	—	—	—	—	32
Dogeball	—	—	—	1	40
Eider, Unsiltann	—	45	—	—	—
at Halleglunn	1	20	—	—	—
Hamborreg, Ponton bi St.Paali	—	—	4	—	20
Hoyer, Slüs	—	—	2	—	12
a Hug, Södderia	—	—	—	—	40
Hüssem, Slüs	—	—	1	—	30
Ialew-Ialskapp No. I.	—	30	—	—	—
Last, Red	—	—	1	—	12
Lasterjipp, Unsiltann	—	—	—	—	10
Maddelhewer, Unsiltann	—	30	—	—	—
Meldörp, Huwen	—	—	—	—	43
Munkmaarsk Loch	—	—	1	—	37
Nurdstrunn, Förwederskant	—	—	1	—	—
Oomrem, Knipphuwen	—	—	—	—	10
Pelwerrem, Huwen	—	—	1	—	—
Römm, Södderpünt	—	—	1	—	20
Smäljipp, Unsiltann	—	30	—	—	—
Südfall, Förwederskant	—	—	—	—	30
Tönneng, Dampskappsbragg	—	—	—	—	38
Tönneng, Red	—	—	—	—	53
Vollerwick, Verlorenhörn	—	—	—	—	—
a Wick	—	—	1	—	—

Puasktabell.

Wi fu Puask: 1894 a 25. Marts,
1895 a 14. April,
1896 *) a 5. April,
1897 a 18. April,
1898 a 10. April,
1899 a 2. April,
1900 *) a 15. April.

*) Skreggeljuar.

Üssens Sann an a Planeten.

Planet	Firens fan a Sann un 1000 000 Milen	läpt trinjenam a Sann un	dreit ham am ham sallew un
Merkur	8	88 Dar	24 St. 5 Min.
Venus	15	224 "	23 " 21 "
Äderk	20	365 "	23 " 56 "
Mars	31	687 "	24 " 37 "
Jupiter	104	4333 "	9 " 55 "
Saturn	191	10759 "	10 " 14 "
Uranus	383	30689 "	—
Neptun	600	60181 "	—

Tesken Mars an Jupiter san an hialn Bul letjer Planeten (Asteroiden). A grattsten 'r fan hett Vesta, Juno, Pallas an Ceres.

A Sann as 1253 000sis so gratt üs a Äderk.

Di Dörmeder fan a Äderk as 12756 Kilometer.

A Mun läpt un 27 Dar 8 Stünjen trinjenam a Äderk, as 386 000 Kilometer widj fan hör uff an 49sis manner.

Allemnack för at Tjüch.

Jü Trächteghaid bigannt	Jü Trächteghaid as tu Aanj bi an				
	Hingst	Juat	Sjépp	Swinn	
Jann. 1.	Dets. 2.	Okt. 8.	Jüni 4.	April 23.	
" 5.	" 6.	" 12.	" 8.	" 27.	
" 9.	" 10.	" 16.	" 12.	Mai 1.	
" 13.	" 14.	" 20.	" 16.	" 5.	
" 17.	" 18.	" 24.	" 20.	" 9.	
" 21.	" 22.	" 28.	" 24.	" 13.	
" 25.	" 26.	Noë 1.	" 28.	" 17.	
" 29.	" 30.	" 5.	Jüli 2.	" 21.	
Febr. 2.	Jann. 3.	" 9.	" 6.	" 25.	
" 6.	" 7.	" 13.	" 10.	" 29.	
" 10.	" 11.	" 17.	" 14.	Jüni 2.	
" 14.	" 15.	" 21.	" 18.	" 6.	
" 18.	" 19.	" 25.	" 22.	" 10.	
" 22.	" 23.	" 29.	" 26.	" 14.	
" 26.	" 27.	Dets. 3.	" 30.	" 18.	
Marts 2.	" 31.	" 7.	Aug. 3.	" 22.	
" 6.	Febr. 4.	" 11.	" 7.	" 26.	
" 10.	" 8.	" 15.	" 11.	" 30.	
" 14.	" 12.	" 19.	" 15.	Jüli 4.	
" 18.	" 16.	" 23.	" 19.	" 8.	
" 22.	" 20.	" 27.	" 23.	" 12.	
" 26.	" 24.	" 31.	" 27.	" 16.	
" 30.	" 28.	Jann. 4.	" 31.	" 20.	
April 3.	Marts 4.	" 8.	Sept. 4.	" 24.	
" 7.	" 8.	" 12.	" 8.	" 28.	
" 11.	" 12.	" 16.	" 12.	Aug. 1.	
" 15.	" 16.	" 20.	" 16.	" 5.	
" 19.	" 20.	" 24.	" 20.	" 9.	
" 23.	" 24.	" 28.	" 24.	" 13.	
" 27.	" 28.	Febr. 1.	" 28.	" 17.	

A Trächteghaid bigannt		A Trächtegaid as tu Aanj bi an			
		Hingst	Nua	Sjeppe	Swinn
Mai	1.	April 1.	Febr. 5.	Okt. 2.	Aug. 21.
"	5.	" 5.	" 9.	" 6.	" 25.
"	9.	" 9.	" 13.	" 10.	" 29.
"	13.	" 13.	" 17.	" 14.	Sept. 2.
"	17.	" 17.	" 21.	" 18.	" 6.
"	21.	" 21.	" 25.	" 22.	" 10.
"	25.	" 25.	Marts 1.	" 26.	" 14.
"	29.	" 29.	" 5.	" 30.	" 18.
Juni	2.	Mai 3.	" 9.	Nof. 3.	" 22.
"	6.	" 7.	" 13.	" 7.	" 26.
"	10.	" 11.	" 17.	" 11.	" 30.
"	14.	" 15.	" 21.	" 15.	Okt. 4.
"	18.	" 19.	" 25.	" 19.	" 8.
"	22.	" 23.	" 29.	" 23.	" 12.
"	26.	" 27.	April 2.	" 27.	" 16.
"	30.	" 31.	" 6.	Dets. 1.	" 20.
Juli	4.	Juni 4.	" 10.	" 5.	" 24.
"	8.	" 8.	" 14.	" 9.	" 28.
"	12.	" 12.	" 18.	" 13.	Nof. 1.
"	16.	" 16.	" 22.	" 17.	" 5.
"	20.	" 20.	" 26.	" 21.	" 9.
"	24.	" 24.	" 30.	" 25.	" 13.
"	28.	" 28.	Mai 4.	" 29.	" 17.
Aug.	1.	Juli 2.	" 8.	Jann. 2.	" 21.
"	5.	" 6.	" 12.	" 6.	" 25.
"	9.	" 10.	" 16.	" 10.	" 29.
"	13.	" 14.	" 20.	" 14.	Dets. 3.
"	17.	" 18.	" 24.	" 18.	" 7.
"	21.	" 22.	" 28.	" 22.	" 11.
"	25.	" 26.	Juni 1.	" 26.	" 15.
"	29.	" 30.	" 5.	" 30.	" 19.
Sept.	2.	Aug. 3.	" 9.	Febr. 3.	" 23.

A Trächteghaid bigannt	A Trächteghaid as tu Aanj bi an				
	Hingst	Nuat	Sjépp	Swinn	
Sept. 6.	Aug. 7.	Jüni 13.	Febr. 7.	Dets. 27.	
" 10.	" 11.	" 17.	" 11.	" 31.	
" 14.	" 15.	" 21.	" 15.	Jann. 4.	
" 18.	" 19.	" 25.	" 19.	" 8.	
" 22.	" 23.	" 29.	" 23.	" 12.	
" 26.	" 27.	Jüli 3.	" 27.	" 16.	
" 30.	" 31.	" 7.	Marts 3.	" 20.	
Okt. 4.	Sept. 4.	" 11.	" 7.	" 24.	
" 8.	" 8.	" 15.	" 11.	" 28.	
" 12.	" 12.	" 19.	" 15.	Febr. 1.	
" 16.	" 16.	" 23.	" 19.	" 5.	
" 20.	" 20.	" 27.	" 23.	" 9.	
" 24.	" 24.	" 31.	" 27.	" 13.	
" 28.	" 28.	Aug. 4.	" 31.	" 17.	
Nof. 1.	Okt. 2.	" 8.	April 4.	" 21.	
" 5.	" 6.	" 12.	" 8.	" 25.	
" 9.	" 10.	" 16.	" 12.	Marts 1.	
" 13.	" 14.	" 20.	" 16.	" 5.	
" 17.	" 18.	" 24.	" 20.	" 9.	
" 21.	" 22.	" 28.	" 24.	" 13.	
" 25.	" 26.	Sept. 1.	" 28.	" 17.	
" 29.	" 30.	" 5.	Mai 2.	" 21.	
Dets. 3.	Nof. 3.	" 9.	" 6.	" 25.	
" 7.	" 7.	" 13.	" 10.	" 29.	
" 11.	" 11.	" 17.	" 14.	April 2.	
" 15.	" 15.	" 21.	" 18.	" 6.	
" 19.	" 19.	" 25.	" 22.	" 10.	
" 23.	" 23.	" 29.	" 26.	" 14.	
" 27.	" 27.	Okt. 3.	" 30.	" 18.	
" 31.	Dets. 1.	" 7.	Jüni 3.	" 22.	

Ränttabell.

Kapitol	Rint för 1 Mun							
	$3\frac{1}{2}\%$		4%		$4\frac{1}{2}\%$		5%	
	M	M	d	M	d	M	d	M
1	—	0,3	—	0,3	—	0,4	—	0,4
2	—	0,6	—	0,7	—	0,8	—	0,8
3	—	0,9	—	1,0	—	1,1	—	1,3
4	—	1,2	—	1,3	—	1,5	—	1,7
5	—	1,5	—	1,7	—	1,9	—	2,1
6	—	1,8	—	2,0	—	2,3	—	2,5
7	—	2,0	—	2,3	—	2,6	—	2,9
8	—	2,3	—	2,7	—	3,0	—	3,3
9	—	2,6	—	3,0	—	3,4	—	3,8
10	—	2,9	—	3,3	—	3,8	—	4,2
20	—	5,8	—	6,7	—	7,5	—	8,3
30	—	8,8	—	10,0	—	11,3	—	12,5
40	—	11,7	—	13,3	—	15,0	—	16,7
50	—	14,6	—	16,7	—	18,8	—	20,8
60	—	17,5	—	20,0	—	22,5	—	25,0
70	—	20,4	—	23,3	—	26,3	—	29,2
80	—	23,3	—	26,7	—	30,0	—	33,3
90	—	26,3	—	30,0	—	33,8	—	37,5
100	—	29,2	—	33,3	—	37,5	—	41,7
200	—	58,3	—	66,7	—	75,0	—	83,3
300	—	87,5	1	—	1	12,5	1	25,0
400	1	16,7	1	33,3	1	50,0	1	66,7
500	1	45,8	1	66,7	1	87,5	2	8,3
1000	2	91,7	3	33,3	3	75,0	4	16,7
5000	14	58,3	16	66,7	18	75,0	20	83,3

Ränttabell.

Kapitol	Ränt för 1 Juar							
	$3\frac{1}{2}\%$		4%		$4\frac{1}{2}\%$		5%	
	M	M	δ	M	δ	M	δ	M
1	—	3,5	—	4	—	4,5	—	5
2	—	7	—	8	—	9	—	10
3	—	10,5	—	12	—	13,5	—	15
4	—	14	—	16	—	18	—	20
5	—	17,5	—	20	—	22,5	—	25
6	—	21	—	24	—	27	—	30
7	—	24,5	—	28	—	31,5	—	35
8	—	28	—	32	—	36	—	40
9	—	31,5	—	36	—	40,5	—	45
10	—	35	—	40	—	45	—	50
20	—	70	—	80	—	90	1	—
30	1	5	1	20	1	35	1	50
40	1	40	1	60	1	80	2	—
50	1	75	2	—	2	25	2	50
60	2	10	2	40	2	70	3	—
70	2	45	2	80	3	15	3	50
80	2	80	3	20	3	60	4	—
90	3	15	3	60	4	5	4	50
100	3	50	4	—	4	50	5	—
200	7	—	8	—	9	—	10	—
300	10	50	12	—	13	50	15	—
400	14	—	16	—	18	—	20	—
500	17	50	20	—	22	50	25	—
1000	35	—	40	—	45	—	50	—
5000	175	—	200	—	225	—	250	—

Porto.

1. un Tjisklunn an Österrick.

	Panneng
Briaw, diar ei muar üs 15 g weg,	10
Briaw, diar muar üs 15 g weg,	20
Postkoorden	5
Postkoorden me Oonswar	10
Drücksagen (ei un an slöden Amslach),	
diar ei muar üs 50 g weg	3
diar 50—100 g weg, ...	5*)
diar 100—200 g weg, ...	10
diar 250—500 g weg, ...	20
diar 500 g—1 kg weg, ...	30
Waarenprewen an Mönstern (ei muar üs 250 g)	10
Inskriwen	20
Postunwiseng**) fan ei muar üs 100 Mark	20
100—200 Mark	30
200—400 Mark	40
Postapdrag (ei muar üs för 800 Mark)	30
Bistelleng för Ilböd	25
Bistelleng för Packeten	40
Postpacketen (ei muar üs 50 kg), diar ei muar üis 5 kg weg,	
bannen 10 Mil	25
bannen 150 Mil	50
arki kg auer 5 koostet muar:	
bannen 10 Mil	5
bannen 20 Mil	10
bannen 50 Mil	20

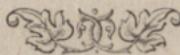
*) efter Österrick 10 Panneng.

**) efter Österrick 40 Panneng, för muar üs 80 Mark: 10 Panneng
för arki 20 Mark.

	Panneng
bannen 100 Mil	30
bannen 150 Mil	40
bannen muar üs 150 Mil	50
Telegramm fan ei muar üs 10 Wurden	50
für arki Wurd muar	5

2. Bütjlunn (Weltpostförian).

Briaw, diar ei muar üs 15 g weg	20
Postkoorden	10
Drücksagen (ei un an slöden Amslach), diar ei muar üs 50 g weg, ...	5
für arki 50 g muar	5

Üs ick noch an Jongman wiар!

Üs ick noch an letj Jongman wiар,
Me letjet küdd 's mi högi.
Do skindj a Sann allewen blir,
Do dedd mi noch nian Surgen siar,
Awer 'n Rus küdd ick mi frögi.

Dönn Juarn lei turagg so widj.
Sant ha 'k all föll ferlesen.
So üs ick un min Jongenstidj
Thoocht fan a Welth an fan a Lidj,
As 't eg allewen wesen.

A Welth as gor nant rocht tu funn,
An hü du 't uck wäl magi,
An Hiar fant 's r' allewen un.
Mennst dü noch ans rocht gudd tu dunn,
Dann wall't her eg bihagi.

Skall't her rocht unstunn, muttst dü leg
An sliri könn an smichli;
Din Wurden muttst dü rocht uffweg
An fölltidj, wann 't eg mennst, grattspreg
An am a Gratter fichli.

Ick arem Ding könn't gor eg liar
So me da Strum tu glidjen,
An fölltidj dä min Hart mi siar.
U det ick noch an Jongman wiар!
Det wiар doch lockelk Tidjen!

A Wick 1893.

Stine Andresen.

Letj Fomen an a Rusen.

Letj Fomen ging ans ütj un Guard,
Am Rusen ufftuplokin.
Diar blöid föll Rusen witj an ruad,
Rocht nöggen, tu 'n Ferlokin.

Jo stirremt uck so nett an swett.
Letj Fomen hedd nü nögen.
Man do bigannd 's tu sin Fertrett
Ham un a Hunn tu stegen.

„Uha!“, sad þat, „wat falsk san jam!
Det mutt ick recht biklagi.
Ick wull ferskeenk jam tu min Mamm.
Nü där 'k at ball eg wagi.“

Jü nöggens Rüs, so ruad an smock,
Bigannd hör intumingen
An sad: „Din Hunnen san allt'wock
An fin üss untulingen!“

Dü beest noch jong, beest noch eg widj
Hennwanert un dass Lewenth,
An Lefdi hä tu arki Tidj
Dan Lewenthswai di ewenth.

Well as din Mamm uck lockelk; man
Jü hä uck all föll lären.
Det bi a Rusen Prackers san,
Hä jü all loong erfären.“

Letj Fomen küdd det eg bigripp;
Doch ploket at eg muarn.
Hat ging tu Mamm, un Thoochter jipp,
A Ugen foll fan Tuarn.

A Wick 1893.

Stine Andresen.

Det ferlett Fomen.

(fan 't Tiisk awersott.)

Üb 'n Maarnem, wann a Höner dial,
Wann noch a Stären san tu senn,
Dann stunn ick ap, dann mutt at Ial
Un Kögem ick untenn.

Hunch braant at Ial; a Flünkern fle.
Wat jafft a Lög an smocken Skin!
Ball as 'r ruad, ball as 'r ble.
Ick lucki 'r madden in.

Nü kommt at un a Thoochter mi,
Huaram min Hart mi dä so siar:
Ick ha jinaacht jo dremmd fan di,
Diar mi so üntraw wiар.

An batter Tuarn mutt ick skrial.
Din Üntrawhaid könn 'k eg ferwinj.
A Dai bigannt; a Höner dial.
Ick wull, at wiар man Inj.

A Wick 1893.

Stine Andresen.

Prinseß Wilhelm hör Unkemmst üb Fer.

Wat san er doch an Lidj bi Strunn,

An arken lucket blir!

Nian Wonner: Üs letj ferreng Lunn

Feit daleng an gratt Iar!

Prinseßin Wilhelm wall tu üss

Üb üs letj Eilunn kemm,

An arken wanert ütj at Hüss,

Wall un Empfang hör nemm.

Jü as fan Sleswig-Holstians Lunn,

So rocht fan üssens Stamm.

An hör ans rocht tu senn tu funn

Theenkt arkenän man am.

Jü as so gudd jinn arm an rick,

So blir tu arkenän.

All huar jü hennkommt, mutt 's uck glick

A Harten tu hör wän.

Mei 't hör nü gudd bi üss gifall,

Det mei üs Herrgodd jiw,

An hör letj Prensen alltamal,

Det 's loong noch bi üss bliw!

An Sünjhaid, Frögels an uck Raw
Bring hör hirr arki Stünj!

Det wanski hör a Ferr'ngen traw,
So rocht fan Hartens Grünj,

Det jü am üs letj Eilunn Fer
Noch föll turagg ans theenkt
An üss gratt Frögels uck me her
Ball Wedderkemmen skeenkt!

A Wick 1893.

Stine Andresen.

A ferreng Sprik.

Ham mei än well me Rocht ans fragi: Hü as't möggelk wesen, dat üssens ual Sprik un a letst Juarn so am liich kimmen as? Wat as a Uarsag diarfan, dat 'r nü man a Helleft fan a Ferrengen ferreng snaki?

A iast Grünj as well at Bad bi da Wick. At san ei allian dönn hunnerten fan Främen, wat diar arken Sommer tuppströmin kemm, an alltmal an Dial fan hörns „Bildung“ turagg lät, am üss diarme lockelk tu magin, at san ei dönnen allian: at as alles, wat me't Bad tupphinget; t. B. dönnen, diar det un a Gank sat ha, wiар nian Ferrengen. All dönn „Hotelbesitzers“, Kuplidj an üngefäär alle Geschäftslidj bi da Wick san Främen, nian Ferrengen. Hat as jo all miast an Seltenhaid, dat 'am bi da Wick ans üb an ferrengen Nöm drapt of an ferreng Wurd tu hiarn feit. Hat as üngefäär alles „Plattdütsch“ of „Hochdeutsch“. Dönn Lidj ha gor nian Rocht, jo di Nöm ferreng bituleien. San jo ferreng, wann 's ei ans ferreng snaki könn?

At Bad bi da Wick an wat at mebrangt as a iast Fiind fan üssens lew Sprik. A naist san all

dönn Främen, diar Juar för Juar tu Lunn kemm. Arki Juar kemm'r Skölen fan Pellwermers, Dänsken an Fresken fan a fäst Äg, an an gratten Dial 'r fan fant üb Fer an Bridj; san 'r üb Fer dach ei Gaster nögen, am alle Fomnen tu fersurgin. An wat bring üss dönnen, diar bi üss bliw? Muar fan't „Plattdütsch“. Iast kommt at fant Uasten, fan a Wick her suutjis am a Waast kreppen. Un Njibblem, Guateng an uck all un Borregsem snaket nü all an gratten Dial „plattdütsch“.

Jinn dass Fiind küdd wi noch well wat ütjracht, man ei jinn di Würrem, di un üssens Madden frät. Fan all dönn Främen liart well man än onner tjin a ferreng Sprik. Dönn öllern snaki plattjiisk, an fan jo liar't hörns Wüffen an Jongen. Wann't loong so blafft, üs't nü gungt, do hä a ferreng Sprik well hör best Dar senn. Man, lew Loonslidj, lät 'am jammens ual Mammensprik ei so onnertrack! Weri 'm jam jinn di Fiind! Hett dach jammens Wolsprök: „Lewer duad üis Slaw.“ Sai 'am so üs Neggels Jirrins:

„Fan Mensken well'f ei Slaw wes:
„Skull'f do fan an främ Sprik?!
„Nan! arken skall't üss uffles:
„Tuch as di ferreng Slik.

Tuch as di ferreng Slik. Tuch hual 'am tu jammens Dracht, tu jammens Gibrücken, tu jammens Eilunn, an skull 'am do ei jüst so fäst tu jammens Sprik hual?! Stunn'm fäst, lewwi'm an sterrew 'am

üs Ferrengen an liar'am jammens Jongen üssens Sprik
an üssens Wolspröök, do kommt a ferreng Sprik noch
ans weller am huuch.

Fölلن sküw uck an Dial fan a Skilj 'r fan, dat
üssens ferreng Sprik so me Giwalt ütj a Welt drewwen
woort, üb a Amerikoners, üb dönn Ferrengen, wat,
efter dat's jo högg Juarn un Amerika aphelln ha, ans
weller tu hörns Eilunn turaggkemm. Diar du 'am, liaw
ick, jüst dach Ünrocht me. San'r uck well enkelten
madd, wat „un a widj främ Welt würremfredeg wurden
san“, a miasten bliw dach hörns Sprik an hörns
Eilunn trau an hual fäst tu üssens Wolspröök:

Lewer duad üs Slaw!

An Weesdrengen un New York (Amerika).

Hüdenneng woort üssens Spriak ünlick ütjspregen bi Uast an bi Waast an üb Oomrem?

Üs ick üb Fer wiар, do witj jam well, dat 'am jam'r gor ei nog auer wonneri küdd, dat ick arkenän det efter sin Spriak unhiar küdd, huar hi bären an tu Skul gingen wiар. Det as jo an allerweltsen Kiarl, so ha jam well mannengsis thoocht. Man man Konst as ei so gratt wesen, dat jam 'n ei uck liar küdd. Miast theenk 's, dat 's üb Oomrem wat öders snaki üs üb Fer, an bi Waast wedder öders üs bi Uast. Man hüdenneng a Spriak ünlick ütjspregen woort, diar witj a Mannsten wat fan, so uck, dat's nedder bi Waast of bi Uast un arki Tharep licke-denneng snaki.

Nü harki 'm, wat ick jam ütj jammens Müss ufflucket ha. Ick ha diar all un min „Einleitung zu einer amringisch-föhringischen Sprachlehre“ auer snaket. Man det as tjiisk skrewwen, an hirr un üssens Allemnack, do gongt üss jü tjiisk Spriak nant un.

Üb Oomrem an üb Fer woort an Spriak snaket, diar naist tu jü halleglunner an jü sallreng Spriak hiart an widjerhenn tu jü ingels an tu jü fresk Spriak, üs at üb a Hallegen, üb a Fästät, üb Wangerug, un 't Sälterlunn an un at hollunsk Fresklunn snaket woort.

Fan üssens Spriak jafft at trii Sliaker : 1) öömrang,
2) weesdreng, 3) aasdreng. Heddehussem as noch
weesdreng; Wisem an Borregsem san all aasdreng.

1) Huar a Weesdrengen a Wurden me hörns
th bigann, wat 's bi a Tess ütjbring, diar spreg a
Öömrangen a Wurden me *s* ütj an a Aasdrengen
me *t*. T. B.

öömrang	weesdreng	aasdreng
<i>Sarap</i>	<i>Tharep</i>	<i>Tarep</i>
<i>seenk</i>	<i>theenk</i>	<i>teenk</i>
<i>sau</i>	<i>thau</i>	<i>taw</i>
<i>Siaram</i>	<i>Thiarem</i>	<i>Tiarem</i>
<i>sann</i>	<i>thann</i>	<i>tann</i>
<i>Sag</i>	<i>Thag</i>	<i>Tag</i>
<i>ick sär</i>	<i>ick thär</i>	<i>ick tär</i>
<i>sacht</i>	<i>thacht</i>	<i>tacht</i>
<i>Sif</i>	<i>Thif</i>	<i>Tif</i>
<i>Sast</i>	<i>Thast</i>	<i>Tast</i>
<i>Sal</i>	<i>Thal</i>	<i>Tal</i>
<i>Massalam</i>	<i>Matthalem</i>	<i>Mattalem</i>
<i>Sümm</i>	<i>Thüimm</i>	<i>Tümm</i>
<i>sini</i>	<i>thini</i>	<i>tini</i>
<i>Suat</i>	<i>Thuat</i>	<i>Tuat</i>

Man weesdreng *t* un:

<i>Sonner</i>	<i>Tonner</i>	<i>Tonner</i>
<i>sjock</i>	<i>tjock</i>	<i>tjock</i>
<i>sjisk</i>	<i>tjiisk</i>	<i>tiisk</i>

Hat as noch ei loong, dat det diar *th* so ünlick
ütjspregen woort. Bi Uast san nög ual Lidj, diar

noch *th* snaki, licküs a Weesdrengen du. An a Öömrangen ha för 50 Juar noch *th* skrewwen, man 't so ütjspregen üs a Ingelsman du, an sodenneng ha's för 100 Juar uck üb Fer denn. Wi skriw hirr aueral det ual *th*. Det ingels *th* hiart 'am bi üss jo noch nögsis, t. B. un *Duas*, *Suas*, *Smass*, *Tess*. Man diar skriw wi an *s*.

2) Hat jafft enkelt Wurden, diar un a Madden un 't Ingels an *th*, un 't Tjiisk an *d* ha, diar an *r* üb fullegt, licküs *other* der andere of *brother* Bruder. Diar ha a Ferrengengen an Öömrangen för 100 Juar alltemal *th* sad, so üs a Ingelsen hörns *th* un a Madden fan a Wurden ütjspreg. An enkelt ual Lidj bi Uast du noch daleng so. Man a miast Aasdrengengen sai nü *Brudder* of *Bruller*, me *d* of *l*. Weesdreng hett at un dass Wurden *l* (me da Tong bi da Tess) an öömreng *d*. T. B.

öömreng	weesdreng	aasdreng
<i>Brudder</i>	<i>Bruller</i>	<i>Bruller</i> an <i>Brudder</i>
<i>Rudder</i>	<i>Ruller</i>	<i>Ruller</i> an <i>Rudder</i>
<i>wedder</i>	<i>weller</i>	<i>weller</i> an <i>wedder</i>
<i>öder</i>	<i>öller</i>	<i>öller</i> an <i>öder</i>
<i>Feder</i>	<i>Feler</i>	<i>Feler</i> an <i>Feder</i>

Bi Uast sai's un Bualegsem an Wracksem *Brudder* a.s.w. me *d*, so uck a miasten un Wisem, Borregsem, Guateng an Njibblem. Un Aalkersem, Maddlem an Öwenem hiart 'am well muar *l* üs *d*. Man a Jongen bigann diar nü alltemal *d* tu sain. Wi skriw un sock Wurden *d*, auer dat nü a miasten so du.

3) Un föll Wurden spreg a Öömrengen an rian
a diar a Ferrengen an Vokal spreg, diar twesk a
an o un a Madden leit. Sock Wurden san *aasdreng*,
Naacht, *Bad*, *Man*, *Maask*, *Daans*, *aacht*, *rar*, *ha*,
swari, *sai*, *magi*, *bran*, *Waanj*, *Aatj*, *daleng*, *Dai*.
Un Taftem an Klantem hiart 'am an rian a un *Naacht*,
Laacht, *saacht*, *laachi*, *fragi*, *magi*, *snaki*, un all
dönn Wurden, diar efter det a an k, g of ch ha.

4) Hat jafft an ödern Vokal, diar üb Oomrem
twesk a an o ütjspregen woort, licküs un *Fomen*.
Wi skriw diar o an ei a, am dat 'am dass Vokal fan
di förgi onnerskias könn. Üb Fer as a Ütjspriak muar
tu an o henn, manner bi Waast, föral bi Uast. A
Aasdrengen spreg an olickedenneng üs det tjiisk o.
Wurden me sock an o san t. B. *Oomrem*, *Fomen*,
Hod, *Bosel*, *Hoonsküdj*, *nooch*, *flok*, *rosi*, *broocht*.

5) Huar a Öömrengen an Weesdrengen *ei* sai
diar sai a Aasdrengen *ai*, t. B. un *Kei*, *Hei*, *Beien*,
Eilunn, *nei*, *frei*, *wi mei*, *lei*, *drei*, *sei*. Man
tu det Wurd *ei* sallew sai a Aasdrengen *eg* of *ee*.

6) Huar a Öömrengen an Weesdrengen *au* sai,
diar sai a Aasdrengen *aw*, t. B. un *Dau*, *Sjau*, *trau*,
gau, *tau*, *fjauer*, *jau*, *binaud*, *rau*, *slau*.

7) Efter a Wis fan a Ualn sai a Öömrengen
an Weesdrengen *hi storew*, man *hi as stürwen*;
hi sproong, man *hi as sprüingen*; *hi bon*, man *hi*
hä bünjen, *hi soonk*, man *hi as sünken*; *hi*
skod, man *hi hä sköden*; *hi sob*, man *hi hä söben*.

Bi Uast ha 's aueral di sallēw Vokal; diar sai 's *hi* *stürrew*, *spriüng*, *bünj*, *süink*, *sköd*, *söb*, auer dat 'af dass Vokal uck un *stürwen*, *spriüngen*, *bünjen*, *süinken*, *sköden*, *söben* ha.

8) A Weesdrengen sai för *hi hä laanj*, *flaanj*, *slaanj*, *thwaanj*, *taanj* a. s. w. *hi hä laanjen*, *flaanjen*, *slaanjen*, *thwaanjen*, *taanjen*.

9) A Weesdrengen lät för *k*, *g* an *ch* det a fan *ia* wech. Jo sai ei *Spriak*, *Kriak*, *Riak*, *Biak*, *Kwiak*, *Sliak*, *Iaki*, *liach*, *Liagens*, man *Sprik*, *Krik*, *Rik*, *Bik*, *Kwik*, *Slik*, *Iki*, *liich*, *Ligens*.

10) A Öömrangen spreg aueral an ünbituanet *a*, huar a Ferrengen *e* sai. T. B. sai's *Oomram* (*Aamram*), *Öömrangan*, *sallau*, *dönnan*, *Sarap*, *lesag*, *Stackan*, *Flajal*, *dalang* för *Oomrem*, *Öömrangen*, *sallēw*, *dönnen*, *Tharep* a. s. w. So ha a Öömrangen uck jü ual Ütjspriak *ia* an *ua* un Wurden licküs *Sia*, *wiat*, *Duas*. Dethirr *ia* an *ua* spreg a Ferrengen *ie* an *ue* ütj. Uck dönn ünbituanet Wurden *a* der, *an ein*, *an und*, *at es*, *daß*, *'am* man, *'am* ihr, *ans* einmal spreg a Ferrengen, föral wann 's gau snaki, me *e* an ei me *a* ütj.

11) Üb Oomrem woort arki *w*, diar at Aanj fan an Wurd stänt, *u* ütjspregen. T. B. sai 's *Greu*, *tu Höu*, *sallau*, *skiüu*, *bliu*, *hi storau* för *Grew*, *tu Höw*, *sallēw*, *skiüw*, *bliw*, *hi storew*.

12) Hirr mei noch enkelt Wurden fullegi :

öömreng	weesdreng	aasdreng
basi	basi	bali an badi
brasi	brasi	brali an bradi
lis	lis	lil an lid (Wracksem an Bualegsem: <i>lir</i>)
blis	blil	blil an blid (Wracksem an Bualegsem: <i>blir</i>)
tufres	tufres	tufrel an tufred (Wracksem an Bualegsem: <i>fjauer</i> <i>tufrer</i>)
sjauer	fjauer	hi fiing, fing
hi füng	hi fing	hi hä füngan
hi hä füngan	hi hä fingen	hi hä füngen
sau	thau	waski
hall	hall	holl
dach	dach	doch
dat	dat	det daß
sock	sock	söck
Dörr	Dörr	Derr
hör (uck her)	hör	her
hör, hörns	hör, hörns	jar, jars (fan muarn)
wor	wor	wiar
		(Heddehüssem: <i>wiar</i>)
best	best	baast
Sjepp	Sjepp	Sjapp
hi as kimmān	hi as kimmen	hi as kinnen, tjim-
hi gongt	hi gungt	hi gongt [men
ick kon	ick könn	ick könn
ick mai	ick mei	ick mei
Ferr	Fler	Fer
ja dach!	ja, je!	ja!

Baalk an Baalk-Stian.

Föll Juarn turagg sig 't üb Fer an uck üb dönn öller Eilunnen hial öllers ütj, üs 't nü dä. Diar huar nü a Sia rollet an skümmer, wiар am jü Tidj noch fruchtbor Äkerlunn. Huar nü Skollen an Rochen auer't Sunn strick, soocht an fon Ki an Hingster do hörns Gäs.

Sowat düsen of elwenhunnert Juar turagg wennet üb Waasterlunn-Fer an Man, diar Baalk hett. Hi hedd an Sönn, ham hett's Jong-Baalk. Ual Baalk wiар an Heid, an hi tog san Sönn ap un di sallwe Gluw. Fan't Christendum wost's am jü Tidj bowen un Nuurd-fresklunn noch nant; alles wiар noch Heiden.

Diar Jong-Baalk apwocksen wiар, wull hi ei bi san Aatj arann bliw, hi wull widjer wech an a Welt bise. Hi ging fan Hüs an kam un alle Lunnen ambi an fing a hial am jü Tidj bikänd Welt tu senn, an diarbi wurd hi an ricken Man.

Üs nü föll Juarn förstreggen wiар, sant hi sin Alern an Frinjer üb Fer förlät hedd, fing hi uck ans weller Lingst efter Hüs. Hi hedd jo Jill un Auerflöd, an so kam hi diar ball henn. Man hü wurd hi tu Mudd, üs hi sin Alern an sin Alernshüss ei muar förfon! San Aatj wiар un jü Tidj

stürwen, an at Hüss hedd a Sia wechrewwen. An grisigratten Stian, diar am jü Tidj, üs hi wechging, noch üb't fäst Lunn laanjen hedd, lai nü bütjen üb a Was. Ansgar, di Apostel fan't Nuurden, an sin Lidj wiар nü ober am jü Tidj, dat Jong-Baalk ambi-swaket hedd, uck all efter Halleglunn an noch huger ap kimmen an hedd a Fresken tu Christen bikiard. Man Jong-Baalk wiар an Heid an bi san Aatjen Gluw blewwen. Hi nam nü all sin Jill an Sagen tupp an ging ütj üb a Was efter di gratt Stian. Hirr förstät hi sin Jill un an Sted, wat daleng noch nian Mensk fünjen hä, an nü ging hi ham üb di gratt Stian del satt an thoocht turagg am dönn Tidjen, üs hi noch jong an un sin Alernshüss wesen wiар. Hü lockelk wiар hi do wesen, an nü hedd hi nän Frinj muar üb di Plaats, huar hi bärn wiар!

A Sia stigd nü uck suutjis huger an bispelld all di Stian, huar Jong-Baalk üb siad. Man hi sig't ei. Hi wiар föll allt'jipp un sin Thoochter försunken. Üs at Weder all sin Fett bispelld, wräkend ham üb ianmol wat ütj sin Dremmen ap, wat hi hirr noch nimmer hiard hedd: a Sarkklok ringd — worSkinelk St. Laurentii, at woort diaram uck fan fölln för a älst Sark üb Fer hellen. Jong-Baalk wost well, wat det bidüdet, hedd hi at dach all un föll öller Städen hiard. All sin ual Frinjer an Bikänden wiар fan hörns ual Gluw uffwicket an wiар Christen wurden. A Wagen sluch nü uck all auer a Stian wech an

lingd me hörns lung Iarmer efter ham. An üs hi diar am thoocht, dat dönn Ferrengengen, sin ual Loonslidj, ham üs an Heid dach nimmer twesken jo appnem wull, stört hi ham del un a Sia, an fan ham an sin Jill hä nämen nian Spör senn.

Man di Stian hett efter Jong-Baalk daleng noch Baalk-Stian. Hocker a Baalk-Stian, di Plaats, huar det passiaret wes skall, ans apsjück wall, di gung ap bi Häwdick, twesken Öddersem an Dunsem, naier efter Dunsem tu, do sjocht hi di Stian bi Äbtidj bütjen üb a Was leien. Wann hi henngungt an ham nai bi bisjocht, mei hi ham well me Rocht wonneri, huar so'n üngihöiern Blok well fan dan kommt. Hi könn do uck jo ans un a Naiti fan di Stian am Jong-Baalk sin Jill sjück. Wann hi't fant, skall't mi frögi.

An Weesdrengen un New-York (Amerika).

A Ferrengen an a Halleglunners.

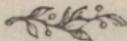

Hat as nog bikänd, dat 's üb arki Eilunn, diar Fresken wenni, öders snaki. Üb a Hallegen du 's öders üs üb a Fästätig. Man muar noch skelt hörns Spriak bi jü ferreng an öömreng Spriak. Di Onnerskias as so gratt, dat bialn, Ferrengen an Fresken, wann 's tupp kemm, plattjiisk snaki, wann 's anöder förstunn well. Det wiär nü jüst ei nuadeg twesken a Ferrengen an a Sallrengen of Halleglunners. Wann dönnen uck eilickedenneng snaki, hat as dach ian Spriak, auer dat 's än Slach Lidj san.

Dat a Sallrengen naist tu a Ferrengen an Öömrangen hiar, det as nian Wonner. Di Wai as ei widj an wiär un ualeng Tidjen noch naier, diar jü ferreng Maarsk bi Nuurden an jü sallreng Maarsk bi Süden all wat gratter wiär. Man 't Halleglunn leit fir uff, an a Halleglunners san üss främ wurden; jo far lewer efter Cuxhaven üs efter a Wick of Stianod of Rissem. Allickwell ha 's hörns ual Spriak lick so gudd biwaret üs a Ferrengen, an hörns Spriak as för üss noch beder tu förstunnen üs jü sallreng Spriak. Wann 'f öders nant wost, do küdd 'f all efter a Spriak sai, dat a Halleglunners me a Ferrengen an Öömrangen tupp hiar, an diaram

mei jam was hall hiar, dat för högg Juarhunnerten
a Halleglunners Frinjer tu a Ferrengeng wiар. Diar-
fan hä üss di ual Petrus Sax un sin Biskriweng fan 't
Halleglunn förtelld. Hi hä det diar Stack un 't Juar
1636 skrewwen, an diar stänt tu lesen — üb tjiisk —,
dat a Halleglunners me da Ferrengeng öders gudd
auerian küdden an jo madd arköder bifreid ha, diar
det Petrus Sax un an ualeng Dokument lesen hedd,
wat un 't Juar 1483 skrewwen wiар. Hi förtellt
uck, dat un ual Testamenten halleglunner Maarsk-
lunn an Miad nämд wiар, diar tu S. Johannis üb
Fer hiard, „S. Johannis Kirchen und deren Altäre“,
üs di ual Petrus Sax sait.

Otto Bremer.

Di äler Peter Matthiesen,
Fögels üb Uasterlunn-Fer fan 1713 — 1746.

A Lonfögels Peter Matthiesen (di Äler) wiар
an Sönn fan Matthis Peters, diar „lockelk Matthis“
nämд wurd, an 1677 un Ollersem bären. Hi studiareit
Jura an wurd 1713, diar a dänsk Könnerg Friedrich IV.
at herzogelk Paart fan Sleswig fing an dönn tau
Fögelsen Johann Jensen an Andres Nahmens hörns
Amt apjäw, Fögels üb Uasterlunn-Fer. Hi wiар uck
gilick Gerichtsfögels bi da Wick an Lonfögels
fan Sall.

Tu jü Tidj wiар 't ünwiss swar, Lonfögels bi't Uasten tu wesen, ei auer dat 'r so föll tu dunn wiар, nan, det jüst ei, föll muar diaram, auer dat 'r di nei Fögels so fölln Fiind wiар. Bütjen sock hial enkelten, diar me di nei Fögels hell, jäw 't do üb Uasterlunn-Fer tau Partiien. Jü ian Partii stenn üb dönn bial iar Fögelsen hörns Äg an hedd di Wansk, dat dönn tau ball weller tu saien fing. Jüdiar Partii wurd uck a. fürstelk tu sad, auer dat jü Uasterlunn-Fer weller fürstelk ha wull, d. h. hat skull weller fan a Herzog Karl Friedrich regiaret wurd. So sad iansis än fan a Rädlidj: „San wi nü uck könnengs, do ha wi dach an fürstelken Luw“. Jü öller Partii hinget un a ual Fögelsfamilje, föral un di uffsat Fögels Rauert Eskels sin. Hi wiар jüst all 1704 stürwen; man san älst Dring Eskel Rauerts lewwet un Njibblem, hedd uck studiare, an floken hedd well hall senn, wann hi hörns Fögels wurden wiар.

Onner sock Amständen wiар det Ambacht, diar Matthiesen auernimmen hedd, faleg swar. Diařtu kam uck noch, dat hi an Ferrengeng wiар. Ball un sin hial Amtstidj hedd 'r 't me Fiinden tu dunn. Diar wiар ham man letjet freselk an rauelk Juarn biskäst. Tau gratt Prosessen wiар 't bisannerlick, diar Matthiesen me Aasdrengeng ferd. Un a iarmuar Prosess, diar fan 1721—1723 düret, stenn a fürstelk Partii ham auer jinn. Jü öller Partii hell sin Sag an nämd a Fürstelken Laanhüsseng, Skaarner an Loonsförriaders. Wi well üb di Prosess ei widjer

ingung an bluat noch sai, dat a Fögels 'n won. A Räntkomer un Kopenhagen entskäst a 19. Oktuber 1723, dat fan a Fögels Matthiesen a Klaagden hialental wellerleid wiар a. s. w.

A ledermuar Prosess bigannd 1730 an wurd fan bial Partiien ferd. Jo stenn nü tupp, am troch-tusaten, dat Matthiesen uffsat wurd, an Eskel Rauerts, diar hörns Unferer wiар, liawd wass, dat a Tidj ei muar fir uff wiар, dat hi sin Förfareن hörns Arrew, at Fögelsbaantji, weller fing. 19 Klaagden wurd jinn Matthiesen injewwen, diar un sad wurd, dat hi 'r ei me bi wesen hedd, wann at Skatregister amleid of a Dick bisenn wurd, dat hi ham onnerstennen hedd, Unlagen tu magin, sanner dat 's fan a Räd of Regenslidj onnerskrewwen wiар, an dat 'r uck a Amtman an a aasdreng Räd hörns Rocht untingd hedd, auer dat 'r ham onnerstennen hedd, Biskias tu dunn, Partiien för ham tu bödegin an Ordialn tu spregen me da Biskrafft v. R. w. = von Rechts wegen. Un 't Gihial wiар 't lutter maatjis Klaagden, diar uek miast fan di förklaget Man me da grattst Rau turagg wisset wurd. Muar tu bidüdin üs dönnen hedd för di förklaget Man all dönn Notaten, diar tu sin Reegneng maget wurd, wat hi för a Tidj fan 1713—1730 inlöwwri moost. Diar wurd för alles, wat ütjdenn wiар, Kwitjengen förlangd, sogor för a Ränt, diar Uasterlunn-Fer juarlks bitali skull. Hirr mei ans ian Bispillunjewwen wurd, am tu wissin, hü sin Fiinden am Notaten soocht. At Lunn

bitaler an arem Wüff för an desseg Mensk tu onnerhualn 16 Skalleng a Wegg. För 126 Weggen hedd a Lonfögels 42 Doler un Reegneng sat; man auer dat 'r nian Kwitjeng bibring küdd — jü Wüff wiär un wärnder Tidj stürwen — do wull 's di ütjdenn Summ ei passiari lät.

A bial wichtegst Notaten wiär auer a frei Pünjen an at Thingberri. A Fögels sin Inkemmst skull dönn iar Fögelsen hörnslick wes, üs 'r un a Bistalleng skrewwen stenn: „ohne einigen Abgang, Schmälerung seiner Gebührnisse und Accidentien.“ Un a iast FörSaamleng, diar 'r me a Räd- an Regenslidj uffhell, fraget a Rädlidj ham, wär hi well wost, wat ham üs Lonfögels tukam, an üs hi diarüb me „nan“ swaret, lät 's 'n wedd, dat 'r fu skull

1. dönn 40 Doler, diar ham fan a Könneng
bileid wiär,

2. fan 't Lunn $69 \frac{1}{2}$ frei Pünjen,

3. fan arki Ialsted än Ammer Kurn (Hiardkurn),

4 a Accidentien.

Tu 1721 tu fing hi det uck alles sanner Wellerspreng, an uck bi da iast Prosess wurd ham det üs well seker Inkemmst tuwisset. Un di öller Prosess wärnt 's ham a Inkemmsten tu 2 an 3. Tu 1695 wiär a aasdreng Fögelsen frei fan all a Ünjillen; man üs Rauert Eskels, diar jü Tidj Fögels wiär, sin Förmögen so miaret hedd, dat 's 'n at lettsten tu 137 Pünj inskategt, do wurd jü Bistemeng so

uffannert, dat a Fögels man $69\frac{1}{2}$ frei Pünj ha skull. Wat 'r diarauer hedd, diarför moost 'r naibürlick Stjür bitali. Diar wiар nü eiunjewwen, dat a Fögels för dönn Pünjen, diar hi manner üs $69\frac{1}{2}$ hedd, bar Jill fu skull; man det wiар Matthiesen sin Meneng so. Auer dat hi un a Sölleräg fan Njibblem wenne, d. h. üb Waasterlunn-Fer, wiар 'r tu ei ian Pünj inskategt. Hi mennd diaram, dat 'r för dönn frei $69\frac{1}{2}$ Pünj an bar Inkemmst ha skull. Det wiар dör 'n Beenk juarlks 240 Mark, an nü förlangd's, dat 'r det Inkemmst ütj a Juarn 1713—1730 me a Ränt bitalet. Det wiар ei am letjet; dann a Summ bilepp ham üb an 6000 Mark.

Wat nü det öller Inkemmst, at Hiardkurn, unging, do wull 's det passiari lät, man dach man för a Kosten fan 't Thinggericht. Diar wurd sad, dat at Hiardkurn nian egentlick Inkemmst wiар; diarme skull bluat a Kosten fan 't Thinggericht bitalet wurd, an det Kurn wurd lewen Thingberri nämđ, jüst dach iast sant 1695, diar 's di gratt Prosess me Rauert Eskels hedd. Man Matthiesen sig at Hiardkurn üs sin Inkemmst un an förlangd bütjen det för at Thinggericht uftuhualn an juarlks Förgüdeng fan 60—100 Mark. Man sin Fiinden wull bluat heröller bitali, at Hiardkurn of uck jü Förgüdeng. Auer dat det iast, at Kurn sallew, ham löwwert wiар, förlangd 's, hi skull det öller Inkemmst ütj a Juarn 1713—1730 me a Ränt turagg bitali. Di Summ bilepp ham üb 2—3000 Mark.

Widjer hedd 's noch an par hunnert öller Notaten maget.

Hat düret flok Juarn, iar at lettst Ordial un di Prosess sprege wurd. An Ordial fan 1742 wurd 1745 dör an Kompromiss-Ordial, d. h. dör an Förlick amstuppt. Diarun wurd a Fögels übleid, 585 Doler tu 't Lunn tu bitalin; man auer dat at Lunn a Fögels noch 498 Doler skiljegt, do thost 'r man 87 Doler ütjdu. Auer det Thingberri, diar 'r sant 1730 fingen hedd, wurd bistemmet, dat 'r 't turagg du skull efter so üs 't jüst lewen un a Priss wesen hedd; man ham skull 's diarför weller a Thingkosten du. Un 't lettst Ordial wurd fan a frei $69\frac{1}{2}$ Pünj nant sad. Efter 't iast Ordial skull a Fögels det Inkemmst bluat tu 't Juar 1730 tu ha, eftert ei muar. Hat ticket, üs wann Matthiesen det sant 1730 ei fingen hä.

Hat wiär an lungen Prosess, diär Uasterlunn-Fer letjet inbroocht. Hi wiär noch sogor me gratt Kosten förbünjen. 1745 moost 's för a Tidj fan 1731—1742 tu a Opper- an Longerichtsoffikot Ericius un Tonner 766 Doler an tu Kanzleirat Martensen un Söllerstapel 724 Doler bitali. Dönn Kosten wurd jüst edder me Regiarengs Hallep üb 500 Doler del sat. 1733 hedd at Lunn uck all 700 Doler bitalet. Bütjen det fing a Loons-Bifollmächtigten tu a 100 Doler.

Uck för a Fögels Matthiesen hedd a Prosess swar Fulgen. Hi wiär jipp un Skilj inraget: sin

Sünjhaid hedd 'r förlesen an wiар ual an swack wurden. All 1742 hedd 'r a Fögelsei üb Sall del leid, an san Sönn Matthis wiар ham fullegt. Letjet efter a Prosess tu Aanj kimmen wiар, maget 'r 't uck so me a Fögelsei fan Uasterlunn-Fer. Wanniar det skenn as, ha ick ei so nau tu wedden fu küdden, man dach wass ei för 1746, auer dat ick ütj det Juar noch an Bikändmageng me sin Onner-skrafft un Hunnen ha. San Efterfulger un det Ambacht wurd san älst Sönn Markus. At Gerichtsfögelsbaantj bihell 'r tu san Aanj tu; man dach wurd 1749 Markus tu san Halper an tukemmen Gerichtsfögels apnämd. A Fögels Matthiesen storew 1752 a 14. Oktuber, 75 Juar ual. A Präster Augustini hä ham an nett Theenkhol sat diardör, dat 'r fan ham un 't Sarkenbuck tass inskrewwen hä:
„Er ist gewesen ein getreuer vielgeliebter Vater seiner Kinder, ein kluger Freund, ein begieriger Helfer der Notleidenden, ein redlicher Patriot, ein gewissenhafter Richter, ein wahrer Christ.“

Hi wiар sant 1709 bifreid me Hedwig Dorothea Lorenzen ütj Bredsted. Jü storew all 1726. Fan 9 Jongen lewwet bi san Duas man 4, 3 Dringer an 1 Fomen; dönn öllern wiар miast all rocht jong stürwen. A älst Dring wiар Markus Matthiesen, diar san Feder, licküs all sad as, üs Fögels üb Uasterlunn-Fer an Gerichtsfögels bi da Wick fullegt. A öller Dring wiар Matthis Matthiesen, diar fan 1742 — 1788 Fögels üb Sall wiар. A trad Dring,

Peter Matthiesen, wiar fan 1759—1771 Lon- an Birkfögels üb Fer, wurd eftert Bürgermäster fan Kopenhagen an storew un an huuch Älerns 1812 un Njibblem. Jü Doochter Inge wiar bifreid me da Präster Cramer, diar 1728—1742 Diakon an Hauptpräster un St. Johannis wiar an eftert üs Präster efter Sleswig bireppen wurd.

Flok Lidj üb Fer ha a Fögels Peter Matthiesen II. sin Lewentsbiskriweng. Diarun woort üb a 19. Lidj mediald, dat san Feder 1744 stürwen as. Di, wat at apmaget hä, Präster Petersen un Lensahn, hä ei nooch onnerracht wesen. Disallew Feler hä än fan Matthiesens Efterkemmers un an Stammbum maget.

At lettsten wall ick noch henn wissi üb högg Wurden, diar di sallreng Krönkskriwer C. P. Hansen un sin Buck „Der Sylter Friese“ auer Matthiesen medialt. Hi sait diar üb a 168. Sidj: „Peter Matthiesen hatte die Gunst, die Achtung und das Zutrauen der Sylter besonders dadurch verloren, dass er im Jahre 1721 die sämmtlichen Steuern, welche die Sylter im Jahre 1720 durch den derzeitigen Kirchspielsvogten Peter Früdden bereits an ihn abgesandt hatten, nochmals forderte, worüber der ehrliche, zutrauensvolle Früdden, der keine Quittung von dem Landvogten empfangen und vorzuweisen hatte, Konkurs gehen musste.“ Det as an swar Biskiljegeng. Un ei ian fan a Akten auer dönn tau Prosessen ha ick an Hennwiss üb sock trauluas, bidregereg Dunn fan

Matthiesen san Äg fünjen. Wann 't ham so förhual skull, üs Hansen diar skrafft, do hedd Matthiesen sin Fiinden det wass binattegt, am an uftusaten. Ick sán diaram ei an betj auertjügd, dat det Biskiljegeng wiär as; ick menn jüst un 't Jinndial, dat Matthiesen hírr ünskiljeg wesen hä. Hi hä wass sin Felers hedd, hä wass willem aanjhodet an hardnacket wesen; man ick liaw nimmer, dat 'r ham so swar förgingen hä. Nan, do hual ick at me di Präster Augustini sin Ordial.

Tjiisk fan O. C. Nerong,
auersat fan N. Jirrins.

Di Saaltkuuch an at fresh Saalt.

Di Saaltkuuch hiard tu det iar Sarkspall Galmsball nai bi Dogeball. Un di Kuuch wiär noch un 't Juar 1770 säks Saaltsisereien. Det fresh Saalt, so tu sain, wurd hial öders turocht maget üs för giwönelk. Bi Äbtidj gruff 'am 't Klei fan a Was uff an liaset det Mur, wat diaronner lei, un gratt Stacken fan jü sunneg Onnerlag uff. Dass onnereersk Mur wurd Therew, Terrig an Tul, uck Klenn nämde. Do gratt Stacken fan at ünwiss solteg Therew wurd efter a Saaltkuuch broocht, un Stacken slaanj, tu Drüggin

ütjbrät an hualewdrügg ält. Do lät 'am det hial Krom un a Sann drüggi, stabelt at un letj Hupper tupp an tänd's un. Det Äsk wurd un an gratt Bonker tuppfüngen, me Siaweder bispreenkет an me 'n Skoffel fast tuppslaanj. Do wurd det Äsk me saalt Weder bigöden an un gratt isen Ponen denn, diar an Ial onner braand, so loong üs at Saalt tu 'n Förskin kam; eftert smäd's at Äsk wech. A fresk Saaltsisereien kam efter 1770 lewen muar un Förfal an ging eftert hialendal in.

At fresk Saalt wiär iar an wichtegen Handelsartikel. A Könneng an a sleswigs Baskup tog'r bialn hörns Inkemmsten ütj.

Tjiisk fan Chr. Johansen,
auersat fan Otto Bremer.

Hüdenneng tau ferreng Fomnen hörns Rais efter Sall biskrewwen ha.

Hat wiар un 't Juar 1862 di 1. Jüli, üs wat ferreng Fomnen an Lastrais me det Dampskapp Hammer efter Sall maget. An Injem a Klok 6 raiiset wat fan Fer uff, an a Klok 8 kam wat un bi Nösse, di Uasterhuck fan Sall. Diar stenn all föll Waanjer klar, am a Unkemmenen efter a Tharepen tu kerен. Wat kerd gilick wech, iast troch Muarsem, dann efter Arksem an dann efter Keidem.

O naier wat kam, o angstiger wird wat. Wat sad föll tu arköder: „Uha, hü shall 't onk dach well gung? Hü wird wat dach well apnimmen?“ Dann do Lidj, diar wat bisjück wull, wiар onk eigentlich ünbikänd. Doch onkens Angst wiар förjiws. Jo lig well üb Bad, man wat fing dach allickwell an frinjelk Apnemmen. Wi hedd iast föll tu sladdrin, so dat a Klok all 12 wiар, iar wat tu Bad kam, an wat slepp diar faleg gudd.

Di leder Dai hedd wat föll tu dunn. Onkens Frinj, di ual Skulmäster, diar wat bisoocht, hedd föll nüreg Stianer, diar hi bi Strunn samelt hedd. Dön-nen moost wat alltumal bise. Det wiар för onk rocht wat neis, auer dat wat nimmer so wat senn hedd. Onkens Frinj bidüdet onk det alles rocht düttelk.

Di öder Dai binattegd wat, am högg Sallrengen tu bisjücken. Hat wiар alltumal nett an frinjelk Lidj. Aueral wurd wat nuadegt „om an Kopp Koffi tö drinken“. Det Tharep Keidem hedd an nett Unsenn. A Keidemer Sark hedd wat onk ei so gratt an smock förstelld, üs jü as. Di Eftermaddi wiар wat üb an Bisjück efter Muarsem. Onkens Frinjer, diar wat bisjück wull, halet onk uff me da Waanj, skafet düchteg ap för onk an ferd onk ambi auer hial Muarsem. Wat fon uck hirr üs aueral üb Sall a Hüsseng nett, rian an gudd onnerhellen.

Di Dai, di diarüb fullegt, wiар wat fan Keidem ütj efter Tinnem. Diar wenet a Föges. Dann kerd wat efter Waasterlunn, förwilet an Ugensblack un 't Strunnhotel; dann ging 't efter a Strunn tu, huar so fölln an Sommrem hennraisi, am diar tu basin un a Sia. O naier wat kam, o dollar weid at, dat wat knap üb a Fett stunn küdd. Det Sunn stöw onk un a Ugen; wat küdd knap se an knap hiar för det Brüs in fun 't Häf. Uha, wat as det hirr an Gegend, thoocht ick, hü där a Lidj hirr dach basi! Hirr as 't hial öders üs üb Fer. Hat kam mi för, üs wann 'k un an ödern Welt kimmen wiар. Dö Wagen jo skümmet willems so huuch ap üs an Hüiss. Sock hedd wat un onkens Lewent noch nimmer senn.

Waasterlunn wiар an nett Tharep, me föll smock Hüsseng. Diar droonk wat Koffi. Dann kerd wat troch Wennengstäd efter a Ialtürn, diar baggd as, am a Sialidj för a Strunn tu waarsgauin. Di Türn as 200 Futt

huuch. Wat hell diar an ging in un a Türn. Bowen üb di Türn wiар wat tu senn, diar a Möit wärs wiар. Un a Madden stenn jü gratt Lamp, diar arken Inj henn skintj auer hial Sall an Fer. Fan diar ütj könn 'am hial Sall se, man uck Fer, Oomrem an a Hallegen, wann 't klar Wedder as.

Wat kerd widjer efter 't ruad Klaff. Diar kam wat an Wai förbi, diar a Ferrengen un ualeng Tidjen brückt ha, am efter Rippen tu kerен.*⁾ Di Stich woort nü noch Ripperstich näm̄t. Am hörns Tjüch an uck jo sallew tu barnin, ha a Ferrengen diar tau Domer maget, am det luppen Weder diar tu stoppen un det Liagens. Diar lagert 's jo an slepp onner a frei Hemmel. Ick thoocht bi mi sallew: Hirr ha üssens Ualn uck ans wanert, man wass ei so förneecht üs wat.

Onnerdess wiар wat üb 't ruad Klaff unkinnen. Man, u Godd! det Klaff as ball det Nettst, wat ick senn ha! Wat hiard all fan Firens det Brüs̄in fan a Sia. Man diar wat üb a Pünt fan 't Klaff kam, sig wat da sküm̄men Braneng onner onk an a grausom Mächt fan a Sia. Hirr biklaget wat do arem Sialidj an hörns Wüffen. Ick sad: „An Siamans Wüff mad ick ei wes!“ Man allickwell wiар det, wat wat sig, an gratt Wonner för onk. An Tonnerböi tog jüst auer det Klaff, man onk dach förbi, an förmiaret di Sturrem,

---

^{*)} Di Wall woort noch sant jü Tidj „förning Wall“ näm̄d.

di Soonstof an det fürchterlick Brüsín fan a Sia üb
jü gratt Hööchdi, diar wat üb stenn.

Wat kerd, at Hod foll fan Thoochter auer det,
wat wat senn hedd, turagg, bisig noch föll Grew fan
dö ual sallreng Sialidj, Siahelden an Siaruwers onner
Wai, kam lockelk troch Kampen an Braderup
wedder turagg efter Keidem an silld di leder Dai
wedder tüss tu üssens Aatj an Mamm üb Fer.

Öwenem.

Chr. Jensen.

Det Otterbaanki Gebhard.

Hat küdd ball licki, üs wann ick leffst Stacken
fan Otterbaankin förtelld. Hü det nü uck ütjleid
wurd mei, thankt mi dach, dat tack Stacken, diar
iar lewen fan Mamm of Ami üb a Jongen auerging,
me a Ualn un 't Gräf kemm; dann nü woort 'r a
Jongen well ball ei muar sock förtelld. Jo fu nü
diar unsteeds för at Hod foll fan Bütjlunns Wischi-
waschi. Diaram wall ick a ferreng an öömreng
Jongen ferreng an öömreng Stacken förtell.

Diar wiär ans un ualeng Tidjen an Fomen,
wat so 'n ring an arreg Stjippmamm hedd. Widjert
jü tu Naibürs Hüs wiär ·tu sladdrin, moost det
Fomen lewen för 't Spannriss satt an wöiti an wöiti,

dat at nochhuarn nant efter licket. Wann hat det Oll, diar jü Stjippmamm ham klar sat hedd, ei uffsponnen fing tu a Inj, do fing hat nian Iidj an Drank; diar jäw 't do Slik unsteeds för, an diarme noch ei nooch. Do wurd 'r ham ball fan Dai tu Dai noch an betj muar Oll försat. Hat spon jo, all wat at Tjüch man hell. At Bludd lepp ham all fan a Fangeraanjer.

So siad hat uck ans weller üb an Injem bi an maatjis Kwik an skriald letjem för ham wech, auer dat hat weller ei klar wurd küdd. Bütjen roset uck noch höggen fan sin Sälskap ambi, dat at Werk ham noch so föll swarer fol.

Widjert hat diar so satt me swar Thoochter an ham jüst weller a Tuarn uffdriigget hä, sprangt diar an letjen Kiarl, an Otterbaanki, henn bi 't Spannriss, lucket det Fomen blis un an sait: „Dü thärst ei muar skrial. Steg dass Stok man in bi 't Spannriss, an hat läpt an spannt fan sallew, so loong üs di Stok diar satt an so loong üs dü man Nöm witjst. Gebhard hett ick, an diar muttst föral am theenk!“ — Wech wiär di Mennken. Det Fomen wost iast ball knap, wat 'r ham auerkimmen wiär; man dat at ei dremmd hedd, sig 't diar jo bi, dat at Spannriss fan sallew lepp, gauer noch, üs wann hat träd. Nü moost all sin Kommer jo üb an Apslik wes. Uha, wat wiär letj Gebhard dach an goden Gast!

Üs jü Stjippmamm tüss kam, diar wiар hat all trinjenam klar an raget uck jo frei för Slik. So ging det an par Dar. Man do ans, üs at Fomen weller di Wonnerstok in bi 't Spannriсс stät, könn hat ei üb di Nöm kemm, wat hat bihual skull. Diarauer wall at Spannriсс uck ei muar fan sallew lup. Det Fomen theenkt an theenkt; man hat könn det frinjelk Otterbaanki san Nöm ei bithoocht an uck ei me aanj Hallep at Oll sponnen fu. Hü nü dach? Un 't Hualewjonken läpt at rian försoget ütj un 't Tharep. Üs 't letjet gingen as, kommt at förbi an Skinni, diar lewen fan sad wurd, dat a Troler 'r hörns Spall dräw. Hat hiart diar Gilütten, man woort ei fuch. Hat telket wat naier an hiart diar an Spellin an Julin fan so ei muar. Dör an Spledd sjocht hat, dat a Otterbaankin diar Gilach ha, an jüst sjongt 'r an skian Stemm:

„Morgen, morgen musst du mit.
Morgen, morgen bist du quitt
Deine grosse Gabe.
Gebhard heiss ich, hopsassa!
Morgen bin ich wieder da,
Froh, dass ich dich habe!“

Det wiар jo di Nöm, diar det Fomen so hall weller wedd wull. „Gebhard, Gebhard“ sait hat lewen för ham sallew, ränt efter Hüs an kommt tüss, sanner dat hör Mamm tu wedden fing, dat hat ütj wesен hedд.

Nü bihell hat di Nöm an küdd diaram uck lewen
so föll Oll uffspann, üs 't skull. So fing hat beder
Dar dör det Otterbaanki Gebhard.

Neggels Jirrins.

Me Bruad skall 'am orrentlick amgung.

För föll, föll Juarn skull diar ans an Braddlepp wes. Üs jü Bridj di Eftermaddi, iar 's tu Höw ging tu weien, noch ans del un Käler lucket, wär 'r dach well nian Waant kam för Bruad an Tukoost, thocht hör, diar mad noch well lewer än of tau Witjliawer muar tu. Gau gluaid 's am tu a Becker. Diar thost jo aller hocker wat fan tu wedden ha, an för a Tidj küdd's di letj Wai uck noch saacht magi.

Hat wiар binauet Wedder, an un 't Südwest braud an Tonnerwedder tupp an kam me da Winj ünwiss gau amhuuch. — Diar bi da Becker wurd jü fan bownen del tu onnern tu bisenn, an diar wurd u so fan hör Stod spregen. An betj of gor ei so'n betj grattmaneg wiар 's uck, an auer dat jü efter det Spregen so hall harki mad, tallemt 's noch all wat. Widjert jü diar biwonnert wurd, wiар at Tonnerböi luas kimmen. A Rinn stört man so del. Auer dat jü so fin untaanjen wiар, küdd an mad jü

dach ei ütj un 't Wedder an tefft det Skür uff. Det
wiar uck ball förbi, an jü lepp me 'n degen witjen
Liaf onner edder Iarem tüss. Üs jü letjet gingen
wiar, kam 's tu so 'n slobbreg Sted, diar thwär auer
't Jat ging an so briad wiar, dat 's 'r ei henn auer
spring küdd. In un tred wull 's ei, am ei hör wat
blank Braddleppskurr füll tu magin, an jü wost uck
Riad. Tau Liawer hedd's; man un än hedd's uck
all nooch, mennd 's, an leid diaram di öller Liaf
madden ütj un 't Slobber. Do träd 's diar üb, am
fan diar auer üb di drügg Äg tu stralen. Man jü
stenn noch man ewenst üb di gudd Liaf, diar dedd
a Grünj ham ap, an jü Bridj försoonk üb 't Sted, an
diar as nimmer ei ans weller an Blink fan hör senn.

Det mei a Jongen of muar noch sock Alern,
diar a Jongen so me 't Bruad örti lät, an Warneng
wes! Dann at Bruad as an Gow an Gnad fan üs
lewer Godd, an diar shall orrentlick am me gingen wes.

Neggels Jirrins.

Hüdenneng a Ferrenge n an Öömrengen iidj an drank.

Alltumal iidj 's; sommen fred uck willems, of jo frotsi of mömmki; sommen tjaamli (njaamli) an tjomqli (njomqli) an tjömmelki (njömmelki); jo knubbri, kaui of köuki; wär 't uck sock Lidj jafft, diar kwetkaui, witj ick ei; man hapsi an bitj det du 's all; miast beddli's uck, wann 's det du mutt. Wann 's drank, do küppi's of slobbri 's of slacki 's. Mannengän könn iidj üs 'n Dicker, bial Sasen an Brasen. Ian Ug gliset efter 't Späk, at öder efter a Kual. A Müss as iar satt üs a Ugen.

O. B.

Hüdenneng a Ferrengen an Öömrengengung.

Alltumal gung 's, tred 's an skridj 's. A Fett tusat det du a Jongen; a Fett skaft det dä arkenän. Sommen löötji, krepp, loffi; ödern trebbli of trebbelki. Ham könn uck putji, stömkli an telki. Wann 'am ünseker as of 't puan hä, do fartelt, wrötjet, twirrelt of bockset 'am. Öder Lidj lup (sommen üs än Fedbinjer of an Spelkwern), rän, jagi, stört; willems sloffi 's uck of jo benski, roili, slingri, dingli an dangli. Hocker a Bian diar efter hä, di mei skiaawi. Klotsi du fölln; mannengen sjocht 'am kloffin an struisin. Hocker gongt ei willemst ütj tu köirin? Man krani an sweisi, spanki an lank, stral an snöwwli, sodenneng wanert dach ei arkenän. Man huar 't wiat es, diar tjaaski an tjoski 's alltemal. Mannengän hotset, wann 'r uck ei haalti thär. Miast san 's ei so lom, üs 's haalti. Hompli, stommli of stömpelki, spring, jump (jompi), hoppi of höppki, det könn arki Karmen an arki Wüffhod, wann uck ei arken spring könn üs an Kackelack. A nüregst Wis tu gungen as dach, wann 't gongt üs 'n Lüss üb a Tjaarkwaast.

O. B.

Spröker.

Hüdenneng a Ferrengen an Öömrengen
wes könn.

Witj üs Kritj, witj üs an Lenneft, so witj üs an Kat, so witj am 't Hod üs an kalketen Woch; suart üs an Seddel, suart üs an Packjong of an Smass; gre üs an Oonbrasrinj; ruad am 't Hod üs an Hön; gül üs an gül Krall, gül üs an Tader; brucket üs an Flennerk; skirr üs Moolk; so jonk üs an On; sûr üs Biat, so sûr, so grüwwleg of so blis üs an Pon foll Müssen; kull üs an Skruader; wiat üs an dreenket Kat; drügg üs Dölk; bücket üs an Tann; mager üs an Krack; plat üs 'n Skoll; jipp üs an Suas; gratt anooch am wat tu dunn an alltagratt am nant tu dunn; so gau üs an Föggel, gau üs an Laid; puan üs an Koorskörd; binaud üs än diar tesk Holt as Buark satt; blis üs an Könneng; iarbor üs üs lewer Godd sallew; so falsk üs an Kat, so falsk üs 't Weder jipp as; so slacht üs 't thinet; knorreg üs an Spannrussman; bös üs an Tork; doll üs an Skoll; arreg üs an Sparreg; so leideg üs an Fos; kluk üs Salomon sin Kat; sliapeg üs an Kat; so trät üs an Maask; so trai üs an Thif tu hingin, so trai üs an ualn Hön; stiff üs an Stoolper; loongsom üs an Kualripp; wilj üs an Has; düljeg üs an Sjepp; tharsteg üs an Smass; domm üs an Holli; so neisjirreg üs an Ab; so sünneg üs an Lüss; arem üs Hiob; duad üs an Suad.

Chr. Johansen, Lor. Fr. Mechlenburg an N. J.

Jong an ual Lidj.

Un 't hial tjiisk Rick wiар a 1. Detseмber 1890
fan dönn 49428470 Lidj

onner 15 Juar ual: 17372102 = 35,1 %

tesk 15 an 40: 19112272 = 38,7 %

„ 40 „ 60: 8999554 = 18,2 %

auer 60: 3944542 = 8 %

49428470

Madd dönn lettst 3944542 Lidj wiар 8892
(3295 Karmen an 5597 Wüffhöd), diar an Älerns
fan auer 90 Juar hedd.

N. J.

A Sleswig-Holstianers efter hörns Luw.

A 1. Detseember 1890 wurd 'r un Sleswig-Holstian
(at Halleglunn ei me regent) 1 217 435 Lidj täld.
Diarfan wiar 616 474 Karmen an 600 961 Wüffhöd.

Efter hörns Luw wiar 'r un Sleswig-Holstian

Protestanten 1 129 236 = 92,75 %

Katuulsken 81 796 = 6,72 %

Öller Christen 2 833 = 0,23 %

Juden 3 570 = 0,3 %

---

1 217 435

N. J.

Städen an Flecken(*) un Sleswig - Holstian.

(1. Detseember 1890.)

	Inw.		Inw.
1. Altna	143 249	8. Itzehoe	12 481
2. Kiel	69 172	9. Elmshorn	9 803
3. Flensborreg	36 894	10. Hadersleben	8 397
4. Wandsbeck	20 571	11. Heide	7 444
5. Neimönster	17 539	12. Hüsem	6 761
6. Sleswig	15 123	13. Glückstäd	5 958
7. Rensborreg	13 195	14. Eckernförd	5 896

15. Appenrúa	5 361	35. Kappeln	2 492
16. Ütersen	5 311	36. Oldenborreg	2 472
17. Lauenborreg	5 213	37. Friedrichstäd	2 337
18. Sonderborreg	5 120	38. *Kellinghusen	2 292
19. Preetz	4 743	39. Heiligenhuwen	2 223
20. Segeberreg	4 552	40. *Bredsted	2 041
21. Ratzeborreg	4 223	41. *Bramsted	2 025
22. Oldesloe	4 159	42. Wedel	1 937
23. Tonner	3 852	43. *Nortorf	1 857
24. Mölln	3 834	44. Garding	1 695
25. Neistäd	3 789	45. *Lügumkloster	1 367
26. Pinneberreg	3 777	46. Krempe	1 227
27. Meldorf	3 368	47. *a Wick	1 073
28. Tönnengen	3 228	48. *Norborreg	1 047
29. Plön	3 212	49. *Höier	988
30. Barmsted	2 933	50. *Glücksborreg	981
31. Marne	2 801	51. *Augustenborreg	604
32. Borreg ü. F.	2 760	52. *Arnis	589
33. Wilster	2 716	53. *Christjonsfial	587
34. Lötjenborreg	2 506		

Hirr efter wenni un' a Städen 479 775 = 39,41 %
üb't Lunn 737 660 = 60,59 %.

N. J.

Hü fölln san 'r, diar fresk snaki?

A 1. Detseember 1890 ha's bi jü gratt „Volkszählung“ un Pröissen uck am a Mammspriak fraget. Diar wiар onner 29 957 367 Minsken un Pröissen 26 438 070, det san auer 88 Prosent, diar tjiisk üs Mammspriak hedd. Eftert kemм a Polen me 2 977 951 of 10 Prosent. Fresk ha üs hörns, Mammspriak 48 827 unjewwen, det san 0,16 Prosent, of onner 10 000 Minsken un Pröissen san man 16, diar fresk snaki. Efter hörns Religion wiар 48 259 Fresken ewangelisk, 199 katuulsk, 217 öder Christen, 83 Juden an 9 me an öder of an ünbikänd of gor nian Religion. Ewangelisk san onner a Fresken miast 99 Prosent, katuulsk 0,40, öder Christen 0,45 an Juden 0,17 Prosent. Fölln ha bial fresk an tjiisk üs hörns Mammspriak unjewwen. Fan dönnen ha 's a Helleft a Fresken an jü öder Helleft a Tjiisken tureegnet.

O. B.

Lengdi fan a Isenbonen at Aanj fan 1890.

	1. Europa.	km
Tjiisklunn	42869	
Frankrick	36895	
Ingelunn (me Man, Jersey an Malta)	32407	
Rüsslunn	30957	
Österrick	27113	
Italien	12907	
Spanien	9878	
Sweden	8018	
Belgien	5263	
Schweiz	3190	
Hollunn	3060	
Rumänien	2543	
Portugal	2149	
Dennemark	1986	
Türkei an Bulgarien	1765	
Norwegen	1562	
Griechenlunn	767	
Serbien	540	
	hial Europa	223869
2. Amerika		331417
3. Asien		33724
4. Australien		18889
5. Afrika		9386

Neggels Jirrins.

Jü maddeleuropeisk Tidj.

(Uffkerteng: MEZ.)

Wann a Klok üb Fer 12 as, do as jü maddel-europeisk Tidj all 26 Minütten auer 12, an wann a Klok üb Oomrem an Sall 12 as, do as jü maddel-europeisk Tidj all 27 Minütten auer 12.

Wi well hirr an letj Tabell du för a wichtegst Städen:

Wann a Klok efter a Sann 12 as un	do as a maddeleuro- päisk Tidj	Stünj	Min.	Wann jü maddel- europäisk Tidj 12 as un	do as diar jü Tidj efter a Sann	Stünj	Min.
Berlin	12	6 $\frac{1}{2}$		Berlin	11	53 $\frac{1}{2}$	
Kopenhagen	12	10		Kopenhagen	11	50	
Kiel	12	19 $\frac{1}{2}$		Kiel	11	40 $\frac{1}{2}$	
Hamborreg { Neimönster }	12	20		Hamborreg { Neimönster }	11	40	
Sleswig { Flensborreg }	12	22		Sleswig { Flensborreg }	11	38	
Hüssem { Bredsted }				Hüssem { Bredsted }	11	36	
Tönnengen { Neiball }	12	24		Tönnengen { Neiball }			
Dogeball { Garding }				Dogeball { Garding }	11	35	
Bremen	12	25		Bremen			

A Näs	Stünj	Min.	A Näs	Stünj	Min.
Pellwerrem	12	25 $\frac{1}{2}$	Pellwerrem	11	34 $\frac{1}{2}$
Cuxhawen			Cuxhawen		
Remm			Remm		
Fer			Fer		
a Hug'	12	26	a Hug'	11	34
Neiwerk			Neiwerk		
Bremerhuwen			Bremerhuwen		
Sall	12	27	Sall	11	33
Oomrem			Oomrem		
Wilhelmshuwen	12	27 $\frac{1}{2}$	Wilhelmshuwen	11	32 $\frac{1}{2}$
Halleglunn	12	28 $\frac{1}{2}$	Halleglunn	11	31 $\frac{1}{2}$

O. B.

Jügel - Prötjii. *)

(An sallreng Stack fan C. P. Hansen.)

Hiaren en Knechter! Wüffen an jung Faamnen!
I Jungdrenger me gre Hir an I, diar eder de
Faamnen lap! I ual, fan de Senn forbronnen, Jümfers
en I, diar jit höpi üp en Friier! I alltemal, diar
jur kjemmen sen, om tö snackin of tö hiren, om tö
säen of om senn tö uden, om tö rokin of tö drinken,
hir nü eder mi!

*) Det Pretjei as hellen, üs a iast Bäckerei an at iast
water Wiartshüss un Muarsem üb Sall baggd wurd. Hirr
uffdrückt ütj „Die Westsee-Inseln“, 1871, No. 112.

Üs Grotmoder fortellt üs aaft jens fan en Pröst, diar jens sin Prötjii sa bigennt: „I senn! I senn! I senn!“ — „Wat senn wü da?“ fraget töleest en ual niisgirrig Wüff, diar hi üdders nönt seit. — „I senn alltemal Narren!“ swaret hi. „I men, ick skel prötji, en ick kjenn eck.“

Ackurat sa geit et mi uck. Uha, wann I wust, hur ick ön de Knip wessen ha, en dit aur Ju Skilj! Üs det nii Hüss, diar Gott seegni mei, sa fir klar wiär, dat et left wis skull, da jitt et, ick skull en Jügel-Prötjii hual; man ick wust eck, wat en huraur Ja, wann I alltemal jen Senn en Mening hedd! Man de jen hed en hile Sak foll Forstant (Wett), en de üdder hed knapp en Fingerhudd foll. De jen halt me de Büdel en de üdder me dit Jill; de jen me de Koffekann en de üdder me de Branwinsboddel. De jen laachet, wennt de üdder skrualet. Hur kjenn 'em 't da arkjen rocht maki?

Lickwell ha ick mi dit Haud breken, hurdelling dat ick Ju alltemal rör küdd. Jest taacht ick, ick will en Fuadrach hual aur Koffefisitten, de niist Modin en Daantsen. Det wiär en nett Kapitel fuar de Wüffhaud, sawell fuar de ualen üs fuar de jungen, en da will ick jam töleest alltemal tö en Daants en en Kopp Koffe ön dit nii Hüss nödigi. Man wat fragi de Karming om de Modin en de Koffefisitten? Ick will da me Jam fordawi. Da taacht ick, ick will prötji aur de Töbak en Win, diar jir edert forkopet en forbrückt ud, en fan de Puns, diar jir

edert skänkt en drunken ud. Man ick betaacht mi noch tö rochter Tidd, dat min Prötjii da fan alle Koffesestern en Mesigheidsfrinjer fuar en Punsprötjii skelld ud mat. Diar wiар gudd Red jür. Ick aadbert üs en Furmanshingst. Uha lif mi, Haudaadber es dit swarst fan alle Aaadbern !

Wilt ick diar nü ön de Pek set en Tiar swät üs en kinig Bualk ön de Senn, da will de Faamnen barst fuar Laachin. De Jungen maket en beestig Geskrei. De Hennen flog fuar Skreck aur de Stal. De Hünn hület; de Kü skull kualwi en küdd eck. Üs min Hart nü sa ön Angsten (Ungst) wiар, smet ick de Stal aur Koll, ruan dit Plankwerk ön Stecken en löpp henn tö en geliaart Mann üp Abuurt, om mi Red bi höm tö halin. Hi seid tö mi: „Dü best en Swackhaude, dumm üs en Stewelknecht, dü weest nönt! Sii dü tö de Lidden:

Ön ualing Tidd, üs de Wareld jit muar üs nü en gurt Wüstenii wiар, üs 'r jit nin Süters wiар, en alle Mensken barfutt lap maast; üs 'r jit nin Wiartshüsing wiар, en de arme Reisenden fuar Hunger en Törst forsmachtet of fuar Trätheid omfäl, sönner en Harbarig tö finjen, jar Haud üp en Stin lii en de Hemmel tö Bowerbäd ha maast; üs de Wulwen en de Rawen jam stred en bet om jar Licken, en üs de Resten diarfān ünbegrewen liien blef: da kam de Pest önner de üdder Mensken fan all dit stünken As, en ja stuarf üs de Flügen ün de Oktober.

Töleest wiар 'r man litjeten eder. Da kam de

gurt Sultan of Kalif Abu Beker al Mansur üp en leckelt Infal en waad di, diar de Menskheid miist Gudd dödd. Hi beggd medden ön de Wüstenii fan Arabien en gurt Karawanserei, det jest gurt Harbarig fuar alle Reisenden an Träten en en gurt Backerii fuar alle Hungrigen en uck en Bruuerii fuar de Törstigen. Da nödigt hi alle Aadberslidd en Wanderslidd in en seid, ja skull man kumm en jam stark en labi ön sin nii Hüss. Hocken nü hungrig wiар, halet höm Bruad bi Abu Beker. De diar trät wiар, harbarigt bi höm, en de diar törstig wiар, maket holl en Omwei fan hock Milen, om man fan dit köstlig Win en Gemisk, wat de fründlig Wiartin ön de Karawanserei hedd, tö drinken. Üp sa'n Wis wad jam alltemal holpen. De Mensken nóm wedder tö ön Tal, Sünnheid en Wellbehagen, en arkjen sprok gewaldig fan Abu Beker al Mansur üs de, diar de Wareld wedder herstellt en leckelk maket hedd. Sa wad üt de Sultan, de jest Gastwiart en en gurt Mann. Edert wiар diar nü manning, diar höm dit eder maket, man eck arkjen me allicksa en Segen fuar höm sallf en fuar üddern.

Höm mat uck de Mann, diar det jir nii Hüss begg lett, lick ud. Maat sin Werk da geling! Mat hi ön det jir nii Hüss rocht manning trät Reisenden beharbarigi! Mat hi en uck sin leff Wüff rocht manning Hungrigen en Törstigen me Bruad en Koffe, Win en Bir forwick, en üs alltidd gudd en wolfeil War en Spis löweri. Da sköl jat lewwi, skell hooch lewwi önner (mung) üs! Hurrah!

An sallrengen Sprök.

Di jest di kummt. Di taust di gait.
Di träd sett tö fortellen.
Di fjaard jerd, wat di üdder seit.
Di fiffst di koped Brellen.
Gudd saakst di föört wat ön sin Skelt,
Diar hi di sowest eck fortellt.
Di aachst di es en Skreier.
Di nigenst sett üp Eier.

Apliasengen fan a Riadlissen 1893.

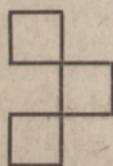
- I. Knütj — Klütj.
- II. Spicker onner a Skuch.
- III. Brucket Kü — Munn.
- IV. Aanj, Braanj, Eggel, Luseng — Abel.
- V. Batt — Tatt — Watt.
- VI. An Sneck (Tuter).
- VII. Peter Nann bi da Wick.
- VIII. Blaanj — Laanj.
- IX. Njocksel — Tjocksel.

X. Aribari, Lungesnari,

Wann skell wi tu Ruppen fari?
Wann a Rog rippet,
Wann a Berri pipet,
Wann a Hewer skären woort,
Wann a Berri bären woort.
Wann a Apler driwen kemm,
Wann a Feler sankt,
Wann a Stian drafft.

Hirr fragi a ual Ferrengen, wann skell wi tu Ruppen fari, wann skell wi tu a dänsk a Stjür bitali? Diarüb woort swaret, jo skell kemm, wann 's a Fung in fu of in füngen ha. Nan, sai a Ualn; wi kemm ei iar a Apler driwen kemm an a Feler sankt an a Stian drafft, d. h. nimmer Diarefter ha a ual Fresken lewen denn. Wann 'r hocker Stjür ha wull fan jo, guddwalleg dedd 's at ei uff, licküs uck an ualn Krönkenskriwer, a Baskup Emo fan Werum sait: „Gezwungen giebt der Friese seinem Priester keinen Deut, und wider seinen Willen kann ihm der Bischof kein Hühnlein nehmen.“

XI.

XII. Ingwert 40 — Foolkert 20.

Apliasengen fan dass föörstunnen Riadlissen san man bikänd wurden fan	
Hinrich Nickelsen-Öddersem (New-York) auer	1, 2, 4 — 6, 8, 11, 12.
L. H. Rickmers, Stjürman-Sölleraanj auer	1 — 9, 11, 12.
C. Ketels-Sölleraanj (Gymnasiast un Neimönster) auer	1 — 5, 7 — 9, 11, 12.
Fr. Ketels-Sölleraanj auer	1 — 9, 11, 12.
Fr. Christiansen-Bredsted auer	1 — 9, 11, 12.
J. Fr. Lorenzen-Öddersem auer	1 — 9, 11, 12.
V. Hansen-Bualegsem (Musketier un Kiel) auer	1 — 9, 11, 12.

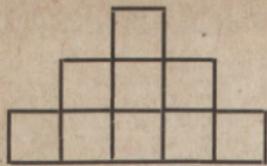
N. J.

Nei Riadlissen.

-
1. Hück Sjepp iidj muar, a suarten of a witjen?
  2. Wat könn an Hingst ei auer 'n Dick tji?
  3. Wat smatt 'am witj ap üb 't Hüss an kommt gül
wedder del?
  4. Hü as üb tjiisk a Förskel tesk an General an an
duaden Naachtwachter kurt tu förtellen?
  5. Me „h“ woort 'r me kloppet.
Me „r“ woort 'r ütj dronken.
Wat san det för Wurden?

6.

Fan dasshirr 26 Stregger skell
10 wechnimmen wurd, dat 'r
4 licki gratt Rütjen (ei muar
an ei manner) efterbliw.

Hücken san det?

7. Wedder as rochter tu saiien:

twalew an trettanj **as** säksantwuntes, of: twalew an
trettanj **san** säksantwuntes?

8.

do	manner	at	hok	an	üs 'r
dat 'r	theenkt	sait	manner	doch	sai
üs 'r	hett	ker	ket	theenkt	sait 'r
nü	kwa	an	hi	wat	letjet
wai	a	ra	sna	Konst	wat
gi	ket	del	as	—	wall
Mad	det	ans	det		

Dönnhirr Wurden an Silben skell so tuppsat
wes, dat at an letj Liitji fan Simon Reinhard Bohn
sinnen woort.

N. J.

Briafkast.

---

1. Witj 'r nämen nian Stacken tu förtellen?
2. Arken, diar auer a Helleft Riadlissen för
1894 rät, könn 't tu heröder skriw:

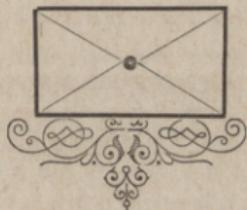
Dr. Otto Bremer, Privatdozent,

Halle a. S., Georgstrasse 10;

of uck tu

N. Jürgens, Eisenbahn-Stationsdiatar,

Kiel, Sophienblatt 55.

	Sidj
Förriad, fan Otto Bremer an Neggels Jirrins	3
Allemnack, fan Neggels Jirrins	5
Fluddtabell	30
Puasktabell	31
Üssens Sann an a Planeten	31
Allemnack för at Tjüch	32
Ränttabell	35
Porto	37

U det ick noch an Jongman wiär! fan Stine Andresen	39
Letj Fomen an a Rusen, fan Stine Andresen	40
Det ferlett Fomen (fan 't Tiisk awersott), fan Stine Andresen	42
Prinsess Wilhelm hör Unkemmst üb Fer, fan Stine Andresen	43
A ferreng Sprik, fan an Weesdrengen un New-York	45
Hüdenneng woort üssens Spiak ünlick ütjspregen bi Uast an bi Waast an üb Oomrem? fan Otto Bremer	48
Baalk an Baalk-Stian, fan an Weesdrengen un New-York	54
A Ferrengan an a Halleglunners, fan Otto Bremer	57
Di äler Peter Matthiesen, Fögels üb Uasterlunn-Fer fan 1713—1746. Tjiisk fan O. C. Nerong, auersat fan N. Jirrins	58
Di Saaltkuuch an at fresk Saalt. Tjiisk fan Chr. Johansen, auersat fan Otto Bremer	66
Hüdenneng tau ferreng Fomnen hörns Rais efter Sall biskrewwen ha, fan Chr. Jensen	68
Det Otterbaanki Gebbard, fan Neggels Jirrins	71
Me Bruad skall 'am orrentlick amgung, fan Neggels Jirrins	74

Hüdenneng a Ferrengen an Öömrangen iidj an drank, fan O. B.	76
Hüdenneng a Ferrengen an Öömrangen gung, fan O. B.	77
Spröker. Hüdenneng a Ferrengen an Öömrangen wes könn, fan Chr. Johansen, Lor. Fr. Mechlenburg an N. J.	78
Jong an ual Lidj, fan N. J.	79
A Sleswig-Holstianers efter hörns Luw, fan N. J. . .	80
Städen an Flecken un Sleswig-Holstian, fan N. J. .	80
Hü fölln san 'r, diar fresk snaki? fan O. B.	82
Lengdi fan a Isenbonen at Aanj fan 1890, fan Neggels Jirrins	83
Jü maddeeuropäisk Tidj, fan O. B.	84
Jügel-Prötjii. (An sallreng Stack fan C. P. Hansen.) .	85
An sallrengen Sprök	89
Apliasengen fan a Riadlissen 1893, fan N. J.	89
Nei Riadlissen, fan N. J.	91
Briafkast	93

Ferreng an ömreng Stacken

ütjdenn fan

Dr. Otto Bremer.

I.

Ferreng an ömreng Stacken üb Rimen.

Halle.

Max Niemeyer.

1888.

Bünjen 1 Mark 20 Panneng.

Ünbünjen 90 Panneng.

Bütj Lunn san a Bucken jürer.

Diar san noch högg Bucken tu Kup bi:

Jul. B. Ehlers bi da Wick,

Joh. Petersen jun. un Öwenem,

H. Jensen un Ollersem,

Sine Peters un Noortharep,

Julius Smass un Nebel.

Juarleng wall ick noch ütjdu:

II.

A. J. Arfsten sin Düntjissen.

Allemnacken för 1893, diar ick noch an hialn
Bul fan auer ha, könn 'am noch fan mi sallew fu för
25 Panneng. Bütj Lunn könn a Bucken un arki
Buckhandleng bistelld wurd.   Otto Bremer.

Ferreng an öömrang

Allemnack

för't Juar

1895

ütjdenn fan

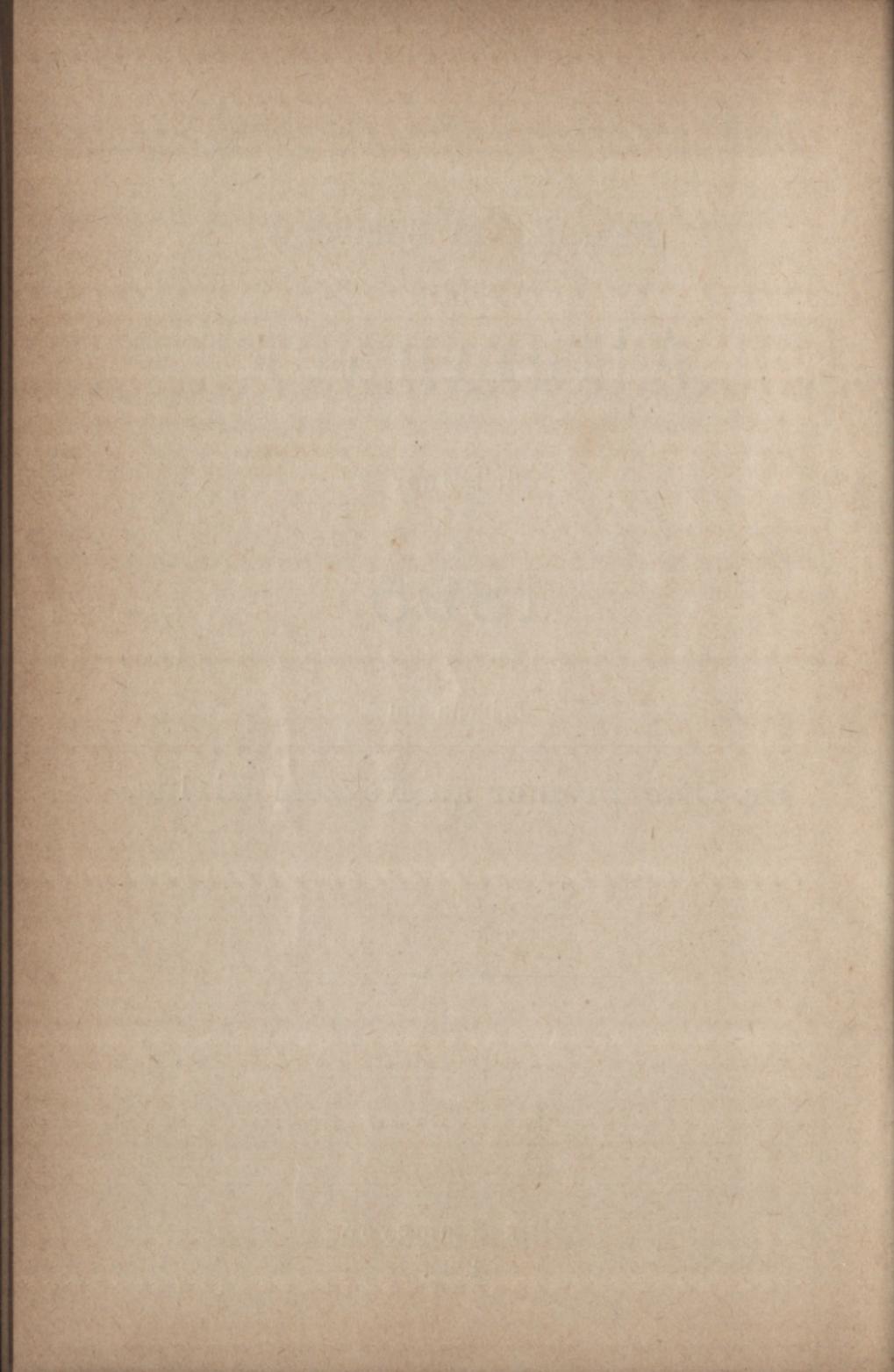
Dr. Otto Bremer an Neggels Jirrins.

Halle.

Max Niemeyer.

1895.

Förriad.

Noch iansis skall försoocht wes, wär a Ferrengēn
an Öömrēngen nant muar auer ha för hörns aanj nett
Spriak, wär 's 'r ei ans juarelks so föll ütj för du könn,
am an ferreng-öömrēng Allemnack un Hüs tu funn.
Skull 't juarleng wedder so ring gung me a Förkup
üs dönn tau Föörjuarn, do mutt wat onkens Allemnack
ingung lät. Wat ha wat nü fan all onkens Möit, wann
wat noch an Bul Jill 'r bi tusat mutt! Do küdd wat
at jo saacht lewer bliw lät. Nö, noch iansis well wat
at försjück. Jam ha 't un jammens Hunn, wär' t at
lettst Fer wes skall.

Biljeger könn wat at Allemnack ei uffdu. Wann
at Allemnack 180 Mark koostet tu drücken, an wat
50 Panneng för arki Buck fu, do moost 'r all 360
Bucken förkäft wurd, wann wat det ütjdenn Jill wedder
in fu wull. An dat 'r muar üs 360 Kupers för a
Allemnacken san, könn 'am dach ball ei liaw. A
Priss fan onkens Allemnack könn 'am me dönn tjiisken
ei förlicki. Diar förkupi 's düsenen fan an kön'n 's
diaram uck biljeger uffdu. Man wat menn, hat wiар
dach an Skunn, wann a Ferrengēn an Öömrēgen
arki Juar ei hall 25 Panneng muar ütjdedd för an
Allemnack, diar un hörns aanj Spriak skrewwen as,
an diar uck efter det, wat 'r un stänt, all wat muar
wärt as üs det tjiisk Allemnack. Hat as dach hial
wat öders, an Allemnack, diar för Ferrengēn an Öömrēgen
skrewwen as!

Tu dönnen, diar onkens Allemnacken ei kupi well, tu dönnen snaki 'f ei; jo les jo dach ei, wat wat drück lät. Man dönnen, diar at Allemnack kupi an diar wanski, dat 'r tu 'n öder Juar wedder an Allemnack un hörns lew Mammenspriak ütjkommt, dönnen well wat at üb 't Hart lei, dat 's hallep, dat öder Lidj uck so 'n Buck kupi. Arkenän moost 'r au betj för wugi, dat 'r onk an neien Kuper fürskafet. Lucki 'm, diar san üb Fer an Oomrem un tuppen 668 Hüsshualengen, diar ferreng an öömrang snaket woort. Hat moost diar un arki ferreng an öömrang Hüsshualeng onkens, wat skull sai, jammens Allemnack bi a Bibel lei. Halleg skull's jam wes, jammens ferreng an öömrang letj Bucken!

Hocker onk hallep wall bi onkens Strewin för di ferreng an öömrang Slach Lidj, di mei för onkens Allemnack agitiari an ei iar ütjskias, iar 'r tu 't mannsten än neien Kuper fünjen hä. An hocker an par Skallenger muar auer hä, di skull ei bluat ian Buck für sin Hüss kupi, man muarn, för arki Dring an för arki Fomen ian, dat 's liar hörns ual Spriak huuch un Iarn tu hualn, an dat 's, wann 's wat gratter wurden san, gudd ferreng an öömrang bliw!

An diarme höbi wat, dat wat juarleng ei för 't lettst Fer jam turepp:

an fröleg Neijuar!

Halle an Kiel, Jüni 1894.

Dr. Otto Bremer an Neggels Jirrins.

1895

hä 365 Dar.

Epakte	V.
Gullen Tal	15.
Sönnendaibuckstäf	F.
Sannringel	28.

A Munepakten san un Janniwori 0, Febriwori 2,
Marts 1, April 2, Mai 3, Jüni 4, Jüli 5, August 6,
September 8, Oktuber 8, Nofember 10 an Detsemer 10.

Janniwori 1895 hä 31 Dar.

Dotem	Dai	A ap	Sann onner	gongt a Mun	Älerns fan	Fludd bi	Cuxhav.
					Maddel europaisk	Tidj	
1	Teisdai Neiersdai	8,45	4,3			4,48	
2	Wädensdai	8,44	4,4			5,36	
3	Thüürsdai	8,44	4,5		⌚	6,24	
4	Freidai	8,44	4,7			7,12	
5	Sönninj	8,44	4,8			8,0	
6	Sönnundai	8,43	4,9			8,48	
7	Munnundai	8,43	4,11			9,36	
8	Teisdai	8,42	4,13			10,24	
9	Wädensdai	8,41	4,14			11,12	
10	Thüürsdai Pauli Dai	8,40	4,15	⌚		12,0	
11	Freidai	8,40	4,17			12,48	
12	Sönninj	8,39	4,18			1,36	
13	Sönnundai I. Epiphan.	8,38	4,20			2,24	
14	Munnundai	8,37	4,22			3,12	
15	Teisdai	8,36	4,23			4,0	
16	Wädensdai	8,35	4,25			4,48	
17	Thüürsdai	8,34	4,27	⌚		5,36	
18	Freidai	8,33	4,29			6,24	
19	Sönninj	8,32	4,31			7,12	
20	Sönnundai II. Epiphan.	8,30	4,32			8,0	
21	Munnundai	8,28	4,34			8,48	
22	Teisdai	8,26	4,36			9,36	
23	Wädensdai	8,25	4,38			10,24	
24	Thüürsdai	8,24	4,40	⌚		11,12	
25	Freidai Pauli Bek.	8,23	4,42			12,0	
26	Sönninj	8,22	4,44			12,48	
27	Sönnundai III. Epiphan.	8,20	4,46			1,36	
28	Munnundai [<i>KeisersGib.</i>]	8,19	4,48			2,24	
29	Teisdai	8,17	4,50			3,12	
30	Wädensdai	8,15	4,52			4,0	
31	Thüürsdai	8,14	4,54			4,48	

1. Dü skäl un Godds Nöm bigann, do nammt
at an goden Aanj.

Ick wanski an gisegent Neijuar, Sünjhaid an
Rünjhaid an mi uck wat Neiersjiww!

Maarleng hett at: Min Skelk! Min Skelk! Wat
hä 't Hulk mi broocht? — U, diar 's uck an Riss!

Iar füng arki Jongman, wann 'r me det Gröötnis:
„An gisegent Neijuar, Sünjhaid, rümm Hart an klar
Kimmeng!“ un san Fader sin Hüss träd, an Apel, diar
'am an Stack Salwerjill in un stät hedd.

10. Pauli Dai, wann a Sann do so loong skintj,
dat Paul san Hingst saadli könn, do woort at an frucht-
bor Juar.

16. Diar an gratten Snewal feit, hi feit uck an
goden Hupp Kurn (of: feit uck an gratten Wal Berri).

25. Paul Lächter
Maket di Buren tö Knechter.

Paul Junker
Maket di Buren tö Prunker.

(Sallreng Rim.)

Febrivori 1895 hä 28 Dar

Dotem	Dai	A ap	Sann onner	gongt a Mun	Älerns fan a Mun	Fludd bi Cuxhav.
1	Freidai	8,12	4,56			5,36
2	Sönninj Laachtemsklünj	8,10	4,58		⌚	6,24
3	Sönnundai IV. Epiphan.	8,7	5,0			7,12
4	Munnundai	8,5	5,2			8,0
5	Teisdai	8,3	5,4			8,48
6	Wädensdai	8,1	5,6			9,36
7	Thüürsdai	7,59	5,8			10,24
8	Freidai	7,58	5,11			11,12
9	Sönninj	7,56	5,13		⌚	12,0
10	Sönnundai Septuages.	7,54	5,15			12,48
11	Munnundai Hingster-	7,52	5,17			1,36
12	Teisdai [skafthen]	7,50	5,19			2,24
13	Wädensdai	7,49	5,21			3,12
14	Thüürsdai	7,47	5,23			4,0
15	Freidai	7,45	5,25			4,48
16	Sönninj	7,42	5,27		⌚	5,36
17	Sönnundai Sexagesimä	7,40	5,29			6,24
18	Munnundai	7,38	5,31			7,12
19	Teisdai	7,36	5,33			8,0
20	Wädensdai	7,34	5,35			8,48
21	Thüürsdai	7,31	5,37			9,36
22	Freidai Piadersdai	7,29	5,39			10,24
23	Sönninj	7,26	5,41			11,12
24	Sönnundai Quinquages.	7,24	5,43		⌚	12,0
25	Munnundai Mattheisdai	7,22	5,45			12,48
26	Teisdai Hedewichendai	7,20	5,47			1,36
27	Wädensdai	7,17	5,49			2,24
28	Thüürsdai	7,14	5,51			3,12

Di Febrīwori sait: Wann ick so föll Mächt hedd
üs man Brudder Jann, do wull ick fris, dat a Ki
hör Hurnerlickst 't Hod ufffros.

2. Wann a Laasken för Laachtems (Laachtems-
klünj) sjong, do mutt 's eftert swiggi.

Wann a Dar bigann tu lingen, bigannt a Wonter
tu stringen (of: thwingen).

Wann a Müren bislau, fu 'f öder Wedder.

21. Iljeng wurd üb a Huger fan a Eilunnen a
Biaken untennd, am Piader tu Bad tu ljochtin an ham
at Biard ufftuswisen. Dör det Ial gröti a Eilunners
anöder. Un ualeng Tidjen stät 'am gratt Strewasen
üb an Furk, tennd jo un an lepp an daanssed 'r
me am an huuchleien Gräwhug trinjenam.

22. Piadersdai fält 'r an warmen Stian un 't
Weder.

Wat witj a Kat fan Piadersdai?

Piadersdai (of: Pirrers Dai) as ball fürbi.

Harki'm, Lidj, an fulgi'm mi,

Naachtert fu (of: fu'm) an det bi Dai,

An as 't eg Oonbras, as 't dach Brai (of: Tee,
do as 't dach Brai).

Marts 1895 hä 31 Dar.

Dotem	Dai	A Sann gongt		Älerns fan a Mun	Fludd bi Cuxhav.
		ap	onner		
1	Freidai	7,11	5,54		4,0
2	Sönninj	7,8	5,58		4,48
3	Sönnundai Invocavit	7,5	6,0	⌚	5,36
4	Munnundai	7,3	6,2		6,24
5	Teisdai	7,1	6,4		7,12
6	Wädensdai	6,58	6,5		8,0
7	Thüürsdai	6,56	6,7		8,48
8	Freidai	6,53	6,9		9,36
9	Sönninj	6,51	6,11		10,24
10	Sönnundai Reminiscere	6,48	6,13	⌚	11,12
11	Munnundai	6,46	6,15		12,0
12	Teisdai Gregöri	6,43	6,17		12,48
13	Wädensdai	6,41	6,19		1,36
14	Thüürsdai	6,38	6,21		2,24
15	Freidai	6,36	6,23		3,12
16	Sönninj	6,33	6,25		4,0
17	Sönnundai Oculi	6,31	6,27	⌚	4,48
18	Munnundai	6,28	6,29	⌚	5,36
19	Teisdai	6,26	6,31		6,24
20	Wädensdai Maddfäst	6,23	6,32		7,12
21	Thüürsdai	6,21	6,34		8,0
22	Freidai	6,18	6,36		8,48
23	Sönninj	6,16	6,38		9,36
24	Sönnundai Lätare	6,13	6,40		10,24
25	Munnundai Maridaifäst	6,11	6,42		11,12
26	Teisdai	6,8	6,44	⌚	12,0
27	Wädensdai	6,6	6,46		12,48
28	Thüürsdai	6,3	6,48		1,36
29	Freidai	6,1	6,50		2,24
30	Sönninj	5,58	6,52		3,12
31	Sönnundai Judica	5,56	6,54		4,0

Martsmun as üss söwen Sommerdar skiljeg.
Kommt a Marts un 't Lunn üs an Jongfomen,
do gongt 'r ütj üs an Bar.
Martsgärs kommt ei tu Swäs.

12. Gregöri, Gregöri!
Pluch un ('t) Eerd (an) böri,
An at Foder sköri*)!
(A) Hingster fan (a) Stal,
(An a) Skebb fan (of: ütj) a Wal,
(An a) ual Wüffen fan (a) Oonk!
Ialer un (a) Sködeng,**)
Gärs un a Spröd, †)
Fask un a Flöd, ††)
Foggler un a Locht:
Do spring arkän (of: sprangt arken) un a
Bocht.

25. Muridai kommt a Aribari.
Maridaifast ha a Liapen fjauer Aier un 't Näst.

*) stötti. **) Gruw of Sill (Sellki). †) Gruien. ††) Fludd.

April 1895 hä 30 Dar.

Dotem	Dai	A ap	Sann onner	gongt	Älerns fan a Mun	Fludd bi Cuxhav.
1	Munnundai <i>Bismarcks</i>	5,53	6,55			4,48
2	Teisdai [<i>Giburtsdai</i>	5,51	6,57		⌚	5,36
3	Wädensdai	5,48	6,59			6,24
4	Thüürsdai	5,46	7,1			7,12
5	Freidai	5,43	7,3			8,0
6	Sönninj	5,41	7,5			8,48
7	Sönnundai Palmarum	5,38	7,7			9,36
8	Munnundai	5,36	7,9			10,24
9	Teisdai	5,33	7,11		⌚	11,12
10	Wädensdai	5,31	7,13			12,0
11	Grenthüürsdai	5,28	7,14			12,48
12	Stallfreidai	5,26	7,18			1,36
13	Sönninj	5,24	7,16			2,24
14	Sönnundai Puaskdai	5,21	7,20			3,12
15	Puaskmunnundai	5,19	7,22			4,0
16	Teisdai	5,17	7,24			5,0
17	Wädensdai	5,14	7,26		⌚	6,0
18	Thüürsdai	5,12	7,28			7,10
19	Freidai	5,10	7,30			8,0
20	Sönninj	5,7	7,31			8,48
21	Sönnundai Quasimodog.	5,5	7,33			9,36
22	Munnundai	5,3	7,35			10,24
23	Teisdai	5,0	7,37			11,12
24	Wädensdai	4,59	7,39		⌚	12,0
25	Thüürsdai	4,57	7,41			12,48
26	Freidai	4,54	7,43			1,36
27	Sönninj	4,51	7,45			2,24
28	Sönnundai Miser. Dom.	4,49	7,47			3,12
29	Munnundai	4,47	7,48			4,0
30	Teisdai	4,45	7,50			4,48

Hat rintj, an a Sann skintj, an a Troler magi
Bradlepp un Häl.

A Laasken sjong man, wann a Rog wäkst.

Tji, sait Agi, spänt sin Wüff för a Pluch.

14. An grenen Jull: an witjen Puask.

Wanniar ha 'f juarleng Puask ?

Wann at rintj

An a Sann skintj,

Dann bran a Troler un a Häl.

Hans Ajen ging me Trummer om Bin.

Hans Ajen seid: „Guddei !

Jen Puaskei es nönt,

Tau es wat,

Trii es en hile Puaskei“.

(Sallreng Rim.)

Mai 1895 hä 31 Dar.

Dotem	Dai	A	Sann	gongt	Älerns	Fludd
		ap	onner	a Mun	fan a Mun	bi Cuxhav.
1	Wädensdai	Wolperdai	4,43	7,52	⌚	5,36
2	Thüürsdai		4,41	7,54		6,24
3	Freidai		4,39	7,56		7,12
4	Sönninj		4,37	7,58		8,0
5	Sönnundai	Jubilate	4,35	8,0	⌚	8,48
6	Munnundai		4,33	8,2		9,36
7	Teisdai	Wicks- Markels	4,31	8,3	⌚	10,24
8	Wädensdai		4,29	8,5		11,30
9	Thüürsdai		4,27	8,7		12,20
10	Freidai		4,25	8,9		1,15
11	Sönninj	Cantate	4,23	8,10	⌚	2,20
12	Sönnundai		4,21	8,12		3,12
13	Munnundai		4,20	8,14		4,0
14	Teisdai		4,18	8,16		4,48
15	Wädensdai	Rogate	4,16	8,17	⌚	5,36
16	Thüürsdai		4,14	8,19		6,24
17	Freidai		4,13	8,21		7,12
18	Sönninj		4,11	8,22		8,0
19	Sönnundai	Hemmelfess- [dai]	4,10	8,24	⌚	8,48
20	Munnundai		4,8	8,26		9,36
21	Teisdai		4,7	8,27		10,24
22	Wädensdai		4,5	8,29		11,12
23	Thüürsdai	Exaudi	4,4	8,30	⌚	12,0
24	Freidai		4,3	8,32		12,48
25	Sönninj		4,1	8,33		1,36
26	Sönnundai		4,0	8,35		2,24
27	Munnundai	Exaudi	3,59	8,36	⌚	3,12
28	Teisdai		3,58	8,38		4,0
29	Wädensdai		3,56	8,39		4,48
30	Thüürsdai		3,55	8,40		5,36
31	Freidai		3,54	8,41		6,24

Huuch Daigrad jafft liach Sails.

Juni 1895 hä 30 Dar.

Dotem	Dai	A ap	Sann onner	gongt	Älerns fan a Mun	Fludd bi Cuxhav.
1	Sönninj	3,53	8,43			7,12
2	Sönnendai Pingster	3,52	8,44			8,0
3	Pingstermunnundai	3,51	8,45			8,48
4	Teisdai	3,50	8,46			9,36
5	Wädensdai	3,49	8,47			10,24
6	Thüürsdai	3,49	8,48			11,12
7	Freidai	3,48	8,49		⌚	12,0
8	Sönninj	3,48	8,50			12,48
9	Sönnendai Trinitatis	3,47	8,51			1,36
10	Munnundai	3,47	8,51			2,24
11	Teisdai	3,47	8,52			3,12
12	Wädensdai	3,46	8,53			4,0
13	Thüürsdai	3,46	8,54			4,48
14	Freidai	3,46	8,54			5,36
15	Sönninj	3,46	8,55		⌚	6,24
16	Sönnendai I. Trinitatis	3,46	8,55			7,12
17	Munnundai	3,46	8,56			8,0
18	Teisdai	3,46	8,56			8,48
19	Wädensdai	3,46	8,57			9,36
20	Thüürsdai	3,45	8,57			10,24
21	Freidai <i>lingst Dai</i>	3,45	8,57			11,12
22	Sönninj	3,46	8,57	⌚		12,0
23	Sönnendai II. Trinitat.	3,46	8,57			12,48
24	Munnundai Santnesdai	3,46	8,57			1,36
25	Teisdai	3,47	8,57			2,24
26	Wädensdai	3,47	8,57			3,12
27	Thüürsdai	3,48	8,57			4,0
28	Freidai	3,48	8,57	⌚		4,48
29	Sönninj	3,49	8,57			5,36
30	Sönnendai III. Trinitat.	3,50	8,56			6,24

2. Pingster spring all a jong Hingster, an a
ualen skell efterslebbi.

21. För Maddsommer skall 'am badd am Rinn;
after Maddsommer kommt 'r fan sallew.

23. Piader an Pai
Wiar loong onner Wai.
Pai skull 't sai,
An Piader wost a Wai,
An do kam 's ei iar am 'n Santnesdai.

Jüli 1895 hä 31 Dar.

Dotem	Dai	A	Sann	gongt	Älerns	Fludd
		ap	onner	a Mun	fan a Mun	bi Cuxhav.
1	Munnundai	3,51	8,56			7,12
2	Teisdai	3,52	8,55			8,0
3	Wädensdai	3,53	8,55			8,48
4	Thüürsdai	3,54	8,54			9,36
5	Freidai	3,55	8,53			10,24
6	Sönninj	3,56	8,53	⌚		11,12
7	Sönnundai IV. Trinitat.	3,57	8,52			12,0
8	Munnundai	3,58	8,51			12,48
9	Teisdai	3,59	8,50			1,36
10	Wädensdai	4,0	8,49			2,24
11	Thüürsdai	4,1	8,48			3,12
12	Freidai	4,3	8,47			4,48
13	Sönninj Magretendai	4,4	8,46			5,36
14	Sönnundai V. Trinitatis	4,5	8,45	⌚		6,24
15	Munnundai	4,7	8,44			7,12
16	Teisdai	4,8	8,43			8,0
17	Wädensdai	4,9	8,41			8,48
18	Thüürsdai	4,11	8,40			9,36
19	Freidai	4,12	8,39			10,24
20	Sönninj	4,14	8,37			11,12
21	Sönnundai VI. Trinitat.	4,15	8,36	⌚		12,0
22	Munnundai	4,17	8,35			12,48
23	Teisdai	4,18	8,33			1,36
24	Wädensdai	4,20	8,31			2,24
25	Thüürsdai	4,22	8,30			3,12
26	Freidai	4,23	8,28			4,0
27	Sönninj	4,25	8,27			4,48
28	Sönnundai VII. Trinitat.	4,26	8,25	⌚		5,36
29	Munnundai	4,28	8,23			6,24
30	Teisdai	4,30	8,21			7,12
31	Wädensdai	4,32	8,20			8,0

Wann a naselk Winj weit, feit Jokob Lui at
Lidj fad.

An jonken Maren: an laachten Dai.

So 'n Hatj könn ick ei hardi.

August 1895 hä 31 Dar.

Dotem	Dai	A ap	Sann onner	gongt a Mun	Älerns fan a Mun	Fludd bi Cuxhav.
1	Thüürsdai	4,33	8,18			8,48
2	Freidai	4,35	8,16			9,36
3	Sönninj	4,37	8,14			10,24
4	Sönnundai VIII. Trinit.	4,38	8,12			11,12
5	Munnundai	4,40	8,10		⌚	12,0
6	Teisdai	4,42	8,8			12,48
7	Wädensdai	4,44	8,6			1,36
8	Thüürsdai	4,46	8,4			2,24
9	Freidai	4,47	8,2			3,12
10	Sönninj	4,49	7,59			4,0
11	Sönnundai IX. Trinitat.	4,51	7,57			4,48
12	Munnundai	4,53	7,55			5,36
13	Teisdai	4,56	7,53		⌚	6,24
14	Wädensdai	4,58	7,51		⌚	7,12
15	Thüürsdai	5,0	7,49			8,0
16	Freidai	5,2	7,46			8,48
17	Sönninj	5,3	7,44			9,36
18	Sönnundai X. Trinitat.	5,4	7,42			10,24
19	Munnundai	5,6	7,40			11,12
20	Teisdai	5,7	7,37		⌚	12,0
21	Wädensdai	5,9	7,35			12,48
22	Thüürsdai	5,11	7,33			1,36
23	Freidai	5,13	7,30			2,24
24	Sönninj	5,15	7,28			3,12
25	Sönnundai XI. Trinitat.	5,17	7,26			4,0
26	Munnundai	5,18	7,23			4,48
27	Teisdai	5,20	7,21		⌚	5,36
28	Wädensdai	5,22	7,18			6,24
29	Thüürsdai	5,24	7,16			7,12
30	Freidai	5,26	7,14			8,0
31	Sönninj	5,27	7,11			8,48

Wann a Kater Gärs pülli, fu 'f ball Rinn.

September 1895 hä 30 Dar.

Dotem	Dai	A ap	Sann onner	gongt	Älerns fan a Mun	Fludd bi Cuxhav.
1	Sönnundai Egidi XII.	5,29	7,9			9,36
2	Munnundai [Trinitat.	5,31	7,6			10,24
3	Teisdai	5,33	7,4			11,12
4	Wädensdai	5,35	7,1		⌚	12,0
5	Thüürsdai	5,37	6,59			12,48
6	Freidai	5,38	6,56			1,36
7	Sönninj	5,40	6,54			2,24
8	Sönnundai XIII. Trinit.	5,42	6,51			3,12
9	Munnundai	5,44	6,49			4,0
10	Teisdai	5,46	6,46			4,48
11	Wädensdai	5,48	6,44	⌚		5,36
12	Thüürsdai	5,49	6,41	⌚		6,24
13	Freidai	5,51	6,39			7,12
14	Sönninj	5,53	6,36			8,0
15	Sönnundai XIV. Trinit.	5,55	6,34			8,48
16	Munnundai	5,57	6,31			9,36
17	Teisdai	5,59	6,29			10,24
18	Wädensdai	6,0	6,26	⌚		11,12
19	Thüürsdai	6,2	6,24	⌚		12,0
20	Freidai	6,4	6,21			12,48
21	Sönninj	6,6	6,19			1,36
22	Sönnundai XV. Trinitat.	6,8	6,16			2,24
23	Munnundai	6,10	6,14			3,12
24	Teisdai	6,11	6,11			4,0
25	Wädensdai	6,13	6,8			4,48
26	Thüürsdai	6,15	6,6	⌚		5,36
27	Freidai	6,17	6,3			6,24
28	Sönninj	6,19	6,1			7,12
29	Sönnundai Machelsdai	6,21	5,58			8,0
30	Munnundai [XVI. Trinit.	6,23	5,56			8,48

1. Wann 't Egidi rintj, do blafft at 4 Wegg bi.

29. Nemm 'am jam un Aacht för a Machler!

Oktuber 1895 hä 31 Dar.

Dotem	Dai	A Sann gongt		Älerns fan a Mun	Fludd bi Cuxhav.
		ap	onner		
1	Teisdai	6,24	5,53		9,50
2	Wädensdai	6,26	5,51		11,0
3	Thüürsdai	6,28	5,48	⌚	12,0
4	Freidai	6,30	5,46		12,48
5	Sönninj	6,32	5,44		1,36
6	Sönnundai XVII. Trinit.	6,34	5,41		2,24
7	Munnundai	6,36	5,39		3,12
8	Teisdai	6,38	5,36		4,0
9	Wädensdai	6,40	5,34		4,48
10	Thüürsdai	6,41	5,31	⌚	5,36
11	Freidai	6,43	5,29		6,24
12	Sönninj	6,45	5,26		7,12
13	Sönnundai XVIII. Trinit.	6,47	5,24		8,0
14	Munnundai	6,49	5,22		8,48
15	Teisdai	6,51	5,19		9,36
16	Wädensdai	6,53	5,17		10,24
17	Thüürsdai	6,55	5,14	⌚	11,12
18	Freidai	6,57	5,12		12,0
19	Sönninj	7,59	5,10		12,48
20	Sönnundai	XIX. Trinit.	7,1	5,8	1,36
21	Munnundai		7,3	5,5	2,24
22	Teisdai		7,5	5,3	3,12
23	Wädensdai		7,7	5,1	4,0
24	Thüürsdai		7,9	4,59	4,48
25	Freidai		7,11	4,56	⌚ 5,36
26	Sönninj		7,13	4,54	6,24
27	Sönnundai XX. Trinitat.	7,15	4,52		7,12
28	Munnundai	7,17	4,50		8,0
29	Teisdai	7,19	4,48		8,48
30	Wädensdai	7,21	4,46		9,36
31	Thüürsdai	7,23	4,44		10,24

Wann a Kriaken kemm, mutt a Backern wicki.

Nurduast Rinen an ual Wüffens Grinen (an a
Prästers Gits) hä nimmer nian Aanj.

Än Föggel un a Pon as beder üs fölln un a
Locht.

Nofember 1895 hä 30 Dar.

Dotem	Dai	A ap	Sann onner	gongt a Mun	Älerns fan a Mun	Fludd bi Cuxhav.
1	Freidai Godds Hilgen	7,25	4,42			11,12
2	Sönninj [Dai]	7,27	4,40	⌚		12,0
3	Sönnundai XXI. Trinit.	7,29	4,38			12,48
4	Munnundai	7,31	4,36			1,36
5	Teisdai Reformations-	7,33	4,34			2,24
6	Wädensdai [fäst]	7,35	4,32			3,12
7	Thüürsdai	7,37	4,30			4,0
8	Freidai	7,39	4,28			4,48
9	Sönninj	7,41	4,26	⌚		5,36
10	Sönnundai Martinidai	7,43	4,25			6,12
11	Munnundai [XXII. Trin.]	7,45	4,23			7,0
12	Teisdai	7,47	4,21			7,48
13	Wädensdai	7,49	4,19			8,52
14	Thüürsdai	7,51	4,18			10,0
15	Freidai	7,53	4,16	⌚		11,12
16	Sönninj	7,55	4,15			12,0
17	Sönnundai XXIII. Trin.	7,57	4,13			12,48
18	Munnundai	7,59	4,12			1,36
19	Teisdai	8,1	4,10			2,24
20	Wädensdai Bus- an Bed-	8,2	4,9			3,12
21	Thüürsdai [dai]	8,4	4,8			4,0
22	Freidai	8,6	4,6			4,48
23	Sönninj	8,8	4,5			5,36
24	Sönnundai XXIV. Trin.	8,10	4,4	⌚		6,24
25	Munnundai	8,11	4,3			7,12
26	Teisdai	8,13	4,2			8,0
27	Wädensdai	8,15	4,1			8,48
28	Thüürsdai	8,17	4,0			9,36
29	Freidai	8,18	3,59			10,24
30	Sönninj	8,20	3,58			11,12

1. Allerhilligen

Sät di Wunter üb di Willigen:

Miartens Mess

Do ha wü 'n wess.

(Sallreng Rim.)

A Kü sait:

Du jam mi Foder,

Do skell jam Moolk ha üs Oorder;

Du jam mi Stre,

Do skell 'am nian Moolk se.

Wäl gau an par Skallenger förthini, do muttst
at Kruchhüss förbi trawi.

Detsember 1895 hä 31 Dar.

Dotem	Dai	A	Sann	gongt	Älerns	Fludd
		ap	onner	a Mun	fan	bi
1	Sönnundai I. Advent	8,21	3,57		12,0	
2	Munnundai	8,23	3,56		12,48	
3	Teisdai	8,24	3,56		1,36	
4	Wädensdai	8,26	3,55		2,24	
5	Thüürsdai <i>Städengrippe</i>	8,27	3,54		3,12	
6	Freidai <i>Ippe bi Waast</i>	8,29	3,54		4,0	
7	Sönninj	8,30	3,54		4,48	
8	Sönnundai II. Advent	8,31	3,53		5,36	
9	Munnundai	8,33	3,53		6,24	
10	Teisdai	8,34	3,53		7,12	
11	Wädensdai	8,35	3,53		8,0	
12	Thüürsdai	8,36	3,52		8,48	
13	Freidai	8,37	3,52		9,36	
14	Sönninj	8,38	3,52		10,24	
15	Sönnundai III. Advent	8,39	3,52		11,12	
16	Munnundai	8,40	3,53		12,0	
17	Teisdai	8,41	3,53		12,48	
18	Wädensdai	8,42	3,53		1,36	
19	Thüürsdai	8,42	3,53		2,24	
20	Freidai <i>Städengrippen</i>	8,42	3,54		3,12	
21	Sönninj <i>/bi Uast</i>	8,43	3,54		4,0	
22	Sönnundai IV. Advent	8,43	3,55		4,48	
23	Munnundai	8,44	3,55		5,36	
24	Teisdai Krassjinj	8,44	3,56		6,24	
25	Wädensdai Krassdai	8,45	3,57		7,12	
26	Thüürsdai Leder Hal-	8,45	3,58		8,0	
27	Freidai [legdai	8,45	3,59		8,48	
28	Sönninj	8,45	3,59		9,36	
29	Sönnundai	8,45	4,0		10,24	
30	Munnundai	8,45	4,1		11,12	
31	Teisdai	8,45	4,2		12,0	

Hat weit an hat sneit,
An at Skapp hat dreit.
Ick wull, dat ick bi Mamm wiар
An wull well Rogmelspannkuken iidj.

Witj Hingster brück föll Streileng.

24. Kindken Jesus, bring mi wat
Ön min Fat!
Do well ick uck flitig tö Skul gung
En lire wat.

(Sallreng Rim.)

- 24/26. An grenen Jull: an witjen Puask.
An witjen Jull: an grenen Puask.

31. Daleng beest üs Moolk an Bludd;
Maren gongst all fan din Gudd.

Iljeng gung a Hulken un a Hüsseng an fragi a Jongen, wär 's uck bedegi könn. Wann a Hulken wech san, sat a Jongen an Skelk ap un 't Wönneng. An Naachtem fu 's hör Jift fan a Hulken.

Fluddtabell.

A Fludd kommt:

bi	iar üs bi		leder	
	Stünj	Min.	Stünj	Min.
Blanknes	—	—	3	47
Bremerhaven	—	—	—	15
Brunsbüttel	—	—	1	5
Büsem, Huwen	—	—	—	32
Dogeball	—	—	1	40
Eider, Unsiltann	—	45	—	—
at Halleglunn	1	20	—	—
Hamborreg, Ponton bi St.Pauli	—	—	4	20
Hoyer, Slüs	—	—	2	12
a Hug, Södderia	—	—	—	40
Hüssem, Slüs.	—	—	1	30
Ialew-Ialskapp No. I	—	30	—	—
Last, Red	—	—	1	12
Lasterjipp, Unsiltann	—	—	—	10
Maddelhewer, Unsiltann	—	30	—	—
Melldörp, Huwen	—	—	—	43
Munkmaarsk Loch	—	—	1	37
Nurdstrunn, Förwederskant	—	—	1	—
Oomrem, Knipphuwen	—	—	—	10
Pelwerrem, Huwen	—	—	1	—
Römm, Södderpünt	—	—	1	20
Smäljipp, Unsiltann	—	30	—	—
Südfall, Förwederskant	—	—	—	30
Tönneng, Dampskappsbragg	—	—	—	38
Tönneng, Red	—	—	—	53
Vollerwick, Verlorenhörn	—	—	—	—
a Wick	—	—	1	—

Puasktabell.

Wi fu Puask: 1895 a 14. April,
                   1896 *) a 5. April,
                   1897 a 18. April,
                   1898 a 10. April,
                   1899 a 2. April,
                   1900 a 15. April.

*) Skreggeljuar.

Üssens Sann an a Planeten.

Planet	Äquatorial-dörmeder	Firens fan a Sann	läpt trinjenam a Sann un	dreit ham am ham sallew un	Stünj. Min.
Merkur	4900 km.	47,6 Mill. km.	86 Dar 23 Stünj.	24 5	
Venus	12600 "	107,5 " "	224 " 16 "	23 21	
Äderk	12755 "	148,138 " "	365 " 6 "	23 56	
Mars	6750 "	226,5 " "	1 Juar 322 Dar	24 37	
Jupiter	143800 "	773,48 " "	11 " 315 "	9 55	
Saturn	118700 "	1418 " "	29 " 167 "	10 29	
Uranus	60000 "	2851,8 " "	84 " 5 "	— —	
Neptun	55000 "	4470,5 " "	164 " 226 "	— —	

Tesken Mars an Jupiter san an hialn Bul letjer Planeten (Asteroiden).

A Sann as 1253 000 sis so gratt üs a Äderk, hä an Dörmeder fan 1387 600 Kilometer an dreit ham am ham sallew un 25 Dar $5\frac{1}{2}$ Stünjen.

A Mun as 49 sis manner üs a Äderk, hä an Dörmeder fan 3480 km, as 384 420 km widj fan a Äderk uff an läpt un 27 Dar 8 Stünjen trinjenam hör.

Allemnack för at Tjüch.

A Trächteghaid bigannt	Hingst	Nuat	Sjépp	Swinn
Jann. 1.	Dets. 2.	Okt. 8.	Jüni 4.	April 23.
" 5.	" 6.	" 12.	" 8.	" 27.
" 9.	" 10.	" 16.	" 12.	Mai 1.
" 13.	" 14.	" 20.	" 16.	" 5.
" 17.	" 18.	" 24.	" 20.	" 9.
" 21.	" 22.	" 28.	" 24.	" 13.
" 25.	" 26.	Nof. 1.	" 28.	" 17.
" 29.	" 30.	" 5.	Jüli 2.	" 21.
Febr. 2.	Jann. 3.	" 9.	" 6.	" 25.
" 6.	" 7.	" 13.	" 10.	" 29.
" 10.	" 11.	" 17.	" 14.	Jüni 2.
" 14.	" 15.	" 21.	" 18.	" 6.
" 18.	" 19.	" 25.	" 22.	" 10.
" 22.	" 23.	" 29.	" 26.	" 14.
" 26.	" 27.	Dets. 3.	" 30.	" 18.
Marts 2.	" 31.	" 7.	Aug. 3.	" 22.
" 6.	Febr. 4.	" 11.	" 7.	" 26.
" 10.	" 8.	" 15.	" 11.	" 30.
" 14.	" 12.	" 19.	" 15.	Jüli 4.
" 18.	" 16.	" 23.	" 19.	" 8.
" 22.	" 20.	" 27.	" 23.	" 12.
" 26.	" 24.	" 31.	" 27.	" 16.
" 30.	" 28.	Jann. 4.	" 31.	" 20.
April 3.	Marts 4.	" 8.	Sept. 4.	" 24.
" 7.	" 8.	" 12.	" 8.	" 28.
" 11.	" 12.	" 16.	" 12.	Aug. 1.
" 15.	" 16.	" 20.	" 16.	" 5.
" 19.	" 20.	" 24.	" 20.	" 9.
" 23.	" 24.	" 28.	" 24.	" 13.
" 27.	" 28.	Febr. 1.	" 28.	" 17.

A Trächtighaid bigannt		A Trächtighaid as tu Aanj bi an					
		Hingst	Nuat	Sjupp	Swinn		
Mai	1.	April	1.	Febr.	5.	Okt.	2.
"	5.	"	5.	"	9.	"	6.
"	9.	"	9.	"	13.	"	10.
"	13.	"	13.	"	17.	"	14.
"	17.	"	17.	"	21.	"	18.
"	21.	"	21.	"	25.	"	22.
"	25.	"	25.	Marts	1.	"	26.
"	29.	"	29.	"	5.	"	30.
Jüni	2.	Mai	3.	"	9.	Nof.	3.
"	6.	"	7.	"	13.	"	7.
"	10.	"	11.	"	17.	"	11.
"	14.	"	15.	"	21.	"	15.
"	18.	"	19.	"	25.	"	19.
"	22.	"	23.	"	29.	"	23.
"	26.	"	27.	April	2.	"	27.
"	30.	"	31.	"	6.	Dets.	1.
Jüli	4.	Jüni	4.	"	10.	"	5.
"	8.	"	8.	"	14.	"	9.
"	12.	"	12.	"	18.	"	13.
"	16.	"	16.	"	22.	"	17.
"	20.	"	20.	"	26.	"	21.
"	24.	"	24.	"	30.	"	25.
"	28.	"	28.	Mai	4.	"	29.
Aug.	1.	Jüli	2.	"	8.	Jann.	2.
"	5.	"	6.	"	12.	"	6.
"	9.	"	10.	"	16.	"	10.
"	13.	"	14.	"	20.	"	14.
"	17.	"	18.	"	24.	"	18.
"	21.	"	22.	"	28.	"	22.
"	25.	"	26.	Jüni	1.	"	26.
"	29.	"	30.	"	5.	"	30.
Sept.	2.	Aug.	3.	"	9.	Febr.	3.

A Trächtighaid bigannt	A Trächtighaid as tu Aanj bi an				
	Hingst	Nuat	Sjépp	Swinn	
Sept. 6.	Aug. 7.	Jüni 13.	Febr. 7.	Dets. 27.	
" 10.	" 11.	" 17.	" 11.	" 31.	
" 14.	" 15.	" 21.	" 15.	Jann. 4.	
" 18.	" 19.	" 25.	" 19.	" 8.	
" 22.	" 23.	" 29.	" 23.	" 12.	
" 26.	" 27.	Jüli 3.	" 27.	" 16.	
" 30.	" 31.	" 7.	Marts 3.	" 20.	
Okt. 4.	Sept. 4.	" 11.	" 7.	" 24.	
" 8.	" 8.	" 15.	" 11.	" 28.	
" 12.	" 12.	" 19.	" 15.	Febr. 1.	
" 16.	" 16.	" 23.	" 19.	" 5.	
" 20.	" 20.	" 27.	" 23.	" 9.	
" 24.	" 24.	" 31.	" 27.	" 13.	
" 28.	" 28.	Aug. 4.	" 31.	" 17.	
Nof. 1.	Okt. 2.	" 8.	April 4.	" 21.	
" 5.	" 6.	" 12.	" 8.	" 25.	
" 9.	" 10.	" 16.	" 12.	Marts 1.	
" 13.	" 14.	" 20.	" 16.	" 5.	
" 17.	" 18.	" 24.	" 20.	" 9.	
" 21.	" 22.	" 28.	" 24.	" 13.	
" 25.	" 26.	Sept. 1.	" 28.	" 17.	
" 29.	" 30.	" 5.	Mai 2.	" 21.	
Dets. 3.	Nof. 3.	" 9.	" 6.	" 25.	
" 7.	" 7.	" 13.	" 10.	" 29.	
" 11.	" 11.	" 17.	" 14.	April 2.	
" 15.	" 15.	" 21.	" 18.	" 6.	
" 19.	" 19.	" 25.	" 22.	" 10.	
" 23.	" 23.	" 29.	" 26.	" 14.	
" 27.	" 27.	Okt. 3.	" 30.	" 18.	
" 31.	Dets. 1.	" 7.	Jüni 3.	" 22.	

Ränttabell.

Kapitol	Ränt för 1 Mun									
	3%		3½%		4%		4½%		5%	
M	M δ	M δ	M δ	M δ	M δ	M δ	M δ	M δ	M δ	M δ
1	—	—	—	0	—	0	—	0	—	0
2	—	—	—	0	—	0	—	0	—	0
3	—	—	—	0	—	1	—	1	—	1
4	—	1	—	1	—	1	—	1	—	1
5	—	1	—	1	—	1	—	1	—	2
6	—	1	—	1	—	2	—	2	—	2
7	—	1	—	2	—	2	—	2	—	2
8	—	2	—	2	—	2	—	3	—	3
9	—	2	—	2	—	3	—	3	—	3
10	—	2	—	2	—	3	—	3	—	4
20	—	5	—	5	—	6	—	7	—	8
30	—	7	—	8	—	10	—	11	—	12
40	—	10	—	11	—	13	—	15	—	16
50	—	12	—	14	—	16	—	18	—	20
60	—	15	—	17	—	20	—	22	—	25
70	—	17	—	20	—	23	—	26	—	29
80	—	20	—	23	—	26	—	30	—	33
90	—	22	—	26	—	30	—	33	—	37
100	—	25	—	29	—	33	—	37	—	41
200	—	50	—	58	—	66	—	75	—	83
300	—	75	—	87	1	—	1	12	1	25
400	1	—	1	16	1	33	1	50	1	66
500	1	25	1	45	1	66	1	87	2	8
1000	2	50	2	91	3	33	3	75	4	16
5000	12	50	14	58	16	66	18	75	20	83

Ränttabell.

Kapitol	Ränt för 1 Juar									
	3%		3½%		4%		4½%		5%	
	M	d	M	d	M	d	M	d	M	d
1	—	3	—	3	—	4	—	4	—	5
2	—	6	—	7	—	8	—	9	—	10
3	—	9	—	10	—	12	—	13	—	15
4	—	12	—	14	—	16	—	18	—	20
5	—	15	—	17	—	20	—	22	—	25
6	—	18	—	21	—	24	—	27	—	30
7	—	21	—	24	—	28	—	31	—	35
8	—	24	—	28	—	32	—	36	—	40
9	—	27	—	31	—	36	—	40	—	45
10	—	30	—	35	—	40	—	45	—	50
20	—	60	—	70	—	80	—	90	1	—
30	—	90	1	5	1	20	1	35	1	50
40	1	20	1	40	1	60	1	80	2	—
50	1	50	1	75	2	—	2	25	2	50
60	1	80	2	10	2	40	2	70	3	—
70	2	10	2	45	2	80	3	15	3	50
80	2	40	2	80	3	20	3	60	4	—
90	2	70	3	15	3	60	4	5	4	50
100	3	—	3	50	4	—	4	50	5	—
200	6	—	7	—	8	—	9	—	10	—
300	9	—	10	50	12	—	13	50	15	—
400	12	—	14	—	16	—	18	—	20	—
500	15	—	17	50	20	—	22	50	25	—
1000	30	—	35	—	40	—	45	—	50	—
5000	150	—	175	—	200	—	225	—	250	—

Porto.

1. un Tjiisklunn an Österrick.

	Panneng
Briaw, diar ei muar 15 g weg,	10
Briaw, diar 15 — 250 g weg,	20
Postkoorden	5
Postkoorden me Oonswar	10
Drücksagen (ei un an slöden Amslach),	
diar ei muar üs 50 g weg, ...	3
diar 50 — 100 g weg, ...	5*)
diar 100 — 250 g weg, ...	10
diar 250 — 500 g weg, ...	20
diar 500 g — 1 kg weg, ...	30
Waarenprewen an Mönstern (ei muar üs 250 g)	10
Inskriwen	20
Postunwiseng**) fan ei muar üs 100 Mark . . .	20
100 — 200 Mark . . .	30
200 — 400 Mark . . .	40
Postapdrag (ei muar üs för 800 Mark)	30
Bistelleng för Ilböd	25
Bistelleng för Packeten	40
Postpacketen (ei muar üs 50 kg), diar ei muar üs 5 kg weg,	
bannen 10 Mil	25
bannen 150 Mil	50
arki kg auer 5 koostet mnar:	
bannen 10 Mil	5
bannen 20 Mil	10
bannen 50 Mil	20

*) efter Österrick 10 Panneng.

**) efter Österrick 40 Panneng, för muar 80 Mark: 10 Panneng
för arki 20 Mark.

	Panneng
bannen 100 Mil	30
bannen 150 Mil	40
bannen muar üs 150 Mil	50
Telegramm fan ei muar üs 10 Wurden	50
für arki Wurd muar	5
Di Postluper feit för an Telegramm, wat's ham me du	10
2. Bütlunn (Weltpostförian).	
Briaw, diar ei muar üs 15 g weg	20
für arki 15 g muar	20
Postkoorden	10
Drücksagen (ei un an slöden Amslach), diar ei muar üs 50 g weg, ...	5
für arki 50 g muar (ei muar üs 2 kg) . .	5
Geschäftspoppiaren, diar ei muar üs 200 g weg, . .	20
für arki 50 g muar (ei muar üs 2 kg) . .	5
Warenprewen, diar ei muar üs 100 g weg, ...	10
für arki 50 g muar (ei muar üs 250 g) . .	5
Telegramm efter Dennemark, Hollunn, Belgien, Schweiz, för arki Wurd	10
Telegramm efter Ingelunn, Norwegen, Sweden, Italien, för arki Wurd	15
Telegramm efter New York, för arki Wurd	105—120
Telegramm efter Ohio, för arki Wurd	130
Telegramm efter Iowa, för arki Wurd	150
Telegramm efter California, för arki Wurd . . .	160

Münstabell.

	Tjiisklunn	Dennemark	Hollunn	Ingelunn	Nuurdamerika
Tjiisklunn	1 Mark à 100 Panneng 100 Mark	— —	88 ^{s/9} Öre 88 Kr. 88 Öre	59 Cents 59 Gulden	1 Shilling 5 Pünj Sterl. 23 Doll. 50 Cts.
Dennemark	1 Krone à 100 Öre 100 Kronen	1 M. 12 ^{1/2} Pan. 112 M. 50 Pan.	— —	66 Cents 66 Gulden	1 Shill. 1 ^{1/4} d. 5 Pünj Sterl. 26 Doll. 50 Cts.
Hollunn	1 Guld. (Flor.) à 100 Cents 100 Gulden	1 M. 70 Pam. 170 Mark	1 Kr. 51 Öre —	— —	1 Shilling 8 d. 8 Pünj Sterl. 40 Cents
Ingelunn	1 Pünj Sterl. à 20 Shilling 100 Pünj Sterl.	20 M. 40 Pam. 2040 Mark	18 Kr. 13 Öre 1813 Kronen	12 Gulden 1200 Gulden	— — 4 Doll. 80 Cts.
Nuurdamerika	1 Dollar à 100 Cents 100 Dollar	4 M. 25 Pam. 425 Mark	3 Kr. 78 Öre 378 Kronen	2 Guld. 50 Cts. 250 Gulden	4 Shilling 2 d. 20 Pünj Sterl. 16 s. 8 d. — —

Marenbed.

Ick gung nü wedder ütj min Bad
An thoonki di, Godd, för din Gnad.
Du wiarst bi mi. Ick hedd nian Nuad.
Ick lewwi noch. Ick ha noch Bruad.
U bliw doch daleng uck bi mi!
Ick kon ja gor nicks sanner di.
Biwari mi för Sann a Skunn,
An skull ick sterrew, do nemm mi un!

(Chr. Jensen, Die nordfriesischen Inseln, Sidj 252.)

Bliw 'am jammens ual Spriak trau!

Diar hä un at föorgi Allemnack an Weesdrengan un New York fraget: Hü hä 't möggelk wesen, dat üssens ual Spriak un a lettst Juarn so am liach kimmen as? Hi mennt, dönn Ferrengengen liar fan a Badelidj at Tjiiskin. Det liaw ick ball ei. Üb Sall ha 's det Bad all sant 1856. Man a Sallrengengen du well tjiisk tu da Främen, man wann 's arann san, do snaki 's lickwell sallreng. Un 't Juar 1889 wiär fan 763 Hüsshualengen 647, diar 's arann sallreng snaket, an fan 744 Skuljongen wiär 634, diar sallreng dedd. Man üb Fer wurd 1889 fan 1148 Hüsshualengen man un 561 ferreng snaket, an fan 873 Skuljongen wiär man 341, diar arann ferreng dedd. Det Bad hä det ei maget.

Det ha öder Främen wesen üis a Badelidj, diar a tjiisk Spriak efter Fer broocht ha, an det all sant muar üs 250 Juarn. An dönn Främen ha miast Fresken wesen fan at ual Nurdstrunn an fan a Hallegem.

A iast Flöd kam efter jü gratt Fludd fan 1634. A Fresken sat jo bi da Wick, huar iar nian Tharep wesen hedd, an sant 1634 san 'r bi letjen lewen muar Fresken kimmen an kemm 'r daleng noch. Efter arki

gratt Fludd, föral 1717 — 1720 san 'r föll Halleglidj kimmen, an jo ging bütj a Wick uck föll efter Njibblem.

A Fresken an a Ferrengen könn anöder knap förstunn, wann 's bial hörns Mammenspriak snaki; dönn Spriaken skel alltföll. Man bialn könn uck nooch plattjiisk, an so hä 't för 200 Juar uck all wesen. Wann 's tupp kam, do dedd 's plattjiisk. Bi da Wick ha un ualeng Tidjen ball gor nian Ferrengen wennet, hat as an främ Kolonie, an diaram hiart 'am uck bi da Wick nant üs tjiisk. Hocker diar ferreng snaket, di as ei bi da Wick bären an aptaanj. Enkelten san 'r uck noch, diar fresk du. Un Njibblem as 't ei föll beder. Diar ha lewen Ferrengen wennet, man dach, at san muar Främen üs Ferrengen, an so as 't kimmen, dat Njibblem daleng an plattjiisk Tharep wurden as. Hat jafft piar man enkelt ual Lidj, diar noch ferreng du: man uck dönnen snaki miast plattjiisk. 1889 ha a Njibblembür alltemal plattjiisk üs hörns Spriakunjewwen.

Det as nü jüst nian Wonner, dat 's bi da Wick an un Njibblem tjiisk du, an det san un 't gihial tjiisk 320 Hüsshualengen an 289 Skuljongen. Üb Fer ha 's 1889 1148 Hüsshualengen an 873 Skuljogen täld. Do bläw noch 828 Hüsshualengen an 684 Skuljogen för a Ferrengen auer. Man dach ha 's 1889 üb Fer man 528 ferreng Hüsshualengen an 341 ferreng Skuljogen täld, an diar san noch enkelt Fresken madd. Üs 'm sjocht, skel a Hüsshualengen ei allteföll, man fan a ferreng Skuljogen snaket

man a Helleft muar ferreng. Det as dach alltaiareg.
A Ualn du ferreng, an a Jongen bigann tu tjiiskin.

Diar san noch öder Främen efter Fer kimmen,
an det för 100 Juar. 1772—1776 ha 's bi Uast,
1801—1802 bi Waast det Lunn nei indiald, an
wat Gimianlunn wesen hedd, det wurd nü onner a
enkelt Ferrengen fördiald. Do hedd 's ei nög Lidj
det nei Lunn tu biwerkin. A Karmen wiär miast tu
Sia, an hocker üb Äkrem tu dunn hedd, det wiär do
miast a Wüffhöd, licküs 's üb Oomrem noch du.
Do brückt 's Werkers, an diar kam an hialn Flöd
Dänsken ütj Jütlunn an Nürdsleswig, an jo bläw me
da Tidj uck üb Fer, diar 's at beder hedd üs arann.
Dö dänск Knechter wiär jüst nian Täls. Man diar
bläw allickwell nög Fomnen an Weddwüffen auer,
diar üssens Simon Reinhard Bohn fan sait:

„Man as diar gor nant muar fan 't nemmen,
Nian Ütsicht onner a Hüw tu kemmen,
Üb gor nän Wis an Man tu funn,
Dann stap 's uff me an Dänsken, Främen,
An diar fertheenkt at jar uck nämen,
Wiar 't uck man än me Holtskurr un.“

Uck dass Främen ha a ferreng Spriak ei föll
Skas denn. Jo moost di Nöm fan hör ferreng Wüff
unnemm an san miast Ferrengen wurden. Arki Slach
Lidj, diar ham stark fellt an wat üb ham hält, hä
a Kräft, Främen aptunemmen an jo sin Spriak an
Unwennsten unsteds för hörns aanj tu dunn. Madd a
Öömrangen an Sallrengan san 'r uck nög Främen;

man a tjiisk Jongen liar allickwell öömrang an sallreng. Sodenneng hä 't uck üb hial Fer för 100 Juar wesen, an sodenneng as 't noch daleng bi Waast.

Man bi Uast as 't öders kimmen. Diar ha jo un dethirr Juarhunnert so föll Främen madd üss innästelt, miast Hallegfresken, föral sant a Fludd fan 1825, man uck Fästägsen, Bredsteders, Hüssemers, dat a Aasdrengen bigannd tu jo plattjiisk tu snakin. Ick liaw, madd a Öwenem-, Maddlem- an Aalkersembüren san ball man tau Traden Ferrengen. So föll Mans wiär a Aasdrengen jo ei muar, dat 's dönndiar Jongen ferreng magi küdd: jo skell sallew ball plattjiisk wurd. Lucki 'm hirr an letj Tabell, wat üssens Krisjon Jensen un sin rar Buck „Die nordfriesischen Inseln“ för 't Juar 1889 apstelld hä:

	Hüsshualengen	ferreng	tjiisk	bial ferreng an tjiisk
Bualegsem	103	9	94	—
Wracksem	69	16	53	—
Öwenem	121	61	44	16
Maddlem	75	68	7	—
Aalkersem	60	32	20	8
Guateng	36	25	8	3
Borregsem	52	39	8	5
Wisem	10	7	2	1
tupp	526	257	236	33

Üs 'm sjocht, as ball a Helleft bi Uast tjiisk wurden. Un Bualegsem an Wracksem san fan 172 Hüsshualengen 147 tjiisk an man 25 ferreng. Un

Öwenem, Maddlem an Aalkersem san fan 256 Hüsshualengen 161 ferreng an all 71 tjiisk, ball an Traden. An un Guateng, Borregsem an Wisem san uck all fan 98 Hüsshualengen 18 plattjiisk an 9 hualew plattjiisk. Do as 't bi Waast dach öders! Diar san madd 283 Hüsshualengen noch 257 ferreng an man 26 tjiisk.

Man hüdenneng a ferreng Spriak bi Uast am liach kommt, det lät ham noch düttelker bi a Jongense, diar jo a Tukunft hiart:

	Skuljongan	ferreng	plattjiisk
Bualegsem	70	6	64
Wracksem	59	12	47
Öwenem	102	58	44
Maddlem	50	37	13
Aalkersem	55	29	26
Guateng			
Borregsem	68	44	24
Wisem			
tupp	404	186	218

Fan a Jongen snaket bi Uast all muar üs a Helleft tjiisk. Un Bualegsem an Wracksem san 86 Prossent tjiisk, un Öwenem, Maddlem an Aalkersem 40 (man iast 30 Prossent fan a Hüsshualengen), un Guateng, Borregsem an Wisem uck all 35 (man iast 23 Prossent fan a Hüsshualengen). An det hä 1889 wesen. Nü as 't noch slimmer wurden. Do san a Weesdrengen dach noch an ödern Slach Lidj. Diar

ha 's 176 Skuljongen, an diar san man 25 tjiisken madd. An madd a 161 öömrang Skuljongen san man 13 tjiisken, an det wall all wat sai, auer dat 's madd 159 Hüsshualengen 19 ha, diar tjiisk snaket woort.

Hat as an gratt Gifor för a ferreng Spriak, dat bi Uast a Spriak ütjislatt. Wann a Wick an Njibblem ei plattjiisk wiär, do wiär 't saacht ei so slimm. An wann 'am nü bi Uast ball muar plattjiisk üs ferreng hiart, do kommt uck a weesdreng Spriak un Gifor. A tjiisk Spriak as mächteger üs a ferreng. Diaram menn ick, huar man arki Trad tjiisk snaket, diar hä det Ferreng all förlesen. Hat moost 'r öders an starken Jinnstrum jiww, an wann ick uck ei liaw, dat 'am a ferreng Spriak bi Uast noch hallep könn, möggelk wiär 't (büjt Bualegsem an Wracksem) all, wann arki Aasdreng uck tu sin plattjiisk Loonslidj, föral wann a aasdreng Jongen tu a plattjiisk Skuljongen bluat ferreng snaket an ei tjiisk; do skull a Tjiisken at Ferreng nooch liar. An dass Förmoneng mei uck a Weesdrengen well tu Harten nemm. Jü statistisk Tabell wisset arkenän, diar se wall, dat uck för Waasterlunn a Gifor all üb 't Kemmen as. Jam mei bi da Wick tjiisk du tu dö Tjiisken, man un jammens Hüsseng an onner jam mutt 'am nimmer nian tjiisk Wurd un jammens ferreng Müss nemm. Dönn Främen, jo skell nooch ferreng liar, wann 's Ferrengens wes well.

An Ferrengens well 'am doch wes an bliw, min lew Frinjer! Ick witj at nooch, diar san fölln, diar

sai: „Wat hallept üss üssens ring ferreng Spriak, diar man so letjet Mensken snaki? A Welt as gratt, an üssens Jongen skell jo ans un a gratt Welt amse. Do mutt 's dach tjiiski, an wann 's noch an öder Spriak liar, do skell 's lewer ingels of dänsk of frans liar. Det Ferreng nattegt jo jo dach nicks. Wat skell 's det iast liar?“

Min lew Frinjer, dönn kluck Lidj, diar so snaki, jo san ei hialendal massstack. Hat as wiар, tjiisk skall arkenän liar, an hocker Siaman wurd wall, uck ingels. Wi hiar tu Tjiisklunn an well 'r aals ei fan uff. Wat wull 'f well unting, wann 'f üss för a gratt Bütjenwelt uffslod? Ja, wat öders wiар 't, wann af noch un 't Maddelälerns lewwet! Man nü, un a Tidj fan a Förkiar, un a Tidj fan a Isenbonen an Dampskebb, fan a Telegraf an Telefon, wann 'f nü fuurt kemm well, do brück af an gratt Förkiarsspriak, auer dat 'f ei lewen bäft Oonk satt mutt. An do as üssens Spriak a tjiisk Spriak. Hör skall arkenän snaki könn.

Man tjiisk liart 'am nooch un Skul an Sark an bütj Lunn. Diar thär nämen baang wes, dat sin Jongen ei gudd nooch tjiisk liar. Wann 'am arann tu jau Jongen tjiisk du, do liar 's det lickwell ei beder üs öders. Ick liaw ball, do liar 's det ei so gudd, auer dat det ferreng Tjiisk jüst ei at best Tjiisk as. Diaram küdd 'am nooch arann so snaki, üs a Ualn denn ha. An wann 't uck nant nattegt, do hannert det dach nant. An Skas as 't för nämen,

wann 'r ian Spriak muar könn; det maget ham wass ei dommer. An hocker ferreng snaket, det skull 'am uck bitheenk, di liart ingels föll lachter üs öder Lidj. An öömrang Wüff, diar nian ingels Wurd snaki küdd, kam ans me an ingelsen Matrus tupp. Hi snaket ingels, an jü dedd öömrang, an wann uck hörns Snakin ei so rap ging, jo küdd arköder dach förstunn, an wann hi „bread“ („a loaf“) an „butter“ an „cheese“ of „a cup of tea“ ha wull, do dedd 's ham Bruad (an Liaf) an Bödder an Ses an an Kopp Tii, an wann hi „sleep“ wull, do wisset 's ham at Bad. Wat hedd det stakels Wüff well unting skullen, wenn 's ei öömrang snaki küdden hedd!

Man det sai ick man so för dönn kluck Lidj, diar för nant öders Sann ha üs för det, wat jo nattegt, an ick witj ei, of 'r fölln fan dönnen min Bucken les. Wat an rochten Ferrengen as, di witj uck, wat at sai wall, a Mammenspriak! Di hält trau tu sin ferreng Spriak an Wis. An det könn 'r uck gudd nooch, wann 'r uck politisk an wirtschaftlk an Tjiisken as an wes wall. Lucki 'm, at tjiisk Rick as u so gratt. Diar wenni föll Sliaker Lidj. Skells 's alltmal auer än Kumm klappt wes? Üssens Bismarck hä sallew sad, det hannert nant, arki Slach Lidj skull man sin Apartihaiden biwari. Det wiär för Tjiisklunn föll beder. An do skull wi ei Ferrengen bliw well? Je wass! Wi well ferreng bliw, an üssens Jongen an Jongensjongen skell uck a Bütlunnsen noch ans wissi, wat di ferreng an öömrang, di sall-

reng an halleglunner, wat di fresk Folkslach för Kiarler an wat 'r för Wüffhöd aptjocht, diar jo un a hial Welt me Iarn se lät könn. Diar mutt ham warrafteg nämen skömi, ham üs an Ferrengen tu bikänen. Üssens Slach as lewen stolt an frei wesen. Wissi 'm dat 'r uck tuch as! An wann 's ans un Sleswig-Holstian ei muar plattjiisk snaki an alles huuchtjiisk wurden-as, do skell jammens Jongensjongen noch Ferrengen wes an me Stolt sai: „Sodenneng ha üssens Ualn denn, an sodenneng du wi uck, an sodenneng skell üssens Jongensjongen uck du!“

Bliw 'am jammens ual Spriak trau!

Otto Bremer.

Hüdenneng san a ferreng - öömreng Spriak an a sallreng an halleglunner ünlick?

Ick wall hirr man enkelt Bispillen du.

1) Huar wi an a Halleglunners kurt *o* sai, diar ha a Sallrengen *u*, t. B. *Tong*, *Wонter*, *Woss*, *jong*, *wock*, *tjock*, *wöst* = sallreng *Tung*, *Wunter*, *Uurs*, *jung*, *wuck*, *tjuck*, *wust*.

2) Un Sted fan *u* ha a Sallrengen willems *u*, willemsö, t. B. *Hudd*, *mutt*, = sallr. *Hudd*, *mutt*, man *Brudder*, *Lunn*, *du*, *tu* = sallr. *Bröller*, *Lönn*, *dö*, *tö*. Hallegl. *Hudd*, *Brur*, *Lunn*.

3) Huar wi an a Halleglunners *ei* sai, diar sai a Sallrengen *i*, t. B. *nei*, *sei*, *spei*, *lei*, *frei* = sallreng *nii*, *sii*, *spii*, *lii*, *frii*. So uck *sai* = sallr. *sii*. För *au* sai a Sallrengen willems *u*, t. B. *brau* = sallr. *bruu*.

4) A Wurden, diar me *ia* bigann, bigann a Sallrengen me *je*, t. B. *Iarem*, *iast*, *ian*, = s. *Jerm*, *jest*, *jen*.

5) At *w* spreg a Sallrengen ei ütj, wann 'r an *u* üb fullegt, t. B. för *Woss*, *Wurd* (üb 't Halleglunn *Wurr*) sai's *Uurs*, *Uurt*.

6) Det *d* at Aanj fan a Wurden spreg a Sallrengen so näreg ütj, dat at ham ball üs an *r* unhiart, man det *r* woort man so ring ütjspregen, dat 'am ball gor nant fan hiart, t. B. un *Duad* (*Duas*), *ruad*, *Hudd*, *Bridd* (*Bridj*), *Müdd* (*Müss*), *bedd* (*badd*).

---

7) För *a* ha a Halleglunners an Sallrengen *e* = tjiisk *i* t. B. *Skapp*, *Fask*, *as*, *at*, *badd* = hall. an sallr. *Skepp*, *Fesk*, *es*, *et*, *bedd*. Huar tjiisk an *ü* stänt, ha a Sallrengen uck *e*, man a Halleglunners *ö*, t. B. *Ragg* = s. *Rech* = h. *Rögg*, so uck *Sann* Sonne (plattjiisk *Sünn*) = s. *Senn* = h. *Sönn*.

8) För üssens lung *u* ha a Sallrengen an lung *o*, t. B. *Strum*, *Bum*, *Ug*, *Kup*, *duf* = s. *Strom*, *Bom*, *Og*, *Kop*, *dof*. A Halleglunners sai uck *Og*, *Kop*, man *Struam*, *Buam*, *duaf*.

9) För *ia* sai a Sallrengen *i*, t. B. *Hiar*, *Stian*, *wiat*, *hial*, *sliap*, *hiar*, *liasi* = s. *Hir*, *Stin*, *wit*, *hil*, *slip*, *hir*, *lise*. A Halleglunners spreg at ei *iaa*, man *iaa* ütj.

10) *ua* spreg a Sallrengen licküs *oa* ütj, t. B. un *Luan*, *Skuat*, *Pual*, *ruad*, *ual*, *hual*. A Halleglunners spreg det *ua* ei licküs *uua* ütj, üswi, man licküs *oaa*.

11) *au* = hall. an sallr. *o*, t. B. *slau* = *slo*.

12) *g* twesk 2 Vokalen spreg a Halleglunners an Sallrengen üs *k* ütj, t. B. *magi* = h. an s. *make*. A Sallrengen sai uck *eck* för üssens *eg* of *ei*.

13) A Halleglunners an Sallrengen ha licküs a Tjiisken an *d* at Aanj fan sock Wurden, huar wi an *s* ha, wat 's bi Waast an willems noch bi Uast bi da Tess ütjbring, t. B. för *Duas*, *Miiss* sai 's *Duad*, *Miidd*.

14) Huar wi *nj* of *dj* ha, diar ha a Halleglunners an Sallrengen *n*, t. B. *Hünj*, *sünj*, *Tidj*, *Bridj*, *Hidj* = h. an s. *Hünn*, *sünn*, *Tidd*, hall. *Brüdd*, *Hüdd*, sallr. *Bridd*, *Hidd*.

---

15) Dönn Wurden, huar för üssens an det sallreng *i* plattijsk *u* an huuchtjiisk *au* stänt, spreg a Halleglunners me *ü* ütj, t. B. *Fist*, *Skilj*, *Bridj* (s. *Bridd*), *Hidj* (s. *Hidd*) = h. *Füst*, *Skiüll*, *Brüdd*, *Hüdd*.

Otto Bremer.

An Sturrem üb Sall.

För högg Juar wiар ick fan Frinjer üb Sall
nuadegt jar doch ans tu bisjücken, wann ick Tidj
an Last hedd. Det lettst hedd ick nü well allewen,
man det iast eg, an so moost ick at allewen apsküw
henn tu förleden Harrewst; do füng ick uck ans Tidj
am wechtukemmen.

At wiар so wat un't iast fan Oktüber, do silld
ick me det Dampskapp fan a Wick uff. Dö lettst
Dar hedd 't düchteg ütj Uasten weid, man nü wiар 't
Wedder weller rocht fein, all an betj kull, man a
Sann skindj, a Hemmel wiар so klar an miast nian
Winj muar tu marken, an so wiар uck a Sia miast
so gläd üs 'n Spegel. Efter gudd trii Stünj kam 'f
bi Munkmaarsk un an stigid üb a Damperbragg ütj.
Ick wull hirr noch an Bikänden, Martin Tönnis ap-
sjück; wi wull di öler Dai dann me anöler widjer
ker, iast efter Waasterlunn an dann efter Kampen,
huar min Frinjer wernet. Awer dat ick noch eg hirr
wesen wiар an so nian Biskias wost, ging ick iast
ans ap tu 't Wiartshüss, am tu fragin, huar Martin
wernet. Ick wiар diar noch un 't snakin, do kam
Martin all in. Hi wiар me sin Skapp efter Hoyer
wesen, an awer dat hi wost, dat ick daling kemm

wull an det ferring Dampskapp all bi a Bragg leien sig, thoocbt hi all, dat ick hirr wiар. Ball wiар wi denn onnerwais efter sin Hüss. At Wedder wiар noch allewen gudd, man a Hemmel eg muar so klar; hi wiар nü me witj Swarken bidobbet. Bi Martin jarren füng wi Koffi, an efter dat wi noch 'n betj snaket hedd, ging wi noch ans del tu sin Skapp; hi wull diar noch wat bi magi. Det Dampskapp wiар all weller efter Fer gingen.

Üs wi turagg ging, lucket ick ans efter a Hemmel, an do sad ick tu Martin: „As a Hemmel eg ans nüreg? Ick könn eg bithoocht fu, dat ick all iar so 'n senn ha.“ — „Ick uck eg“, swaret hi, „paassi üb, det bidüdet Sturrem, hi skall wass eg loong üb ham tew lät.“ — Üs wi dann eftert bi da Naachtert siad, kam a Winj all an betj ap an enkelt Winjstötter süset troch a Bumer, diar för a Wönninger stenn. Ball bigannd at harder tu weien, an wi ging ans ütj för a Derr am üjtuluckin. At wir temmelk jonk, man a Mun siad ap un a Locht, an a Swarken wurd fan a Winj för ham förbi drewwen. Ewenst för Badtidj lucket wi noch ans ütj; at weid nü doller an doller, a Swarken wiар tjocker an jonker wurden, dat wi a Mun miast eg muar se küdd, bluat an enkelt Fer kam hi noch troch, an dann küdd wi se, hü gaw a Swarken för ham förbi jaget. Wi ging dann tu Bad, man un a Naacht wurd ick an parsis apwräkent fan a Winj, diar jinn a Wönninger sluch.

Di öler Maren stenn wi äder ap. A Winj wiар

steller wurden; so maget wi üss gaw klar, an bal siad wi üb a Waanj an kerd wech. Man wi wia noch eg widj kimmen, do wurd a Winj weller stiwer; hi wiär muar am huuch gingen an kam nü ütj Waasten an üss jüst unjinn. At düret eg loong, do wurd 'r harder an harder an wiär ball tu so 'n Sturrem wurden dat miast eg muar unjinn tu kemmen wiär. Hi kam fan a Sia awer an flog me an fürchterlick Brüsín awer 't Lunn. Rinnböien me gratt Haielstianer tog awer, an a Rinn an a Haielstianer wurd üss fan a Sturrem un 't Gisicht drewwen. A Hingster bläw an parsis stunnen. Huar wi an betj skülli küdd, diar hell wi un, dat a Böien iast förbi wiär; dann ging 't weller uffsted, an so kam wi man suutjis widjer. Üs wi naier tu a Sia kam, noch loong iar wi her se küdd, hedd wi so 'n saalten Smag üb a Lappen, an an betj leder do hiard wi uek a Braning, üs wann 't widj wech tonnert.

Tulettst kam wi un Waasterlunn un: wi hedd loong Tidj tu di Wai brückt. Wi kerd tu 'n Wiarts-hüss, awer dat Martin hirr wat tu bisurregin hedd; ettert null wi dann gilicks widjer. At Lidj wiär orrentlick förfiard, dat wi un so 'n Sturrem unkam. Üs wi bäft a Bosel siad an an düchtegen Warremk fan bannen fünf — üb a Waanj wiär 't fördennert null wesen —, do wurd förtelld, dat an Stack fan 't Sarkthag delrewwen wiär an nü üb 't Sarkhof ambi lig, gratt Bumer fan a Sturrem ütjrewwen an Streklaamper aweral smedden wiär. Bi taw Hüssing

wiar a Skorstianer delrammelt an fan än Skinni wiar sgor det hial Thag wechweid. Arkenän wost wat tu förtellen, nämen küdd bithoocht fu, dat 'r all iar so 'n Sturrem bilewwet hedd.

Efter an Stünj wiar wi weller onnerwais. A Sturrem wiar noch eg manner wurden. Wi hedd ham nü fan a Sidj, an wi thoocht ark' Ugenblack, dat a Waanj ans amsmedden wurd. Man wi kam troch Wenningstäd an tulettst uck lockelk efter Kampen. Hirr hedd a Sturrem uck aweral Stacken fan a Thagen ütjrewwen an ölers doll tukiar gingen. Min Frinjer mennd, wann jo uck arken Dai un a Sommer thoocht hedd, of ick eg ans kam, so hedd jo mi daling doch wass eg förwaachtet, of iast so 'n Sturrem nuadeg wesen wiar, am mi ans henntuweien. Üs wi uffspänd hedd, siad wi ball un a Dörnsk an füng iast wat tu iidjen, an at smäkt üss uck efter so 'n Tur, üs wann wi sant 'n par Dar nicks füngen hedd.

Eftert ging wi ans tu 't Ruad Klaff, am üss a Sia untusenn. A Sturrem wiar noch ünförmannert, an wi moost skiaf gung, am man jinnun tu kemmen. A Grünj wiar me Siagäs an Skümm bidobbet, an Sunn an Skümm stöw awer henn. Wi kam naier tu a Strunn, an diar bäft a Dünner stenn all öler Lidj fan 't Tharep, Karmen, Wüffhöd an Jongen, an diar-henn ging wi uck. A Wüffhöd flog jar Hiar an Ducker am 't Hod. Wann höggen bäft a Dünner ütjträd, am ans efter a Sia tu luckin, do wurd jo fan a Winj tu Sidj drewwen, dat jo jar man bi anöler

fäst hual moost. Üs ick ans ütjlucket an a Sia tu Ugen füng, do wiар ick hialendal förfiard: un so 'n grausom Apreging wiар jü. A Wagen un a Kimming liccket üs an öler Awer me Hüssing an Turner. Dann kam a gratt gre Wagen, me witj Skümm bidobbet, me an fürchterlick Brüsın unrollin, kappt tonnerin awer, smäd at Sunn ap an fluddet dann huuch ap üb a Strunn. Det Awer üb a öler Sidj me sin Turner an Hüssing ging ap an del, an tjock, jonk Swarken jaget, fan a Sturrem drewwen, diarawer henn. At wiар so 'n Trochanöler. Fin, saalt Rinn rüset üb mi del. Sunn an Skümm wurd mi un a Ugen drewwen, dat ick 't eg loong ütjhual küdd an weller bäft a Dünner ging, am tu sküllin.

Awer dat at nü ball Maddai wiар, ging wi weller turagg. Üs wi eftert bi da Onnergurd siad — wi snaket jüst awer a Sturrem, an ick liaw, wi wiар well all klar, dann wi stenn alltermal gilicks ap, an nämen thoочт muar am 't Iidj —, kam 'r hocker in un Dörnsk an sad, dat 'r an Skapp bütjen un 't Häf wiар, eg muar widj uff fan a Strunn an förjiisw Försoocht weller fan 't Lunn ufftukemmen, an do maget wi dat wi ütj kam. A Winj wiар tu Nurdwest am sprüngen, an wiар 't möggelk, dat so 'n Sturrem noch doller wurd küdd, so wurd hi 't nü. Wi küdd üss knap muar üb a Fett hual. Üs wi tu a Sia kam, do wiар a Wagen noch huger an a grausom Mächt fan a Sia noch furrechtborer üs jimaren. A Wagen wiар so huuch üs an Hüss an det Bollin fan a skümmeg

Braning, wann a Wagen ian bäft at öler wilj unrollin kam an dann awerkappt, gor eg tu biskriwen. Ick küdd iast nant onnerskias; ick hiard bluat det Süsín fan a Sturrem an det Hülin an Brüsín fan a Sia. Ick lucket efter 't Skapp, man ick küdd 't eg finj. Do wisset Martin me a Hunn efter a rochter Sidj, an do sig ick 't, eg muar widj uff fan a Strunn. Di än Mäst wiар 'n Stack awer Deck uffbregen an lig üb jü ian Sidj fan 't Skapp, noch fan a Tauen fäst hellen, an sluch nü me all a Mächt diar jinn un, üs wann 'r 't unstacken slaw wull. At Skebbslidj wiар 'r bi, a Tauen me Äksen tu kappin, am 't Skapp man frei tu magin. Det Skapp staamped an slingert furrechtbar. Ball wurd hat fan a Wagen am huuch nemmen, ball weller delsmedden, dat 't för 'n Ugenblack hialendal förswünjen wiар, an arkenän all thoocht, hat kam well eg weller tu senn. Man allewen kam 't noch weller am huuch. Tulettst wiар 't at Skebbslidj locket, a Tauen tu kappin, an jo bigannd nü üb a Grattmäst tu klemmerin. A Topp 'r fan wiар uffbregen, an luas Sails an Tauen sluch un a Locht ambi. At Skapp wiар naier an naier tu a Braning drewwen, an üs hat do ans weller fan a Wagen del un 't Däl süset, do stuppt 't üb Grünj, at sig ütj, üs wann 't fan onnerst tu bowen bewert, dann bläw 't an Ugenblack stall leien, man me a naist Wag kam 't weller am huuch, am dann weller deltusüsín; a Wagen sluch nü doller an doller diar jinn un of ging awer henn, dat 't hial Skapp me witj Skümm amjiwwen

wiar. Arkenän sig, dat 't det eg loong ütjhual küdd, an at Skebbslidj wost det well am baasten. Diar siad än 'r fan bowen un a Mäst, an hi wiaftet me sin Mots, üs wann hi am Hallep repp, of üs wann hi a Welt sin lettst Adjiss turepp wull.

A Apreging bi 't Lidj üb Lunn wiар gratt. Jo stenn diar an moost tulucki, hü diar öler Mensken för jar Ugen onnerging, sanner dat jo jar miast hallep küdd. Me an Buat wiар eg troch a Braning tu kemmen. Ian Möggelkhaid wiар 'r, wann 't locket an Lin me 'n Racketenapparat awer 't Skapp tu sjitten. Jo hedd 't all försoocht; man a Sturrem dräw a Lin allewen weller turagg of tu Sidj, dat' t eg henn tu 't Skapp kam. Do tulettst, a Sturrem wiар an Ugenblack staller wurden, at Lidj bi det Racketenapparat hedd det warnemmen an a Lin uffsköden. Jü ging iast lick förütj, dann un an gratten Bög weller del, an do locket at: a Lin kam jüst awer 't Skapp henn an bläw un a Mäst hingin. At Skebbslidj füng 't fad, an dann halet jo diarme an öler, starker Lin un Buurd, an üs det bi a Mäst fäst maget wiар an uck det öler, wat diarbi nuadeg as, klar wiар, do wurd än efter di öler tu Lunn halet.

Üs jüst di lettst san Futt üb Lunn sat hedd, do kam an grisigratt Wag unrollin, nam det Skapp üb san Nák an smäd 't me so 'n üngihöiern Mächt weller del, dat 't ütsig, üs wann nant muar diarfan awerbliw skull. A Grattmäst ging awer Buurd, an dann hedd 't Skapp uck an Läk füngen, huar 't

Weder nü in un a Rümm stört, dat 't ball leien bläw. A Wagen sluch nü allewen jinn a bütjer Sidj fan 't Skapp an bigannd ian Plank efter 't öler ufftu riwen an un Äg tu spelen; ball fullegt uck a Lesing, an at düret eg loong, do wiар a Strunn me Tannen an Kasten, me Planken an öler Stacken fant 't Skapp bidobbet. Intwesken wiар at Skebbslidj efter 't Tharep broocht wurden, huar jo gudd pleget wurd, an di öler Dai raiset jo — det Skapp wiар an Ingelsman wesen — efter Ingelunn.

Di öler Maren ging ick noch ans weller del tu Strunn. At Wedder wiар nü weller so fein, a Sann skindj, an at wiар miast nian Winj muar tu marken, an uck a Sia wiар weller raweger wurden an sig klar an smock gren ütj, dat 'am miast eg theenk küdd, dat än Dai diarför noch so 'n grausom Ünwedder wesen wiар. Man diar lig noch det Skapp, of so föll noch fan 't smock stolt Skapp, diar ferlicht un all a Weltdialen wesen wiар, awerblewwen wiар, nü miast drügg üb Strunn, an a Wagen spelld lui diar jinn.

Rulef Iarken.

Man iast Inj un 't Hualewjonken.

Üb di Sönndai för Puask wiар ick freimaget wurden. Ick thoocht nü Wonner wat för 'n Kiarl ick wiар, ick thost eg muar tu Skul, an det fröget mi so, dann diartu hedd ick a lettst Tidj gor nian Last muar hedd. Man föral fröget at mi doch, dat ick nü uck un 't Hualewjonken küdd: Ick hedd so manning sis hiard, wat jo diar willems för Faarden bilewwi, an diarbi mad ick uck nooch wes.

Di öler Sönninj skull ick nü dann det iast Fer henn un 't Hualewjonken. A Klok wiар well hualew aacht an Üsen ewenst klar me a Naachtert, do stenn ick ap, nam min Mots un a Hunn an so ick tuwais. „Drank man eg tu föll“, repp min Ualn noch efter; jo wost nooch, dat ick an Letjen ütjdu skull. „Nan“, swaret ick noch turagg, an dann wiар ick uck all bütjen. Ick thoocht noch bi mi sallew: för 'n par Funssen san ick eg baang, at as eg det iast Fer, dat ick höggen fu. Üs ick nü bi 't Hualewjonken wiар, ging 't mi doch an Ugenblack troch' t Hod, hü 't mi well gung mad, dann at jäw doch wass muar üs än of taw Punssen. Man eg förknött, thoocht ick do, maget a Derr eben an träd in un Dörnsk.

„Guddinj uck“, sad ick. — „Guddinj“, swaret

di än of di öler. — An Ugenblack bläw ick nü bi a Derr stunnen an lucket an betj trinjam. A Bosel stenn madden un Dörnsk, an a öler Jonggaster siad trinjenam; jo wiар well all miast hirr, dann diar wiар ball nian Sted muar. — „Komm man 'n betj naier an satt di wat del!“ sad do Knütj Namens tu mi — hi wiар a älst an siad bowen un a Huck — „satt di man tu Boy Neggels, diar as jo well noch 'n Stull frei, an jam bialn hiar uck jo tupp iljing.“ — Boy wiар me mi freimaget an uck det iast Fer un 't Hualewjonken.

Üs wi nü an tidjloong seden an an betj snaket hedd, an än of taw Gaster noch muar kimmen wiар, do stenn Knütj ap, hi lucket trinjenam, nam sin Pip ütj a Müss, spütjet ans ütj an sad: „Wi san nü well alltumal hirr.“ — „Hocker eg hirr as, mutt 't sai“, repp diar hocker twesken, det wiар Hennerk Sütjer. Hennerk küdd allewen san Müss eg hual, man ölers küdd hi uck spaasseg Stacken förtell. — „Wäl stall wes!“ repp Knütj ham tu an laachet, „dü beest doch an fördreiden Kiarl.“ Dann bigannd hi weller: „At as allewen so wesen, wann diar höggen ütj a Skul kimmen san an Jonggaster wurden san an det iast Fer un 't Hualewjonken san, do woort föörlesen, wat jo un 't Hualewjonken du skell an wat jo eg du skell. Wi ha det nü jüst eg tu Buck.“ — „Det as uck eg nuadeg“, jollet Hennerk, „det as uck gor eg nuadeg, Knütj hä det jo alles un 't Hod.“ — Man Knütj lät ham nü eg förfiar; so sad hi dann:

„Tuiast“ — man awer dat det gratt Hiamelkhaiden san, wall ick jo eg förriad. A Aanj fan Knütj sin Riad wiär: „Wat nü a Jongsten un 't Hualewjonken tukommt, so mutt jo det bisurregi, wat jüst brückt woort, tu 'n Bispall Baarnwinn an Socker, wann 'r hocker ans a Bali Puns ütjdu wall. An wann jam det bisurregi“, sad Knütj, an sin Stemm wurd an betj gröwer, „dann wall ick höbi, dat jam det allewen gudd an gaw bisurregi.“ — „Man wann jam det eg du“, lät Hennerk ham nü weller fornem, „an jam jam ferlicht iast an Ugenblack un 't Wiartshüss delsatt, am an Spall Koorden of Biljard tu magin, üs det för högg Juarn all iansis huar föörkimmen as, dann“, repp Hennerk an sluch me sin Hunn üb a Bosel, dat 'r man so röddelt, „dann bring jam man gilicks Baarnwinn an Socker för taw Balin Puns me, ölers gongt at jam slacht.“ — „Hennerk as jo nü fecks un a Gank“, mennd Knütj, „an mei nü man noch an betj muar pretji; ick ha nant muar tu saien, an jam bialn witj nü uck jo Biskias.“ — Det mennd wi uck, an diaram stenn wi ap, an ick sad, awer dat wi jo det iast Fer un 't Hualewjonken wiär, wull wi uck nooch an Letjen ütjdu. An üs nämen diarjinn wat tu saien hedd, uck Hennerk eg, do ging wi ütj am intukupin.

At düret eg loong, do wiär wi turagg, an ball stenn a Bali Puns üb a Bosel. Üs nü arkenän sin Gläs foll hedd, kam Knütj noch iansis awer Aanj, nam sin Gläs tu Hunn an sad: „Lät üss nü det iast Gläs ütjdrank üb a Sünjhaid fan dö taw nei Jong-

gaster, an dat jo hirr un 't Hualewjonken wellkimmen san!“ — Hennerk skull doch nuadeg wat sai, an so mennd hi: „An det ütj tu a Grünj!“ — Wi stät un, an ick maget det uck so, üs det Hennerk ha wull. Man at wiар mi ackurat so, üs wann uck an betj fan a Puns un min Ugen kimmen wiар. Ick lucket gaw onner a Bosel an drügget at uff me a Hunn, dat nämen det se küdd. Man Hennerk hedd 't doch well senn, denn hi laachet mi so un, man hi sad doch nant.

A Gles wiар weller foll an parsis ütjdrönken an jüst so föllsis weller foll maget — nü wiар mi at Puns uck gor eg muar so skarrep föörkimmen, — do stenn Neggels Ulefs ap, hi wiар Siaman an sant högg Dar arann, an sad: „Ick witj nü jüst eg so rocht an Riad tu hualn; man awer dat ick eg föll tu saien ha, wall ick 't man so försjück. Allewen wann ick fan min Raisen üb Fer arann wesen san, san ick uck un 't Hualewjonken kimmen. Do liccket at mi un a iast Tidj, üs wann det Hualewjonken eg muar det wiар üs un iar Juarn, an dat a Jonggaster eg muar so rocht tupp hell. Det as nü doch weller beder wurden, an so skall 't uck wes: arki Jonggast skull föral det Hualewjonken huuch hual. A Ferringen sai so föll, dat det Ferring muar an muar turagg gongt. Diaram skull arkenän diarhenn strewi, dat dö ual ferring Gibrücken bistunnen bliw, an fäst tu jo hual. Un 't Allemnack fan förleden Juar hä all an Weesdringen un New-York diarawer

skrewwen, an diaram wall ick diar nü eg muar fan snaki. Man ick menn, alltumal Ferringen skull uck dönnen diarbi hallep, diar försjück a ferring Spriak weller am huuch tu bringen an ferring Bucken ütjdu. An det du jam, wann jam dönn diar Bucken kupi; dann ick theenk, o muar ferring lesen woort, o linger woort uck a ferring Spriak hellen. So menn ick uck, at wiар gor eg so desseg, wann un arki Hualewjonken a ferring Bucken wiар. Jo koosti eg föll, an dönn diar par Skallenger kemm doch saacht upp. Dann wurd a ferring Liatjis uck bikänder an uck muar süngen; dann hirr un 't Hualewjonken an uck bi 't Daans wurd jo doch man enkelten süngen. An skull wi hirr üb Fer egentlick eg muar ferring sjong üs tjiisk? Arkenän fan jam wall doch wass, dat a ferring Spriak an a ferring Gibrücken noch loong biwaret wurd, an dat det so wes mei, diar lät üss nü üs Gläs üb ütjdrank!“

A iast Bali wiар nü ütjdrunken an a naist kam üb a Bosel. So ball üs a Gles foll wiар, so gaw wiар jo uck miast weller ledeg. Hennerk siad bi a Bali, an hi paasset üb, dat jo eg loong ledeg bläw, an wi alltumal paasset üb, dat jo eg loong foll bläw. Knütj mennd nü, diar skull nü uck man an betj süngen wurd, of nämen nian Stack aphali küdd, an üs nämen bigann null, dedd hi 't sallew, an so wurd ball düch-teg süngen, an wi bigannd lasteg tu wurden, man ick sallew well miast. Ick hedd noch eg föll sad; man nü bigannd ick uck tu snakin. Ball stigd mi at

Puns uck well an betj un 't Hod an so repp ick:
„Drank man ütj! Wann a Bali ledeg as, wall ick
nooch muar hali; wi ha noch loong eg nooch füngen.“ —
Hennerk fraget nü, of ick eg an letj Pretjei hual
küdd. — „Jawell!“ swaret ick, stenn ap an repp:
„A Thareps Fomnen jo skell huuch lewwi!“ — All-
tumal bigannd tu laachin; man ick laachet uck. Wi
stät nü un; man diarbi bräg ick min Gläs un Stacken,
dat ick bluat a Futt un min Hunn hell. Ick hedd 't
wass alltergudd me a Fomnen mennd. Man ick küdd
gor eg bigripp, hü det so hialendal fan sallew un
Stacken gung küdd; hat hedd wass all an Spledd hedd.

Ick wiär nü u so lästeg. Üs ick noch an par
Gles muar ütjdronken hedd, wurd ick weller an betj
stall an sad uck eg föll muar. At licket mi nü uck
jüst so, üs wann wi un a Mist siad. Ick thoocht,
det as wass fan a Tobackskwallem; dann alltumal rickt,
an ick uck, an ick küdd 't noch gor eg so gudd för-
dreg. Man ball mennd ick, a Mist wiär för'n Ugen-
black eg so tjock wesen: ick küdd nämen muar so
rocht onnerskias, an a ölern siad uck so widj fan mi
uff. Diaram küdd ick 't uck wass eg so gudd för-
stunn, üs 'r hocker — ick wost uck eg muar, hocker
't wiär — an Huuch ütjbroocht. Üs ick mi ans
amlucket, mennd ick uck, a Spegel siad skiaf bi a
Woch, an uck a Lamp stenn skiaf üb a Bosel. Di
Dönnér!, thoocht ick, det as doch nüreg. Man ball
wurd ick uck an betj nüreg tu Mudd; ick wull 't
doch man noch eg mark lät. Efter 'n Ugenblack

glürret Boy mi do so un an sad, ick sig so bliak ütj,
ick wiар well an betj dronken. — „Det as eg wiар“,
swaret ick, „— man — ick — liaw, — dü — beest
sallew — drrro — on — ken“. — Man Tong wiар
so swar, dat ick a lettst Wurden miast eg muar ütfu
küdd. Man ball wird ick nü so düseg un 't Hod an so
slacht tu Mudd, dat a ölern at uck well sig, dann diar
sad hocker tu mi: „Lät üss man iast an betj ütgung!“
— Ick stenn ap, man do dreid a hial Dörnsk ham
am ham sallew, dat ick mi iast an betj bi 'n Stull
fästhual moost. Üs ick dann henn tu a Derr wull,
küdd ick eg henn finj, dann hat lepp uck trinjenam.
Do nam mi hocker bi a Iarem an broocht mi ütj.

Bütjen wiар noch muarn. Än fraget mi, hü 't mi
ging. Man ick swaret eg. Üb allen slachten fol hocker
del. Ick hiard, dat 'r hocker sad: „Det as Rulef“. Ick
thoocht, det san doch Laanjen. Man ball thoocht ick,
det küdd doch nooch wiар wes; dann ick fünj 't ball
ütj, dat ick üb a Grünj lig, dann at wiар wiat an
slobbreg. Hocker hollep mi ap, hocker ölers sat min
Mots weller üb min Hod. „Lät üss man tüss gung“,
sad jo dann, an so traket jo me mi uff. Me ianmol
lig ick un min Bad. Ick wost eg, hüdenning ick
diar in kimmen wiар. At wiар mi ackurat so, üs
wann ick un 'n Skapp lig, hat ging ap an del, fan
ian Sidj tu jü öler an siakraank wiар ick uck. Det
düret so 'n tidjloong, do ging 't Skapp skor onner, an
ick wost fan nant muar.

Üs ick di öler Maren apstenn, wiар 't all led,

ick hedd so 'n Hodwark an wiар u so ring tu Mudd,
dat 't gor nän feinen Puasksönndai för mi wurd an
ick thoocht, ick wull doch nimmer nian Puns muar
drank. Di öler Dai, Puaskmunndai, üb a Inj wiар
Daans, an diar wiар hocker, diar fecks daansset an
u so lasteg wiар an uck Puns dronk — an det wiар ick.

Rulef Iarken.

Hü widj Jongen theenk.

Wann a öömrang Beien ripp wiар, do ging wi gratter Skuldringer lewen ans efter Oomrem, d. h. wi lepp ei auer 'n Was, wi sild me an Buat, wat an uffthoonketen Koptein un Öddersem tuhiard.

So wiар det 1878 un a Sommerferien uck bislöden, an üb an Sönnendaiem di Eftermaddi ging an Sköl Dringer fan Ollersem an Sölleraanj efter Öddersem, am at Buat tu di Teisdai tu bistellen an do naier Biskias fan üs Koptein me tu funn.

Alles wiар bireddet. Ick küdd di Munnundai-Inj för Apregeng ei un Sliap kemm — ick wiар uck noch nimmer fan Fer wesen — an beder wall 't dönn öller Dringer uck aals ei gingen wes. Wi skull di leder Maren sowat a Klok 5 of hualew 6 sil. Diar ick apwräkent wurd, hett at gilick, wi thost well ball aller efter Öddersem; dann bi so 'n stiffen Südwest,

licki 'r auer Naacht apressen wiар, küdd 'am un an eben Buat ei efter Oomrem. — Letjet leder kam dönn öller Dringer jüst all, am mi ufftuhalin, arken me sin Klobb un Hunn, an wi stewelt uff. Jo wiар det uck all arann sad wurden, wi kam bi tack an Wedder ei efter Oomrem; man wi wull jo dach so hall, an än spräg di öller Mudd in, dat wi at lettsten alltmal gudd Höb hedd. So kam wi tu Öddersem.

Wi ging ap för di Koptein hör Boorder, an a dristegsten fan üss wurd instjürd tu saiен, dat wi 'r nü wiар. Letjet 'r efter kam jo waller ütj tu üss an förtelld, di ual J. hedd sad, wi hedd dach man arann bliw skullen; bi tack an Blos ging hi dach ei me üss tu Wais.

Diar stenn wi nü an skull ei efter Oomrem kemм! Uha! wi mad jo dach gor ei so waller tüss. Diar wurd allerhand rötelt an snötert, an a Aanj wiар, dat dönn dristegsten noch ans waller instjürd wurd. Jo skull J. noch ans waller fragi an do diarbi sai, wann hi man me üss efter Oomrem wull, do wull wi nooch arken an hualwen Groschen muar bitali. Man diar wiар 's nett unkinnen; auer ual J. sad: „Domm Jongen, menn jam, hat as mi am jammens Skallenger tu dunn? Wann ick sai, wi könn ei sil, do könn af uck ei, an nü magi 'm, dat 'am tüss kemм!“

Det wiар kurt uff, an wi sig uck nooch in, dat af nän Wai muar me gudd J. kemм küdd an dangelt tüss. Man onner Wai wiар 'f dach noch so 'n betj förtrettelk; dann wann J. bi so 'n sturmeg Wedder

uck ei me üss uffsil wull för 3 Groschen a Man, do thocht üss, hedd hi 't dach nooch du küdden för fjuardlew Groschen, licküs wi ham det unbeden hedd.

Neggels Jirrins.

Jü trau Saster.

(Efter C. P. Hansen, Das Schleswig'sche Wattenmeer,
Sidj 83—97.)

Ian fan dönn letj Hallegen, wat efter di gratt Fludd fan 1634 auerblewwen wiar fan Ual-Nurdstrunn, wiар Haienshalleg, so nämд efter Hai Oken, diar hirr allianeng me sin Wüff an tau Jongen, Ok an Eelke, wennet. Hai förünlocket üb Sia, an nü moost sin Weddwüff do jo se, dat 's hör an hör tau Jongen försurregt fing. Jü hedd an par Sjepp an förthinet at Nuadegst me Spannen an Pregglin an Faskin. Üs a Jongen wat gratter wurd, do liard jü 's Lesen, Skriwen an Reegnин an lät 's hallep bi a Werken bann an büjt Hüs. A lung Wonterinjer auer siad 's all trii am a warrem Oonk bi 'n maatjis Tronlamp. A Jongen pregglelt of stopet Hösen, an Mamm seid of klütjet of spon an förtelld diar do allerhand Stacken ütj ualeng Tidjen bi.

So wiар diar högg Juarn förgingen. Ok wiар 15 Juar ual an wiар gratt an stark nooch, am Siaman tu wurden. Hi kam üb an hollunns Skapp an dedd

Raisen üb Uast- an West-Inji, stjürd uck flok nett
Briaw an rocht föll Jill an nattelk Krom tüss, man
hi wiар nü all un 10 Juar ei üb sin Halleg wesen.
Jü Mamm wurd bi letjen swacker, an all hü gudd
Eelke uck üb hör paasset, hat wiар tu fornemmen, dat
hör lettst Dai naier kam, an Eelke moost diar all
lewen am theenk, dat hat üb a Halleg hialndal allia-
neng tu satten kam. Diar kam willem an ualn Skap-
per fan a Hug, am dö tau Wüffhöd üb Haienshalleg
Mel, Öli, Saalt, Siap an sowat tu bringen an weller
Oll an ollen Tjüch, Sjeppfläsk, Aier an Porren me tu
nemmen. Ham dedd Eelke nü an Briaf me tu hör
Bruller. Di wiар jüst fan an uastinjis Rais am tu Amster-
damm kimmen, üs 'r det Briaf fing, diar un skrewwen
stenn, dat hi dach saacht gau tüss kemm skull, am
sin Mamm noch iansis tu senn an sin iansegst Saster
un dönn swar Tidjen apturachten an tu trästen. Gau
raiset Ok, diar all an Skür üs Onnerstjürman fären
hedd, tüss efter Haienshalleg. Hi kam tu rochter
Tidj un, am hör Mamm noch det Frögels tu magin.
An par Dar 'r efter storew 's, an nü wiар 't Eelke
jo so nett, dat hör Bruller arann wiар. Man an jongen
Siaman könn jo ei loong bliw. Am högg Weggen
moost Ok weller auer efter Amsterdamm, all hü hall
hi uck bi sin förweid Saster blewwen wiар. Hi löwet
Eelke, so gau turagg tu kemmen, üs 'r man küdd an
do förlicht rocht tu bliwen, an Eelke sad weller, jü
wull arken Inj, iar 's tu Bad ging, an Laacht apsat
för 't Wönneng, dat hi do gilick wost, wann hi för-

licht ans bi Naachtertidjen tusilen kam, sin Saster thoocht lewen am ham an bedeget för ham.

Hi skäst an for lockelk, skräw uck willem tu sin Saster an stjürd hör Jill an Sagen, an jü hell uck trau hör Wurd an lät arken Naacht hör Laacht ütjskin auer a Sia. So ging an kam a Juarn an annert letjet un Eelkes Lewent, bluat dat jü bi letjen älter wurd, hör Hüss baufaleger an hör Halleg letjer. Ok wiар Koptein wurden an ferd an gratt prummandeg Skapp fan Amsterdamm. Hi wiар well lessen fan all a Sialidj an fan sin Riaders, an auer dat hi lewen sock kurt an lockelk Raisen dedd, hell 's 'n uck fäst an wull 'n leffst lewen ball gilick weller tu Wais ha me 't Skapp.

Weller wiар an 10 Juar henn, an Ok Haien for noch, man wiар noch ei ans tüss tu sin Saster wesen, diar dach so üb ham höbet an so trau arken Naacht hör Laacht üb Wönneng bran lät. Sin Briafskriwen an Jillstjüren wiар lewen üntidjelker kimmen an at lettsten hialendal ütjsledden. O muar wurd arkenän rerd, diar an Naachtem Eelkes Laacht sig.

Iansis ans hett at üb a Hug: „Jinaacht hä at Laacht ei braand üb Haienshalleg“. Di ual Skapper maget ham noch sallew raisfiardeг an silld auer tu luckin, wat 'r un a Wai wiар. Man hü ton hi 't diar för! Trau Eelke siad ap för 't Wönneng bi hör ütjgingen Lamp an — wiар duad. Hat ticket, üs wann jü noch tu lettst tu me gratt Förлингst ütjlucket hedd auer a Sia efter hör Bruller.

10 Juar diarefter kam diar ans di Harrefst henn jinn a Inj an Skeppki fan Hollunn. Det silld at Smäljipp in tesk Oomrem an a Hug. Diarun wiар bütj an hollunnssen Skapper di 56 juareg Ok Haien, diar nü me all sin Rickdum efter a Haienshalleg wull an bi sin Saster wenni. Ok fröget ham üs un Jongman an lucket an lucket bi 't Jonkwurden, wär 'r noch ei sin Saster hör Laacht bingi küdd. Man diar wiар nant fan tu senn. Jo krüssegт well an Stünj tu Uasteräg a Hug, sanner dat 's a Haienshalleg fon. Do stuppt at Skapp onner me a Buch jinn wat. Ok lucket ütj an sig di gratt Stian, huar hi un sin jong Juarn floksis üb seden hedd. Di Stian lai do man ewenst ütj fan a Haienshalleg, man nü wiар diar widj an sidj a gre Sia an nant öllers. Det wiар jo wass, dat jü Halleg onnergingen an Eelke stürwen wiар. Nü hedd Ok do nian Tüss muar. Un Förtwiawleng sprong 'r auer üb di gratt Stian an bigannd tu klagin an jaamrin auer sin Ünlock. A Skapper wull 'n noch träst; man Ok sad man: „Dass Stian as nü min Tüss; hirr wall ick üb lewwi an sterrew“. Di leder Maren siad Ok diar noch üb a Stian madden un a Sia. Hi wiар fan 't Watt uff, an di främ Skapper wiар wechsilld me all sin Güder. Diar 't me a naist Fludd Huuchweder wurd, spelld a Wagen Ok fan a Stian an druch 'n wech, huarhenn, det könn 'k ei sai: hi as nimmer fünjen.

Man di Stian shall diar noch lei, an somm Skappers, wat un jonk Naachter üb a Naiti förbi kimmen san,

ha diar uck an bliaken Man üb satten senn, an det
wiar di Wellerunger Ok Haien, diar nian Rau fon,
auer dat hi sin trau Saster ei gudd nooch bijegent
hedd.

N. Jirrins.

Wat a ferreng an öömrang Wüffhöd un ualeng Tidjen un hedd ha.

Üssens Wüffhöd gung nü ei muar sodenneng üs
för 100 Juar. Man wi witj nooch, wat 's iar un hedd
ha. Wann 'am än untjocht, do bigannt 'am miast
me da Fett. Man ick wall hirr me at Hod bigann.

Üb at Hod hedd a Wüffhöd an Hüw an an
Hodsküdj. Jü Hüw moost a Fomnen ei dreg, auer
dat a Jonggaster öders mennd, jo wiar all bifreid.
Diaram hedd's un ualeng Tidjen, üs at noch nian
Hodsküdj jäw, hörns Hiar un tau lung Snöötjen topet,
diar bäft del hinget an onner 't Bält fäst maget
wiar. A Hiarn wurd madden üb 't Hod fan förn
efter bäften nöggen sjuarlt, u so gläd efter bial Sidjen
del tjimmd an bäft un tau trewwelt Snöötjen topet.
Jü Hüw wiar tu jü ian Helleft, bi at Bäfthod, fan
nackruad Duck, tu jü öder Helleft, bi at Föörhod,
fan jonk Duck, me Ützseiden 'r üb. At Hodsküdj
wiar witj. För muar üs 150 Juar strunnegt ans an
Skapp me Lannen, an jo sai, at witj Hodsküdj wiar

iast sant jüdiar Tidj apkimmen. A Bianer fan det Hodsküdj bon 's för üb at Hod tupp. Man wann 's tu Höw ging, do moost dönn Bianer för del hingi. Auer at witj Hodsküdj bon 's an fin ruseten Nösduck fan allerlei Farrewen am at Hod, man sodenneng, dat 'r an fangerbriaden Strippel of Kant bowen an onner fan at Hodsküdj onner a Nösduck tu senn wiар. A Ualn ging sanner Halsnösduck.

Un ualeng Tidjen hedd 's üb Fer an Oomrem uck di sallreng Hodpots me fleddern Knoper. Didiar Hodpots hiard tu at Stod an wurd ei föll brückt. Üb at Hod wiар hi sowat 1 Futt huuch an $\frac{1}{2}$ Futt briad. Hi sig ütj licküs an amkiard Pyramid; a Föörsidj fan suart Sammet; bowen ambi wiар miast 9 salwern Aiformen, onner uck Salwerkrom, an salwern Nädler un 't Hiar hell at fäst. Diar wurd di ruad Korrhl tu draanj, me n so 'n smock Aplot an rar Salwertjüch för. Ewenst auer Knöbbian lingd a Korrhl, an do kam a ruad Hösen. Jü Dracht as a älst, diar 'f kän.

Am a Hals hedd 'am an siisnen Nösduck fan lickiföll hü 'n Klör. Det leid 'am tupp, sluch 't tweisis rocht luas am an knatt at un a Näk sodenneng, dat a Hörn frei hinget.

Di Pei wiар jonkble, fan Kirsei of Laken, an bowen all wat gratter am üs nü, man onner wiар hi ei linger üs miast tu 't gröwst Bian. Di Pei hedd lung Sliawen, diar ütj tu da Hunnen lingd. Bi da Hunnen hedd's an laachtble Snur an gratt salwern of tannen

Knoper. Di Pei hedd Lesen, an för, auer a Brast, stenn di Pei widj eben an hedd üb a rochter Sidj fan a Eebneng an Re fan salwern of tannen Knoper. A Kanter fan det triihucket Eebneng wiарlickso me laachtble Snuren bisat. Sock an föörknopeten Pei ha's noch för 50 Juar draanj.

Jü Eebneng wurd fan at Bösemküdj of Nedderkrag ütjfalld, an det wiар un a älst Tidj witj. Eftert nam 'am uck öder Klören. Det witj Bösemküdj hedd ruad an suart, sisen Thwärssstrippler. An Sönndaiem hinget a Wüffhöd auer at Bösemküdj an lung, salwern Ked, diar dö Kanter fan a Pei auer a Brast tupphell. Nü ha s' unsteds för at Bösemküdj a Brastlapp, iar bruckoorden, nü fan ruset Atlas.

Auer a Pei moost's an Wirk-an Sönndaiem di ruad Korrhl untji. Det wiар at Bowenkluas an hedd u sock widj, ruad Sliawen fan Kirsei, diar man ei so lung wiар üs dönnen fan a Pei. Auer a Ragg fol an smälen, suarten Strippe del, ei briader üs 4 Thümm an fin leset; diar wiар a ruad Sliawen fäst un maget. Dö ruad Sliawen broocht miast a Sialidj ütj Amsterdamm me. Bi a Iarem siad 8 salwern of tannen Knoper. Dö öder Dialn wiар suart. Det Onnerdial fan a Korrhl wiар fan aanjmaget, suart Tjüch, hedd uck Lesen trinjenam an wiар u so widj; hat ging wat auer a Knuurder del. Di ruad Korrhl wurd fan at ruad Bält, diar bannen an Spän un wiар, tupphellen. Un san Aanj wiар det Bowendial fan a Görl, wat so auer at Onnerdial henn ging, me an salwern Ked

un salwern Knoper fästmaget. Sodenneng wiар det an Sönndaiem. Diar hiard an witjen Skorlduck tu, me an brucketen, ruadwitjen of uck ruadsuarten Bian trinjenam. Dö Snuren fan dass Biansnaren hinget bäft so widj del, üs a Korrhl lingd. Diar hiard uck witj Soken tu an Skurr me Leenken. Bütj a ruad Korrhl hedd's uck noch an blenn Korrhl. Di wiар lickso maget üs di ruad, man hedd man an jonkblenn Klör. Ham druch 's ei me a Pei, man allianeng tu Sjist an Smok. Bluat a Bridjen druch di ruad Korrhl me a Smok. Di ble Korrhl wurd bi Krassnin, Oomtmol an bi Licken draanj.

Di Smok wiар witj, fan fin Lannen, stiff starkt an naisom an fin leset. Ham tog 'm auer a Pei un. Hat jäw tau Sliaker Smoker: a lesset an a hämet, bial starkt an lesset. Bluat di lesset Smok hedd an Apsliak jüst auer Knöbbian; diaram näm'd's ham uck a apsliaket. A Korrhl lingt del tu di Apsliak. Di hämet Smok hedd näп Apsliak. Diar brückt's 12 Älen Lannen tu, tu di lesset 14 Älen. Bialn ging so widj del üs a Pei of letjet widjer. Jo wiар trinjenam lesset. Di Pei wiар onner a Smok.

Det Bält kän 's nü uck ei muar. Det as an Görl. Ham hedd an ruad an an blank Bält. Tu a Smok wurd nimmer at ruad, man alltidj at blank Bält brückt. Det blank Bält, wat an Görl fan Mäseng wesen hedd, tog 's me a Smok an a ble Korrhl bluat bi 't Oomtmol, bi Krassnin, bi 't Faderstunnen of uck bi Surreg un. At blank Bält wurd

allewen an Sönninem sküret. Bridjen hedd di ruad Korrhl, an Smok an at blank Bält un. Jo druch uck an Apskörlis, det as u so 'n lungen, brucketen Bian, un lung Snaren luas knatt, me Parlstianer ütjseid an me Kwaaster, Parlstianer an Franji 'r bi. Det Apskörlis hinget tu a rochter Sidj widj del an wurd onner at blank Bält fäst maget. Hat lingd so widj del üs a Smok. Bridjen, diar all iar bifreid wesen hedd, brückt at Apskörlis ei. An enelk Apskörlis brückt 'am nü noch, man bluat bi Krassnin; jü ian liant at jü öder; at Biarn woort 'r me amwünjen.

Dö Braddleppsbadern hedd di ruad Korrhl un, at blank Bält an an briad, ruad Snur, diar bäft un tau Snaren knatt wiар, diar so widj del hinget, üs a Korrhl lingd. Man at edder Aanj fan jü Snur wiар un an salwern Ring an gratt, salwern Nadel fäst, diar uck bäft me del hinget.

Di Sjist wurd fan Sjeppskann maget — all at Oll 'r noch üb, an a kal Sidj efter bütjen. Di Sjist wiар so widj, dat 'r tau Sjistpeier fan maget wurd küdd. A Sliawen wiар miast so widj üs dönnen fan a Korrhl, man ei so lung üs dönnen fan a Pei. För wiар an Eebneng, diar onner för a Brast trinj tulepp an man so widj wiар, dat at Hod ewenst troch küdd. Trinjenam ging at Skennki. Det wiар fan fin Lummoll, an üb a Büttensidj sed hial kurt, näsk Oll; man a Bannensidj wiар me Hiaden ütjstopet. Di hial Sjist an uck a Sliawen wiар fan Sjeppskann. Dö Sjeppskann tu Sjisten garrewd 'am sallew. A

Ragg wiар miast $\frac{1}{2}$ Futt briad, nöggen ütjseid, an wiар fan u sock fin ruad Leder (Saffian). Ütjseid wiар 'r üb Bumer, Rusen an allerlei Dingen. Di ütjseid Saffian lingd del tu at Krüss; dann kam gratt, widj Lesen; a Sjist hinget auer 't gröwst Bian del, an onner a Sjist wiар a Pei. Di onnerst Kant fan a Sjist wiар me an Strippel fan bütjlunns Pelzwerk amstacket, diar at Hiar u so fin, kurt an gläd fan wiар. Bi Kommunion, Licken an Krassnin wurd a Sjist me di ble Korrhl an det blank Bält draanj. Ual Lidj ging uck well sanner Korrhl, un a Sjist tu Höw; dann druch 's at ruad Bält. Di Sjist wiар snewitj, an me sin smock Lesen an fin Pelzwerk skurrent hi fir un sin Saffianstod. Üb a Bichtbeenk küdd do man 7 Wüffhöd un Knöbbian lei; so briad wiар 's. Nü könn det tesk 10 an 12. Fan a Sjistpei wiар man a Onnerhelleft fan Sjeppskann. Hi hedd nän Saffianragg me Stod. Di Sjist an di ruad an ble Korrhl hedd 's uck üb Sall.

Bridjen hedd alltidj ruad Honnklauer auer tu Höw. Uck öder Wüffhöd dedd so. Jo tog uck öder Honnklauer auer, spirrwitj ledernen, me aparti fin, ruad an gren Ütjseiden fölls bisat.

Tulettst well 'fuck efter a Fett lucki. A Hösen wiар noch för 150 Juar gren. Üb Sall hedd 's uck ruad Hösen. Dö gren Hösen wiар man Bianleng sanner Futtsoken. Am a Fett tog 's auer dö Hösen snewitj Soken. Kwesset Soken druch Bridjen, socken, diar un Sark ging, a. s. w. bi a Smok an bi a Sjist.

A Skurr wiär fan suart of gül Leder an me gratt salwern Leenken bisat.

Fan jüdiar Dracht as bluat jü Hüw, a Skorlduck an a Pei me a Brastlapp an a salwern Ked auerblewwen. A Brastlapp ha's nü unsteds för at Bösem-sküdj. Di Pei, diar 's nü ha, hä nian Sliawen, man as bi a onner Sum an bi ual Lidj uck am a Äremhöl me laachtble Snuren bisat. A Sliawen san nü an Stack Kluaseng för jo sallew, an hörns Klör an Skack racht jo efter a Mudi. Unsteds för at witj Hodsküdj binj 's nü an jonken Duck licküs an Turban am at Hod.

Auer a ual Dracht fan a Karmen as ei föll tu sain. A Karmen druch a Körrhlk me an Re Knoper an gratt Sidjskräper an an triikaanteten Hudd. A Dringer hedd di Binjsjist un, an Skört fan Sjeppskann, an kurt Brecken uck fan sock Skann.

Arki Letj füng gilick efter sin Gibuurt an Höfk fan fin Lannen. Diar wiär an Krüss fan suart fin Duck bowen üb, an onner am a Braanj wurd a Höfkbänker isenfäst amwünjen. Ham sad, socken, diar siakraank wiär, hedd a Höfkbänker ei fäst nooch am hedd. Hat wiär tau Bänker, an ruad an an gül, at ruad onner. An Naachtem hedd a Jongen hörns Ülken am at Hod.

Miast efter Knütj Jongbohn Clement,
fan Otto Bremer.

Letj Düntjis,
ütj at Waastfesk wedder förtelld.

An nöswissen Dring fraget Jins Skruader: „Wat theenk I, wann I ei theenk?“ — Jins Skruader swaret: „Do theenk ick, wat ick hocker swari skall, diar mi ei fraget.“

Neggels Bui Oken un Wracksem snaket alltidj tjiisk, wann 'r uck fan sin Mamm ferreng liard hedd; man hi mennd jo, tjiisk wiär water. Hi füng an rick Bürendochter tu 'n Wüff, an auer dat jü so 'n klucken Man hedd, wull's uck ans an kluck Frag du. Jü sad: „Saalt, wat as det egentelk Neggels?“ — „Saalt“, sad Neggels hial iiwreg, „det as det, wat a Spisen förderrewt, wann 't 'r ei un denn woort.“

Tjiddel Driwer fol fan a Läder, man füng öders nian Siarn üs üb bial Hunnen. Di Dockter kam diar bi an werket diar wat me sin Fangern ambi.

Tjiddel fraget ham: „Skull min Fangern well wedder gudd wurd?“

„Ja“, sad di Dockter, „lick so gudd üs tu-föörn.“

„Skull 'k diar dann uck well me Piano spelli könn?“

„Ja wass“, swaret di Dockter.

„Dann hä det an lockelken Fal för mi wesen“, sad Tjiddel, „dann ick ha öders nimmer nian Piano spelli küdden.“

Anine hör Man wiар stürwen, an jü wiар nü an Weddwüff wurden. A Naiberswüffen kam bi hör in, am hör tu trästen. Man det hollep ei. Jü klaget an weppd, all wat 's man küdd. Do sad Kreski:
„Fui, dü muttst so rar ei wes. Wi well alles well för di du, wat 'f man könn. As det nän gratten Träst?

„U Skitj, wat skull 't?“ sad Anine, „Wüffen-träst könn mi ei hallep. Karmenträst mutt 'k ha.“

Gerrit kam ans bi Jong Namen un 't Kruchhüss.
Gerrit: Ick woll well Sigaren kupi. Heest uck goden?
Namen: Wann diar Bir bi drankst, do gongt at all.
Gerrit: As 't Bir hirr gudd?
Namen: Wann diar an Sigar bi rickst, do gongt at all.

Jann an Sesine hedd an hualew Juar tupp wesen.
Sine: Dü hälst an Bul fan mi, ei Jann?
Jann: Jawass an worhafteg.
Sine: Dü heest mi leff bopp alles, ei?
Jann: Jawass dü! Wat öders?
Sine: Dü wust mi för nian hunnertdüsen Mark mast, huar?
Jann: As 'r hocker, diar det beden hä?

Thuurki sad tu hör Fomen: „Gardine, lup ans gau tu di Dockter an fragi, of 'r ei juart kemm könn; üs Keiki as un Swümm fälen.“

Gardine kam bi a Dockter an sad: „An Gröötniss fan Thuurki, an of a Dockter ei ans gau ap at üsen kemm küdd. Üs Keiki as fälen. Huar un, det witj 'k ei; man at mutt ünwiss stjonk, auer dat Thuurki hä an Buddel foll Odeklonj üb hör göden.“

An Bür köierd ans auer Fial, am efter sin Tjüch tu luckin. Tufelleg fol ham diar wat üb san nei Hudd, an üs 'r am huuch lucket, sig hi an flenn Kriak.

„U Döunner!“, reppt hi, „wat san ick blis, dat a Ki ei fle könn.“

O. B.

Letj Düntjis,
diar ick sallew bilewwet ha.

Pöppki Iarken hä noch nimmer ans fan Oomrem uff wesen, an det Tjiisk, wat 's üb Skul liard hedd, hedd 's loong all weder förjidden. Diar kommt 's ans bi an Dockter, diar ei öömrang küdd, an nü moost det stakels Wüff bigann tu ham tu tjiisk snakin, so gudd üs 's küdd. Man eftert hä Pöppki förtelld, jü mad dach lewer an hialn Dai thaarsk üs an hualew Stünj tjiiski; a Swät hedd hör 'r man so del bi leppen.

Tesje hä hör Knütj nü wass. Diar fraget 's hör, hücken Onnerskias dach twesk Bridj an Fomen wiар, jü moost det nü dach wedd.

„U Jisus!“, swaret Tesje, „nan, wat hä 'm 't dach nett üs Bridj, dat 'am ei alltidj baang wes thär, wär 'am noch hocker fu skall.“

Namine wiар öders noch immer ans bi da Wick wesen, man daleng wiар hat at iast Fer diar an hedd uck un at Teater wesen; diar hedd 's an grappieg Stack spellet. Üs jü wedder arann wiар, do moost 's all wat förtell, an hat wird uck am det Komedi fraget, hüdenneng det wesen hedd.

„U nan dach“, sad Namine, „so gau mad ick uck frei!“

Diar hä ans an Giliarden üb Fer wesen, diar a ferreng Spriak studiari wull. Hi lucket all a Lidj efter a Müss, an hi wiар uck bi an ualn Ferrengeп, diar lewen jibbi moost, dat 'am se küdd, hüdenneng ham a Wurden ütj a Müss kam. Dö tau siad bi 't Wönneng, an det Studiarin un a Müss hedd all an loong Skür düret, do kommt Ulef in an sait:

„Ick ha all loong senn, hü 's di bi da Müss ambi traktiari. Hat dä wass u so siar. Hat as well alltaiareg me din Tusswark. Ick wull man ans fragi, of di Dockter din Tess noch ei kuriaret hä.“

Disallew Giliard lepp 'r Tharep för Tharep ambi, an harket 'r efter, hüdenneng 's un arki Tharep öders ütjspreg. Man at Lidj snaket jo ei allewen jüst sock Wurden, diar hi wedd wull. Diaram hedd hi enkelt Fragen, huar sock Wurden för un kam. Tu 'n Bispill sai 's üb Fer *ick mai of ick mei, hall of holl, lis of lid of lil of lir.* Do wull 'r nü fan arkenän wedd, hüdenneng *ick mei di hall lis* ütjspregen wurd, hat wiар allickeföll, wär det an Karmen of an Fomen wiар. Do kam 'r uck bi an jong Fomen — hat mei uck an jong Wüff wesen ha — an sad: „Dü, Pine, sai dach ans: ick mei di hall lis.“

„Nan, u nan dach“, swaret hat, „det du 'k ei, det sai 'k nimmer.“

Noch an Stack fan di sallēw Man. Hi hedd ham diar auer wonnert, dat 's un Wracksem an Bualegsem un enkelt Wurden an *r* ha, huar öders a Ferrengēnian *r* spreg. Diar praatjet hi nü me an ualn Öwenembür auer. „Det as doch wonnerlick, diar sai 's ei *Sia*, diar sai 's *Siar*.“

„Diar ha 's di all wat wiss maget“, sad di Ferrengēn, „det as wass ei wiар. Ick an min Wüff wat san all 50 Juar bifreid; jü as un Bualegsem bären, man ick ha 's noch nimmer *Siar* spregeп hiard.“

Man di giliard Man wull dach klucker wes an sad lick tu: „Wann din Wüff un Bualegsem bären an aptaanj as, do sait 's uck *Siar*, so wiар, üs ick O. B. hett.“

Nü moost di öder dach bigann tu skabbin tu laachin. Hi wull sin Wüff in kemm lät, do küdd 'am jo tu hiarn fu, dat 's *Sia* sad licküs all a Ferrengēn. Jü kam in an wurd 'r am fraget — an jü sad würtelk *Siar*.

„Nö, det ha 'k doch eg wost, det dü min Wüff, diar noch nimmer senn heest, beder känst üs ick sallew, diar all an hualew Juarhunnert me her bifreid san.“

O. B.

Noch tau letj Düntjis,

ütj Lor. Fr. Mechlenburg sin Poppiarn.

N. N. siad un 't Kruchhüss an fraget N. N., diar fan Höw kam: „Wat sad a Präster dann fam ham?“

N. N. swaret an fördreib at Oontliat 'r bi, tog iast a Snütj tu a rochter Äg ap am hunch: „Tu di än Kaant wurd 'r well so huuch apsat.“ Do lät hi a Snütj tu di Äg wedder sacki an fördreib at Gisicht tu öder Äg an sad: „Man tu di öder Kaant füng 'r an düwelssen Knaw.“

An ferreng Wüff stänt üb a Häwdick an lucket
ans trinjam ütj an sait: „Nan, wat as a Welt dach
gratt! Hirr as Fer, an diar leit Oomrem, an diar
leit Sall, an do sai 's uck noch, diar leit an Hollunn
un Amsterdamm!“

Sann.

Diar san föll Sannen, diar nimmer un a Sann
kimmen san, föral, wann 'am a Sann bluat un Sann
hedd hä, sanner a Sann tu dunn. Wi san alltumal
gratt Sanners.

Otto Bremer.

Wat?

Wat? Wat hedd man wat Watt? Wat well
jam dach wissi, dat wat so waat san, dat wat wat
ütjreeegni könn.

Chr. Johansen.

A grattst Städen üb a Äderk.

Hat jafft üb a Äderk 270 Städen me muar üs
100 000 Lidj, 14 san 'r, diar muar üs an Million ha:
1) London $4\frac{1}{2}$ M., 2) Paris $2\frac{3}{4}$ M., 3) Newyork-
Brooklyn $2\frac{1}{2}$ M., 4) Berlin $1\frac{3}{4}$ M., 5) Canton un
China 1 600 000, 6) Chicago $1\frac{1}{2}$ M.*), 7) Wien

*) Sant a Weltütjstelleng san 'r so fölln tukimmen, dat
'am juarleng ei wass witj, hü fölln 'r san.

1 400 000, 8) Wutchang-Hangjang-Hankou und China
1 200 000, 9) Tokio un Japan 1 200 000, 10) Philadelphia 1 150 000, 11) Siangtan, 12) Singan an 13)
Tienstin un China an 14) St. Petersburg 1 Million. —
Städen me muar üs an hualew Million Lidj jafft at 22,
14 san 'r me 4 — 500 000, 21 me 3 — 400 000, 58 me
2 — 300 000, me 1 — 200 000 san 'r all 141.

A grattst Städen un Tjiisklunn san: 1) Berlin $1\frac{3}{4}$ M., 2) Hamborreg-Altna $\frac{3}{4}$ M., 3) Leipzig 360 000,
4) München 350 000, 5) Breslau 340 000, 6) Köln 285 000, 7) Dresden 280 000, 8) Elberfeld-Barmen
245 000, 9) Magdeborreg 205 000, 10) Frankfurt a.
M. 200 000.

O. B.

Lengdi fan a Isenbonen at Aanj fan 1891.

Un at Allemnack för 1894 ha wi a Lengdi fam
a Isenbonen at Aanj fan 1890 unjewwen. Hat wiар
un all a 5 Weltdialn tupp 617 285 km. Nü les
wi, at Aanj fan 1892 wiар 't 635 023 km; d. h. a
Lengdi fan a Isenbonskinen as 16 sis so gratt üs a
Amfang fan a Äderk. Un det Isenbonnät stegget am
Kapitol fan 135 Milliarden Mark. A Lokomotiwem
ha 1891 25sis so 'n widjen Wai maget, üs a Samm
fan a Äderk uff as.

O. B.

A Isenbonen un Amerika.

Wat 's un Amerika för nei Isenbonen bagg, diar könn wi un Europa ei jinn un. Un a Förianegte Staaten hedd 's 1860 all auer 50 düsen Kilometer, 1880 auer 150 düsen. Nü san 't 300 düsen, det as a Helleft fan at Isenbonnät fan a hial Äderk. O. B.

Sallreng Liitji.

Frii es de Feskgang,
Frii es de Jacht,
Frii es de Strönngang,
Frii es de Nacht.
Frii es de See, de wilje See,
En de Hörnemmer Ree!

Hurrah fuar de Boi!
Hed hi niin Lönn,
Hed hi dach sin Moi,
Fesk en de Strönn.
Sin es de See, de moje See,
En de Hörnemmer Ree!

Pröster sen knorrig;
Laache jam üt!
Slimmer es Gorrig.
Slaa höm üp Snüt!
Üs jert de See, de garelk See,
En de Hörnemmer Ree!

(C. P. Hansen, Sagen und Erzählungen der Sylter Friesen,
Sidj 177—178).

Apliasengen fan a Riadlissen 1894.

1. A witj Sjepp iidj muar, dann diar san muarn fan.
2. An Hingst könn an Knödel ei auer 'n Dick tji,
dann det lebbert ap.
3. An Ai.
4. Ein General tut Taten und ein toter Nachtwächter
tat tuten.
5. Hömer — Römer.
6.

7. Nochwedder as rocht; dann det san un 't aals 25.
8. Theenk't hocker manner, üs 'r sait,
Do hett at, dat 'r kwaket,
An sait 'r manner, üs 'r theenkt,
Wat hi doch letjet snaket.
Nü ragi ans a Maddelwai!
Det as an Konst. Det wall wat sai.

Apliasengen fan dass föörstunnen Riadlissen hä
onk öders nämen instjürd üs ian Jongfomen, Wilhel-
mine Petersen un Öwenem. O. B. an N. J.

Nei Riadlissen.

1. Min iast sjocht üb at Lunn sin Koost,
Thär ei ambi tu Firens swei.

Min öder 's duad bi Hatj an Froost,
An Bled of Blosen brangt at ei.
Det hiale as an Stack Poppiar,
Diar fan a Ewwreghaid jam wat üb hiar.

2. 1 2 3 3 2 4 woort un arki Kögem brückt,
5 6 7 hett üs Aatjen an üs Mammen Mamm.
4 5 5 8 9 könn faleg sjong,
4 10 11 11 as noch un föll Kögemer tu senn.

A iast Buckstewer delun lesen binäm an Eilunn
un a Noordsia.

3. . . . . . . Fan dass 40 Punkter skell
. . . . 8 wechnimmen wes, dat 2
. . . . Fjauerhucken(Quadraten)ef-
. . . . terbliw.

4. Me „L“ satt at üb Bualkem,
Me „K“ as 't a Falskhaid sallew.

5. Fig. 1.
- — — — Diar hedd hocker ap un a Kuger
| | | | an gratten Hoff (an Fjauerhuck).
| | | | Hi skafft 'n onner sin 4 Dringer,
| — — — — licki Figur 1 wisset. Man di jongst
| | | | Sönn förbroocht sin Arrewdial,
| | | | an det ging förlesen. Aatj an
— — — — Bredder wiär gudd jinn ham an
förjäw ham sin Wechbringen.

Fig. 2.

| — — — — | A Rest (Figur 2) wurd wedder
| | onner dönn 4 apskafft. Arken fing
| | lickiföll. A Paarten fing dat Fer
| | an ödern Skack, man wiär onner
| | anöder jüst lickidenneng. Hü wiär
| | det leder Skaften? Tu wissin dör
Inleien fan dönn 8 Ploker ütj Figur 1 un Figur 2.

6.

guds	an	an	
Se	föll	at	
all	sens	gen	Lock
san	trau	ick	jam
üis	ski	nett	blew
Spriak	wen	diar	wan

Hocker könn diar an
Wansk tupp ütj les?

7. Swawelstok - Riadliss.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10   Än Swawelstok skall
| | | | | | | | | | lewen auer tau wechs-
spring, dat 'r at lettsten 5 dobbelten (X) tu leien
kemm. Hü woort det maget?

N. J.

	Sidj
Förriad, fan Otto Bremer an Neggels Jirrins	3
Allemnack, a Spröker mediald fan L. Fr. Mechlenburg,	
Chr. Johansen, N. Jirrins an Chr. Jensen	5
Fluddtabell	30
Puasktabell	31
Üsseps Sann an a Planeten	31
Allemnack för at Tjüch.	32
Ränttabell.	35
Porto	37
Münstabell	39
<hr/>	
· Marenbed	41
Bliw 'am jammens ual Spriak trau! fan Otto Bremer .	42
Hüdenneng san a ferreng-öömrang Spriak an a sallreng an halleglunner ünlick? fan Otto Bremer	50
· An Sturrem üb Sall, fan Rulef Iarken	53
· Man iast Inj un 't Hualewjonken, fan Rulef Iarken .	61
Hü widj Jongen theenk, fan Neggels Jirrins	68
Jü trau Saster, fan Neggels Jirrins	70
Wat a ferreng an öömrang Wüffhöd un ualeng Tidjen un hedd ha, miast efter Knütj Jongbohn Clement fan Otto Bremer	74
Letj Düntjis, ütj at Waastfesk wedder förtelld fan O. B.	81
Letj Düntjis, diar ick sallew bilewwet ha, fan O. B. .	83
Noch tau letj Düntjis ütj L. Fr. Mechlenburg sin Poppiarn	86
Sann, fan Otto Bremer	87
Wat? fan Chr. Johansen	87
A grattst Städen üb a Äderk, fan O. B.	87
Lengdi fan a Isenbonen at Aanj fan 1891, fan O. B. .	88
A Isenbonen un Amerika, fan O. B.	89
· Sallreng Liitji	89
Apliasengen fan a Riadlissen 1894	90
Nei Riadlissen	90

**Verlagsanstalt und Druckerei A.-G.
(vorm. J. F. Richter) in Hamburg.**

**Die nordfriesischen Inseln Sylt, Föhr, Amrum
und
die Halligen vormals und jetzt.**

Mit besonderer Berücksichtigung der Sitten u. Gebräuche
der Bewohner bearbeitet von **Christian Jensen**.

Mit einigen 60 Abbildungen, einer Karte u. 27 vielfarbigem
Trachtenbildern auf 7 Tafeln.

Eleg. geb. Mk. 12.—, eleg. geb. Mk. 14.—.

Auch in 10 Lieferungen à Mk. 1.20 zu beziehen.

Aus den Urteilen der Presse:

Möge das lehrreiche Buch nah und fern viele Freunde
finden.

(Kieler Zeitung 26. 7. 91.)

Das Buch, in einer wohlgeformten Sprache und in
höchst anregendem Tone geschrieben, bietet nicht nur für
die Bewohner unserer engeren Heimath einen Schatz, sondern
auch Fremde finden darin eine Fülle von Aufzeichnungen
über die Sitten und Gebräuche in alten Zeiten, sowie eine
wahrheitsgetreue Schilderung der Inseln, Halligen und deren
Bewohner etc., wie sie bis jetzt noch kein zweites Buch
geboten hat.

(Tondernsche Zeitung 16. 7. 91.)

Das auch typographisch hervorragend ausgestattete Werk
bietet eine in gleicher Vollständigkeit, Vielseitigkeit und
sorgsamer Sichtung des Materials bisher noch nie erreichte
Beschreibung der nordfriesischen Inseln in historischer, geo-
graphischer und ethnographischer Beziehung unter besonderer
Zugrundelegung der Sitten und Gebräuche der Bewohner.

(Sylter Kurzeitung 17. 8. 91.)

Der Verfasser bekundet in dem Buche eine innige Liebe zur Heimath, ferner einen eminenten Fleiss im Sammeln des Materials, sowie ein ungewöhnliches Schilderungstalent; er war also zu dem Werke wirklich berufen. Hoffentlich machen recht viele die Bekanntschaft mit dem fesselnden und werthvollen Bucbe.

(Hamburger Fremdenblatt 27. 7. 91.)

Die Kapitel über Tracht, über Haus- und Lebenseinrichtung, über das an altheilige Satzungen gebundene Leben des Einzelnen von der Geburt bis zum Grabe, über Jahresfeste und Volksbräuche, reihen sich dem Besten an, was in gleicher Richtung andere Forscher den Sitten und Erinnerungen anderer Volksstämme abgelauscht haben.

(Hamburger Nachrichten 1. 8. 91.)

Seit C. P. Hansens trefflichen Arbeiten über dieses merkwürdige Stück deutschen Landes und Volkes, die nordfriesischen Inseln, ist wohl keine so fleissige, mit so grosser Hingebung und Liebe verfasste Schrift als die vorliegende erschienen.

(Geographische Blätter XIV, 3.)

Das Buch ist für ein grösseres Publikum berechnet, hat aber auch wissenschaftlichen Wert.

(O. Bremer im Jahresbericht f. german. Philologie 1891, 396.)

Der Verfasser hat in dem stattlichen und von der Verlagsanstalt in vortrefflicher Weise ausgestatteten Bande ein höchst anschauliches und in den interessantesten Einzelheiten durchgeführtes Bild dieses eigenartigen Theiles unseres Vaterlandes geliefert. Mit Sorgfalt hat er die grosse und weitschichtige Litteratur der nordfriesischen Inseln für seine Arbeit verwerthet und mit seinen eigenen, reichen Erfahrungen zu einer einheitlichen Darstellung verschmolzen. — So ist ein Werk entstanden, das sicherlich für lange Zeit als ein zuverlässiges Quellenbuch dienen und künftigen Geschlechtern eine Fundgrube für die Kenntniß dieser hinschwindenden Welt sein wird. Aber auch das lebende Geschlecht wird neues Interesse gewinnen an diesen Inseln, an deren Bestande die Woge des Meeres täglich und stündlich nagt, und an den Resten des alten Stammes der Nordfriesen, die von Jahr zu Jahr kleiner werden und deren schwacher Nachwuchs durch die moderne Kultur mehr und mehr seiner Eigenthümlichkeiten beraubt wird.

(Rud. Virchow in der Zeitschr. f. Ethnologie 1892, Heft 2.)

Ferreng an öömrēng Stacken

ütjdenn fan

Dr. Otto Bremer.

I.

Ferreng an ömrēng Stacken üb Rimen.

Priss: bünjen 1 Mark 20 Panneng, ünbünjen 90 Panneng.

II.

A. J. Arfsten sin Düntjis.

Det Buck as all loong un Drück an skall tu Jull ütjdenn wurd.

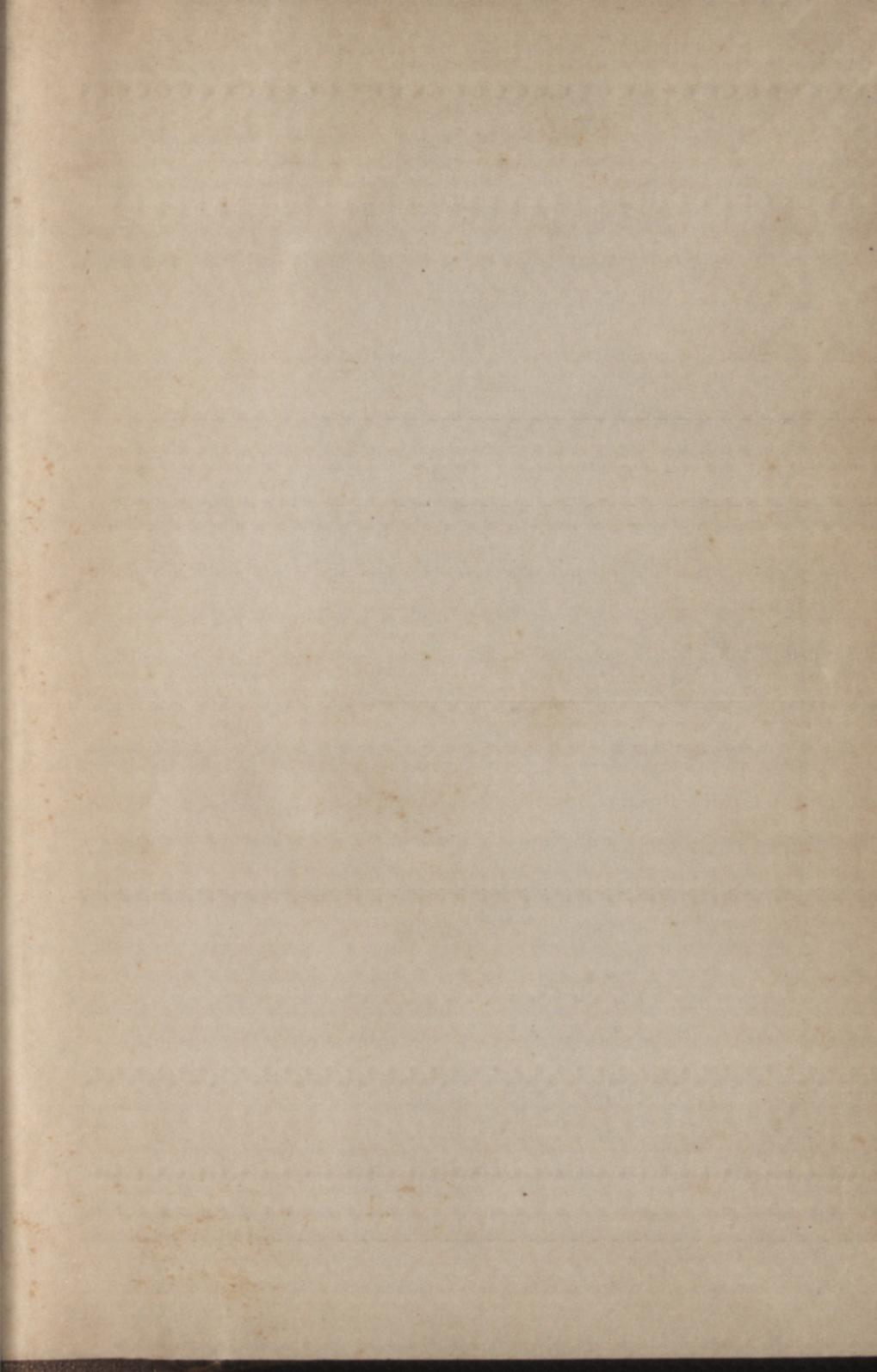
Ferreng an öömrēng Allemnacken.

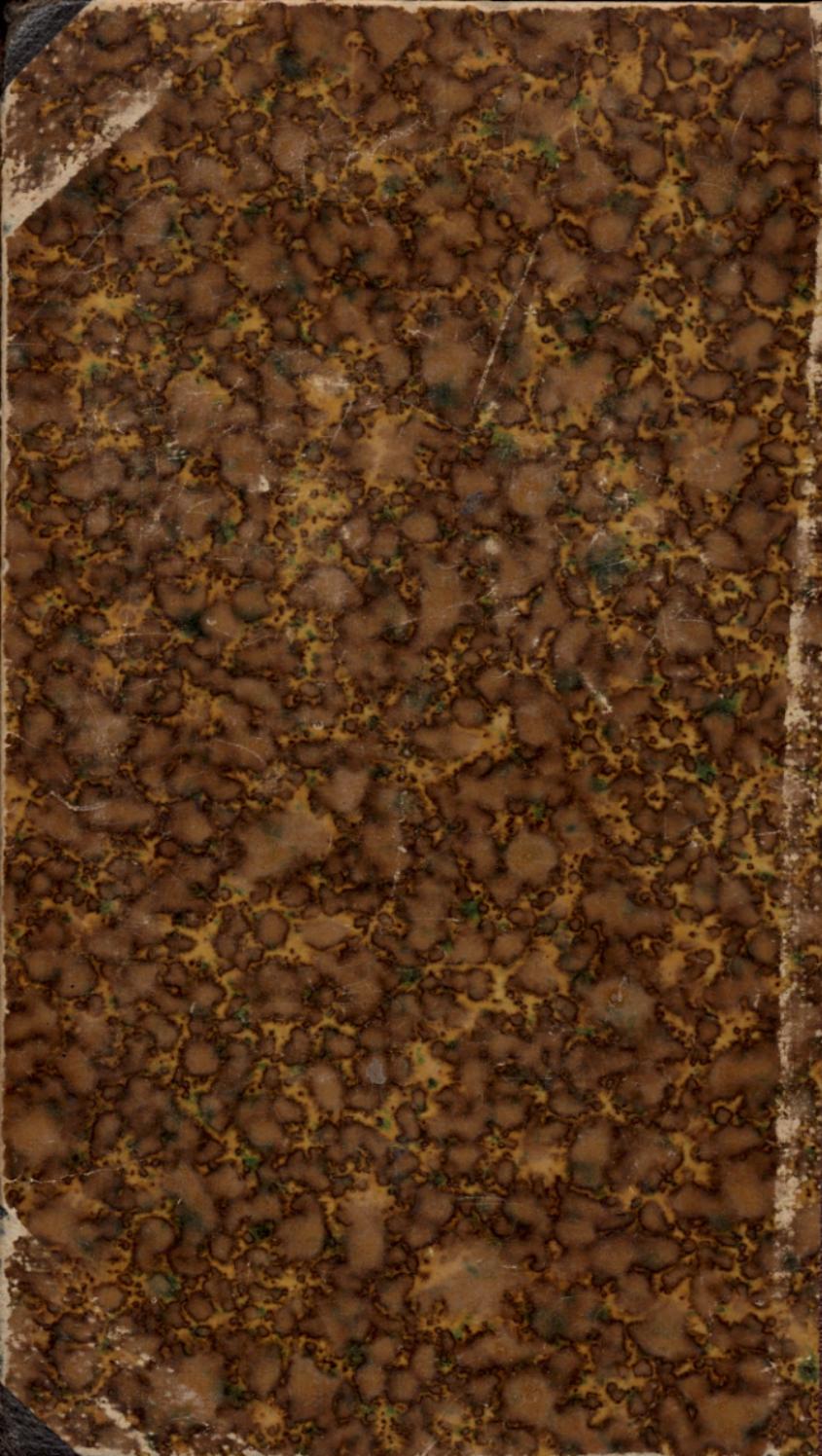
Priss: 50 Panneng. A Allemnacken för 1893 an för 1894
san nü för 25 Panneng tu Kup.

Bütj Lunn san all dass Bucken jürer.

Dass föörstunnen Bucken san tu Kup bi:

Buckhandler Max Niemeyer un Halle,
Buckhandler Jul. B. Ehlers bi da Wick,
Jan Arend Hansen un Bualegsem,
Johann Petersen jun. un Öwenem,
Petersen un Maddlem,
Wilhelmine Arfsten un Aalkersem,
Broder Witt un Njibblem,
Otto Peter Paulsen un Guateng,
Ketels Ulefs un Borregsem,
Tinne Larns Oken un Wisem,
Hinrich Rördens un Heddehüssem,
Simon Peters un Öddersem,
Wilhelm Jürgens un Gratt Dunsem,
Hinrich Harken un Sölleraanj,
Skulmäster Jensen un Ollersem,
Riwert Jong Neggelsen un Taftem,
Sine Peters un Noortharep,
H. P. Hansen un Nebel,
Mina Quedens un Söstharep,
Buckhandler Julius Meyer un Waasterlunn an Keidem
Buckhandler P. Uterhark üb 't Halleglunn, üb Sall,
Buckhandler Wilhelm Behrend un Breklem,
üb a Nurdfresk Üjtstelleng un Hüssem, 26. Sept.—
Dr. Otto Bremer, Halle a. S., Karlstr. 26. [10. Okt. 94.]

5

V 5

FABRE

5

V 5

FABRE